

YENİ ÇAĞ

- xx: Barış halkların hakkıdır
- xx: Avrupada yeni ilişkilerin temeli
- Ş. Raşidov: Sosyalist yaşam tarzı ve ulusal bilinç
- H. Şmirgeld, S. Sudiman, H. Haba, T. Namsaray, A. Volkov: Komünistlerin alternatifi
- V. Venetsanopulos: Gizlilikten çıktıktan sonra
- E. Pastorino: Anti-emperyalist savaşımın ön sıralarında
- H. Prado: Devrimin kesin aşaması

Ozel sayfalar

- xx: TKP'nin halkımıza çağırısı
- xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 10 Eylül 1975'de TKP'nin 55. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşma
- xx: TKP Merkez Komitesine gelen kutlama mesajları
- xx: TKP Merkez Komitesinin Bulgaristan Komünist Partisi MK'ne mesajı
- A. Saydan: İşçi sınıfı ve demokratik eylembirliği (2)

9 (135)
Eylül
1975

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Barış halkların hakkıdır

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı üçüncü kapanış safhasının başarıyla sona ermesi, bu kıta ve bütün dünya halklarının hayatında çok büyük bir olaydır.

Otuzbeş devletten yüksek düzeyde politikacı ve yönetmenlerin imzalarıyla belgelenen son safha çalışma ve işlemi, gerçekte, barış içinde yan yana yaşama prensiplerine dayalı yeni uluslararası çağdaş ilişkiler yasasını oluşturuyor. Uluslararası ferahlanan ürün olan bu yasa, aynı zamanda kendi kaynağının daha da derinleşme ve açıklığa kavuşmasına yardım edebilir. Dünya kamuoyunun yorumlarında, Helsinki belgesinin, ana sahnesi Avrupa olan İkinci Dünya Savaşının toplu bir bilânçosu ve devletler arasındaki ilişkilerde yeni çağın başlangıcının duyurusu olduğundan bu kadar sık söz edilmesi rastgele değildir. Kıtanın tarihinde ilk defa olarak, bütün Avrupa devletleri varolan sınırların dokunulmazlığı prensipini kabul etmiş, onaylamışlardır.

Savaş tekniğindeki gelişmenin insanın varoluş koşulları için eşi görülmedik bir tehlike yarattığı yüzyılımızda, şüphe yok ki, her şeyden önce halkların barış hakkı ön plânda yer almalı, emperyalist saldırı tehlikesinin ortadan kaldırılması ve yeni bir dünya savaşının önlenmesi sorunu düşünülmelidir. Helsinki'de imzalanan belge, halkların bu geri alınmaz hakkını onaylamaktadır.

Avrupa genel konferansı kararlarının önemi öncelikle somutluğunda, açıklığındadır. Bu kararlar, hiç de (ferahlama düşmanlarının ve diğer kötü niyetlilerin savladıkları gibi), beylik sözlerden oluşmuyor. Güvenlikle ilgili ve Avrupada işbirliğini geliştirme yönlerine ilişkin problemler de ayrıntılı biçimde işlenmiş bulunuyor. Onaylanan hükümler, «soğuk harp» kalıntılarının giderilmesi için, devletlerin arasındaki ilişkilerde ve uluslararası ticarette hertürlü ayrımcı engellerin ortadan kaldırılması için, ekonomi, bilim ve teknik alanlarında, doğal çevreyi elbirliğiyle koruma-

da, uluslararası işbölümünde ikili ve çokyanlı işbirliğinin geliştirilmesi için önemli koşullar yaratıyor.

Kültür ve eğitim-öğretim alanında işbirliğine, insanlar arasında temasların genişletilmesine ve enformasyon alışverişinin artırılmasına ilişkin maddeler büyük bir önem taşıyor. Bu yönde, epeyce yeni şeyler, uluslararası gerginlik koşullarında görmediğimiz ve göremeyecek olduğumuz birçok şey belirleniyor. Bu yeni durumlar, ferahlama ve yumuşamanın başarılarıyla, devletler arasında karşılıklı güvencin artmasıyla bağlıdır. Her memleketin kanunları ve gelenekleri gözetilerek Avrupa çapında işbirliğinin genişletilmesi, Avrupa kıtasında barış ve güvenliğin temellerinin sağlamlaşmasına, Avrupa devletleri ve halkları arasında karşılıklı anlayışın pekişmesine yardım edecektir.

Kısacası, Avrupa Genel Konferansı'nda alınan kararlar, barışın ve uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi dâvasına büyük bir katkıdır. Sanırım ki, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, yapılan çalışmanın anlamını ferahlanmanın daha öte derinleştirilerek hayata geçirilmesi olarak nitelendirmekle, Helsinki buluşmasının en önemli sonucunu isabetle belirledi. Söz konusu olan, ferahlamaya açık bir reel içerik kazandırılması ve bunun ilkesel hükümlerinin uluslararası pratiğin diline çevrilmesiydi.

Görülüyor ki, şimdiki ödev, bu süreci daha öte geliştirmek, yeni yeni alanlara yaymaktır. Helsinki Konferansı ferahlanmanın politik temellerini sağlamlaştırdı. Şimdi sıra askersel ferahlamaya, silâhlanma yarışına son verme yönünde pratik adımlar atılmasına geldi. Helsinki belgesinin elbirliğiyle imzalanmasının yarattığı elverişli hava içinde, Orta Avrupada silâhlı güçleri ve silâhlanmayı karşılıklı olarak azaltma görüşmelerini ve stratejik silâhlanmayı sınırlama yönündeki Sovyet-Amerikan görüşmelerini de süratle ilerletmenin çaresini bulmak gerekiyor. Ferahlamayı bu alanda hayata geçirmek, askersel bütçeleri epeyce azaltmakla, silâhlı güçleri ve silâh sayısını azaltmakla olur. Ve gerçekten de, 35 devlet karşılıklı ilişkilerinde silâha başvurmamayı yükümlendiklerine göre, bu gücü artırmaya devam etmenin gereği ve anlamı yoktur. Sovyet heyeti yönetiminin açıkça belirttiği gibi, SSCB, konferanstan sonra, askersel ferahlanmanın daha ileri doğru geliştirilmesi isteğinde ardıcıl olarak direnecektir.

Avrupada barışın güçlenmesi ve askersel yumuşama, Avrupa ve aynı zamanda bütün dünya halklarının hayatı üzerinde en olumlu etkileri yapar. Bu kıtanın uluslararası hayatta tarihsel olarak oynamaya devam ettiği özel rol herkesçe biliniyor. Gerçekten, iki sosyal sistem arasında sınır çizgisi buradan geçiyor, iki ana askersel grupun başlıca silâhlı güçleri bu kıtada karşı karşıya yer alıyor. İşte bundan ötürü, sürekli ve sağlam Avrupa barışı için, karşılıklı yarara dayalı işbirliği için emin yollar bulmak ve bunları güven altına almak, hem politik havanın iyileştirilmesi, hem de öteki kıtalarda gerginliğin azaltılması anlamına geliyor. Avrupa,

birçok güçlüklerin aşıldığı güvenlik ve işbirliği görüşmelerindeki başarıyla, dünyanın öteki kesimlerine, cidden imrenilmeye değer iyi bir örnek verdi.

Bazı burjuva basın organları, Avrupa Konferansı son bölümünün politik boyutları hakkında okuyuculara bir fikir verme özeniyle, çoğu kez, bunu pek çok reklâmı yapılan Viyana Konferansı'yla karşılaştırmaya kalkıyorlar. Bu bizce pek yüzeysel ve uygunsuz bir karşılaştırmadır. Viyana'da, 1814–1815 yılında, en güçlü Avrupa hükümdarlarının üçü-dördü, öncelikle genç Alman prensliklerinden mülkü ve gücüyle pek sözü geçmez 30 kadar prensin de katılımıyla, oturup, o zamanki Avrupanın haritasını kendi işlerine geldiğince yeniden çizmiş ve kıtanın yazgısını belirlemişlerdi. Helsinki'de kabul edilen belgeyse, görüşmelere tam hak eşitliğiyle katılmış olan 33 bağımsız Avrupa devleti temsilcileriyle Birleşik Amerika ve Kanada temsilcileri tarafından hazırlanmış ve imzalanmış bulunuyor. Özellikle bugünkü Avrupanın çehresinin Meternik zamanı Avrupasının çehresinden ne kadar ayrılmış olduğu dikkate alınacak olursa, bu iki konferans arasında hangi benzer çizgilerle koşutlama yapılabilir?

Bugün görüşme masası etrafında 7'si Varşova Paktı üyesi olmak üzere 8 sosyalist devletin ve 15'i NATO Paktı üyesi olmak üzere 27 kapitalist devletin ve birçok da tarafsız veya bloklar dışı ülkenin temsilcileri yer alıyorlar. Tekbaşına bu olay bile, bu devletlerin çözmeye eğildikleri sorunun ne kadar karmaşık ve olağanüstü olduğunu, 35 partnerin isteklerini dikkate alma, uyumlaştırma ve herkesçe kabul edilebilir biçimde tanımlamanın ne kadar güç ve karmaşık iş olduğunu belirtmeye yeterli olsa gerektir. Zira bu devletlerin yalnız boyutlarında, gelişme düzeylerindeki ayrımların ve yürüyegeldikleri tarihsel yolun özelliklerinin değil, aynı zamanda politik felsefelerinin, ekonomik düzenlerinin ve yaşam tarzlarının bütün görüş ve tutumları üzerinde etki yaptığı bir gerçektir. Ve eğer, bütün bunlara karşın, tüm Avrupa devletlerinin çıkarlarının dengeli ifadesini bulduğu belge ak dünyaya çıkabilmişse, yalnızca bu olay bile, Leninci barış içinde yan yana yaşama prensiplerinin çok büyük yaşamsal gücünü göstermektedir.

Doğal olarak, buraya kadar söylediklerimiz, Avrupa Genel Konferansı'na bağlanan bütün ümitlerin tümüyle gerçekleştiği, kabul edilen belgenin bütün hükümlerinin görüşmelere katılan her memleketin beklediklerine cevap verdiği anlamına gelmiyor. Kararların bazıları, kaçınılmaz bir zorunlukla, uzlaşım izleri taşıyor. Ama özellikle zamanımızda, uluslararası işlerde «ya hep, ya hiç» dediğimiz maksimalist kuralı kılavuz edinebilir miyiz? Barışın selâmet ve menfaati için, yakınlaşma gerekiyor; prensiplerden ödün vermemek koşuluyla kompromiler yapılması da gerekiyor. Ve doğaldır ki, Helsinki'de ulaşılan sonuçların değerlendirilmesinde, orada varılan anlaşmanın iki sistem arasındaki ideolojik, ekonomik ve

politik bütün ayrımların ortadan kaldırılması anlamına gelmediği de bir an bile hatırdan çıkarılmamalıdır. Ve işte bu ayrımlar devam ettiği içindir ki, ayrı toplumsal kuruluşlu devletlerin barış içinde yan yana yaşamaları kuralları yasası, Avrupanın en yüksek forumu tarafından onaylanan bu yasa, böylesine büyük bir önem taşıyor.

Konferansa katılanların birçoğu, Helsinki'de üstün gelmek veya yenilmek, kaybetmek diye bir şey olmadığını belirttiler. Bütün halkların, bütün ilerici insanlığın barış istediği gözönüne alınırsa, bu gayet doğrudur. Ama hemen belirtmeliyiz ki, yine de kaybedenler oldu. Gerginliğin azaltılmasına karşı olan ve son dakikaya kadar Helsinki son safha çalışmalarını suya düşürebilecekleri ümidiyle çırpınan her boydan ve soydan kötü niyetliler elbette çok kaybettiler. Birleşik Amerikanın Helsinki belgelerini imza etmemesinde ısrar eden Amerikan senatörleri kaybettiler. FAC hükümetinden aynı şeyi isteyen HDB-HSB politikacıları da kaybettiler. Helsinki'ye hareket etmeye hazırlanan Avrupa politikacılarının neredeyse eteklerine yapışan ve onları bu konferansın «iki süper devlet arasında Avrupa egemenliği için savaşımın yeni biçimi» odluğuna inandırarak ürkütmeye çalışan Sinhua Ajansı kâhinlerinin tüm çabaları da boşa çıktı.

Gerginliğin azaltılmasına düşman olanların dış-tırnak giriştikleri artçı savaşlar, Avrupa Genel Konferansı'nın en yüksek düzeyde toplanmasına engel olmadı. Bu, gerçekten de bütün barışsever güçlerin, sözün en iyi anlamıyla, politik gerçekçilik duygusuna sahip bütün devlet ve politika adamlarının ortak başarısı oldu. Şu da var ki, Avrupa ülkeleri sosyalist devletleri ve komünist partileri ayrı bir memnuniyet duymakta haklıdırlar. Bu devletler ve partiler, gerginliğin azaltılmasına düşman olanların savladığı gibi, konferanstan tekyanlı her hangi bir çıkar sağlamış değildirler. Hayır, sözünü ettiğimiz özel memnuniyet hissi, genel barışın güçlenmesine katkıda bulunan, bütün halkların çıkarlarına uygun olan Helsinki başarısının sosyalist ülkelerin ve öncelikle Sovyetler Birliğinin politik girişiminden doğduğunu, daha çok onların çaba ve enerjisinin sonucu olduğunu kavrama bilincinden ileri geliyor. Konferansın yapılmasını sağlamak savaşımlı, SBKP XXIV. Kongresi tarafından, bütün komünist hareketince ve bütün dünya ilerici güçlerince desteklenen önlü Barış Programı'na alınınca, en büyük hızı kazanmış oldu.

Avrupada güvenlik ve işbirliği için savaşta, Helsinki Konferansı, olağanüstü önemine karşın, yine de yolun sonu değildir. Günümüz açısından, «Finlândiya» Sarayı'nda alınan kararlar akla gelebilecek olanağın en yüksek düzeyidir, amma bunlar yarın yeni ileri hareketin çıkış noktaları olacaklardır. Uluslararası gerginliği azaltma süreci, kalımlı olabilmeleri için, devam ettirilmelidir. Artık varılmış bulunan anlaşmanın bütün ülkelerde kayıtsız şartsız yerine getirilmesi, bu süreci daha öte geliştirmenin zorunlu koşuludur.

Halkların genel barış uğrındaki savaşında yeni ve geniş perspektifler açılmaktadır.

Yazı Kurulu üyeleri:

*Vasilis VENETSANOPULOS (Yunanistan Komünist Partisi),
Tadeuř VREMBIAK (Polonya Birleşik İşçi Partisi), Mel DOIG
(Kanada Komünist Partisi), Jhon PITTMAN (ABD Komünist
Partisi), Sergio SIERRA (Uruguay Komünist Partisi).*

TÜSTAV

Avrupada yeni ilişkilerin temeli

Aşağıda yayımladığımız mülâkatlar, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi Yazı Kurulunun ricası üzerine «Yeni Zamanlar» dergisi başyazarı P. A. Naumov tarafından, Helsinki toplantısının son günü alınmıştır.

D-r Urho KEKKONEN

Finlândiya Cumhurbaşkanı

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Finlândiya açısından, uluslararası ilişkilerde şimdiki olumlu eğilimleri pekiştirmek üzere, çokyanlı bir yeni ve örgütlü deneyimdir. Bu konferans, görüşmelere katılan bütün hükümetlerin, çaba birliği yaparak, Avrupada barışı hiç bir şeyin bozmayacağı bir durum yaratma ve bunu güven altına alma politik istemlerinin sonucudur.

Bence (Helsinki'deki son oturumlarda bütün söz alanların da belirttikleri gibi), konferans hedefine tamamiyle ulaşmış bulunuyor. Biz şimdi, karşılıklı ilişkilerimizde kılavuz edinmemiz gereken prensiplerden oluşan dikkat ve titizlikle hazırlanmış bir yasaya, aynı zamanda ileride hemen hemen insanın bütün eylem alanlarında gerçekleştireceğimiz bir çalışma plânına, daha da iyileştirilmiş ve temellendirilmiş bir plâna sahip bulunuyoruz. Konferansın son safha çalışma ve işleminin bu iki ögesi, bir araya gelerek, Avrupa barışının her zamankinden daha büyük bir güvenle üzerinde kurulabileceği bir bütünü oluşturuyor. Finlândiya, konferansın sonuçlarını büyük bir takdirle karşılıyor ve bu sonuçlarda Avrupada dostluk ilişkileri ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmaya devam etme olonağını görüyor. Finlândiya, konferansın toplanması fikrinin gerçekleştirilmesi yönündeki girişiminin hayata geçirilebilmiş olmasından ötürü de kıvanç duyuyor. Şunu da belirtmek isterim ki, konferansın üçüncü ve son safhasının Helsinki'de yapılması, bizim için, Avrupada politik durumu iyileştirme yönündeki kolektif çabalarla birleştirmeye çalıştığımız katkımızın en büyük ödülü oldu.

Konferans çalışmaları sona erdikten sonra, şimdiki ödev, konferansa katılan bütün hükümetlerin ödevi, alınan sonuçları çözümlemek ve bunların etkinliğini sağlamaktır. İki yıl sonra bizler yeniden toplanacak ve kanımca karşılıklı ilişkilerimizin sürekli olarak iyileştirilmesi için herkesçe başarılı ve gerçekten gerekli sayılan bu çokyanlı süreci geliştirmek üzere ne gibi tedbirler almamız, ne gibi adımlar atmamız gerektiğini görüşeceğiz.

Erih HONEKER

*Alman Sosyalist Birlik Partisi
MK Birinci Sekreteri*

Bu Avrupa Konferansı, Avrupada barış, güvenlik ve işbirliğinin sağlanması bakımından birincil önemde bir olay olarak tarihe geçecektir. Konferansa katılan 35 ülkenin en yüksek temsilcilerinin, güvenlik ve uluslararası ilişkiler prensiplerini törenle kabul etmiş ve onaylamış olmaları, yalnız Avrupada değil, bütün dünyada da politik durum ve koşullar üzerinde olumlu etkiler yapacaktır.

Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist devletlerin barış ve güvenliği sağlamaya yönelik girişimleri ve aynı zamanda Avrupa kamuoyu geniş çevrelerinin gerçekçi görüş ve tutumları, Avrupa Konferansı'nda simgeleşmiş ve kıtamızda halkların ve devletlerin ortak dâvası olmuş bulunuyor. Bu yüksek forum tarafından hazırlanan belgeler, yalnızca devletlerin ve hükümetlerin hertürlü çabalarının bilânçosunu değil, aynı zamanda bütün dünyada en çeşitli toplumsal güçlerin barışı sağlama ve hak eşitliğiyle karşılıklı yarara dayalı işbirliğini geliştirme yönündeki yaygın savasının sonucunu oluşturuyor. Kıtamızda barış taraftarları hareketinin, kararları halkların ve bütün iyiniyetli insanların temel çıkarlarına hizmet eden bu konferansın başarısında önemli bir katkısı vardır.

Avrupa Genel Konferansı'nın sonuçları, insanlığın en büyük mutluluğu olan barışı pekiştirme ve güçlendirme amaçlı en çeşitli girişimler için yeni ve büyük olanaklar açıyor. Sosyalist topluluğun sağlam bir bileşen bölümünü oluşturan Alman Demokratik Cumhuriyeti, barışı sağlamlaştırmayı, Avrupada ve dünyanın diğer kesimlerinde gerginliğin azaltılması sürecini derinleştirmeyi amaçlıyan politikasını gelecekte de ardıcıl bir tutumla uyguluyacaktır. Uluslararası durumun bundan böyle de iyileştirilmesi, askersel yumuşama yönünde etkili ve yapıcı çabalar gerektiriyor. ADC, silâhlanma yarışına son verme, silâhsızlanma ve silâhları sınırlama yönünde eylemsel tedbirlerin gerçekleştirilmesinde işbirliği yapmaya hazır bulunuyor.

Alesandro MENKİNELİ

*İtalyan Sosyalist Partisi Politbüro üyesi, milletvekili
Dünya Barış Konseyi Prezidyumu üyesi*

Helsinki Toplantısı, bütün halklar için ilerilik yolunda gelişmeyi garantilemeyi ödev edinen, tarihte eşi görülmedik bir olaydır. Toplantı, uluslararası ilişkilerde, aynı kıtanın içinde birbirinin karşıtı ideolojileri kılavuz edinmiş, ayrı sosyal düzenli devletlerin varoluşundan ileri gelen problem-

ler bulunduğunu tespit etti. Buna dayanılarak, Helsinki’de, bu devletler arasındaki ilişkilerde barış içinde yanyana yaşama ve işbirliği prensiplerini, her halka kendi yazgısını kendi başına belirleme hakkı tanınmak suretiyle, sonsuz olarak kabul edip yaşatma kesin niyeti dile getirildi.

«Soğuk harp», uluslararası gerginlik, birbirinin karşısında yer alan askersel blokların varlığı, silâhlanma yarışı gibi hususlar, halkların özgür iradesinin gelişmesini, demokrasinin gelişmesini destekliyor; askersel gereksinimler için çok büyük ödenekler ayırmak zorunda kalan bütün ülkelerin ekonomisi üzerinde olumsuz etkiler yapıyor. Bunun acısını da, daha çok, dünyanın en geri kalmış bölgelerinin yoksul sosyal tabakaları ve halkı çekiyorlar.

Helsinki Toplantısı’nda, Avrupada, birçok memleketin politika ve ekonomisini etkileyen olumsuz eğilimlerin yolunu kesebilecek yeni bir durum yaratma isteği dile getirildi.

Helsinki’de başarılı bir anlaşmaya varılmasıyla ilgili olarak, örneğin, yeni bir hükümet, yeni bir gelişme mekanizmi, yeni bir yönetim tarzı gereksinmesinin, yani daha geniş demokrasi gereksinmesinin açıkça ve kuvvetle hissedildiği İtalya’da çoktan olgunlaşmış değişimler gerekliliği sorunu ortaya çıkıyor. Bütün bunlar, şimdi (garantili uluslararası denge koşullarında), daha ulaşılabilir görünüyor. Ve kendiliğinden anlaşılıyor ki, olası bir direnişe, anlaşmanın ruhunu yozlaştırma yeltenişine karşı savaşımın bu yoldan devam ettirilmesi gerekiyor.

Bununla ilgili olarak bir düşüncemi daha söylemek istiyorum. Helsinki Toplantısı’nın başarıyla sonuçlanması, bir de gerek yapılan görüşmelerin içeriği, gerekse aldığı kararlardan yararlanma olanağı ile dünya çapında öneminden ileri geliyor. Toplantı zaten tam da böyle, yalnız bir kıtada durumu iyileştirme aracı olma amacına dayalı olarak değil, aynı zamanda bütün gezegenimizin sorunlarının, gerikalmış bölgeleri kalkındırma, halkların bağımsızlıklarını güçlendirme, açlığa ve sömürüye karşı savaşım gibi sorunların çözümüne Avrupanın önemli bir katkısı olacak biçimde düşünülmüştü.

Bundan ötürü, Helsinki’de alınan kararlar, doğallıkla, bütün yeryüzünde geniş yankılar uyandırıyor.

Sosyalist yaşam tarzı ve ulusal bilinç

Şarat Raşidov

SBKP MK Politbüro aday üyesi
ve Özbekistan Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri

1.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizm ve komünizm kuruluşu yıllarında yapılan dönüşümlerin sonucu, dünya tarihinin o zamana kadar tanımadığı yeni, enternasyonal sosyal-ekonomik insan topluluğunun, yani Sovyet halkının yaratılması oldu. Bu yeni topluluk, sosyalist ulusların ve halk gruplarının menfaat ve hedef birliği, ideoloji birliği temeli üzerinde doğmuştur, ve hepsini tek tipten sosyal-sınıfsal yapılaş, toprak bütünlüğü, içerik bakımından tek sosyalist kültür birleştirmektedir.

Sovyet halkı, tarihe, ilerici insanlığın bilincine, sosyalizmi yaratan yüce devrimci ve yaratıcı güç olarak girdi. Ve aynı zamanda dünyanın karşısına, yeni, sosyalist yaşam tarzının ve yeni mânevi kaynağın iletkeni olarak çıktı. Sosyalizmin ve sosyalist ideolojinin etkisinin altında, Sovyet insanlarına özgü, tek Sovyet karakteri, sosyalist ulusal bilinç diyebileceğimiz sosyal-psikolojik çizgiler oluşmuş bulunuyor. Bunun, ilkesel bir yeni toplumsal olgu niteliğiyle, Sovyet halkının ayırıcı vasıflarını belirlemede çok büyük önemi vardır.

Ulusal zemin üzerinde sosyalist yaşam tarzının somut oluşma sürecini, sosyalist yaşam tarzı ile ulusal bilinç arasındaki diyalektik etkileşme ve eylembirliği sürecini, çağdaş uluslararası süreçlerin bu etkileşme ve eylembirliğine etkisini kavramanın teorik ve pratik bakımdan büyük bir önemi vardır.

Bu her şeyden önce sosyalizmin dünya çapında çağdaş gelişmesinin gereksinimleriyle açıklanabilir. L. İ. Brejnev yoldaş, Alman Sosyalist Birlik Partisi VIII. Kongresindeki söylevinde şunları belirtti: «Bugün sosyalist topluluğun nice ülkeleri, kendi komünist partilerinin olgun veya gelişmiş sosyalizm kuruluşu olarak belirledikleri bir gelişme dönemine girmiş bulunuyorlar. Bu dönemde bu ülkelerin çözecekleri geniş ve gayet karmaşık sorunlar vardır ... (!)

Sosyalist toplumsal ilişkilerin olgunluğu, sosyalist yaşam tarzı ana çizgilerinin yetkinliği, gerek sosyalist devletin içinde, gerekse uluslararası alanda sosyalist uluslar arasında daha sıkı bir işbirliği yapılmasına olanak veriyor. Öte yandan, her sosyalist ulusun bilincinin gelişmesinde, en küçük milliyetçilik belirtileri bile, asla katlanmaya gelmez ve gayet teh-

(¹) Alman Sosyalist Birlik Partisi VIII. Kongresi. M., 1972, s. 114.

likeli bir şey oluyor. Biz, ancak sosyalist toplumsal yaşam ile ulusal bilinç arasındaki diyalektiği daha derinden kavramak suretiyle, biriktirilen tarihsel deneyimi çözümlemek suretiyle daha büyük bir güven içinde geleceğe yol açabiliriz.

Unutulmaması gereken bir nokta da şudur: Bugün, bütün dünyada, genellikle sosyalist yaşam tarzına, özellikle de bunun somut ulusal zemin üzerindeki oluşması sorununa gitgide artan bir ilgi gösteriliyor. Bu ilgi, kapitalist memleketlerde yığınlar refah ve esenlik vaadeden teorilerin birbiri ardınca suya düştüğü, fiyatların durmadan yükseldiği, mânevi ideallerin yıkılıp gittiği, varolan toplumun moral temellerine güvensizliğin arttığı ve bu toplumun yarını olmadığı anlayışının gitgide açıklığa kavuştuğu koşullarda, elbette doğaldır.

Burjuva ideologları, halkların reel sosyalizme olan sempatilerinin artmasına karşı koyma çabasıyla, sosyalist yaşam tarzının salt ulusal bilinçin varoluşuyla ilkesel bağdaşmazlığı tezini propaganda ediyorlar. Onlara göre, sosyalist yaşam tarzı ulusları aynı düzeyde eşitliyor, ulusal ideallerin gerçekleştirilmesine engel oluyor (bu idealleri burjuva ideologları çok soyut bir şey olarak yorumluyorlar), ulusun (aynı zamanda kişinin) mânevi olanaklarının belirmesine meydan vermiyor. Bireysel ulusal kültür hazinelerinin sosyalizm ve enternasyonalizm denizinde batıp gittiğini ⁽²⁾ savlayan A. Lowe'nin çoktan bilinen ve bir hayli karakteristik olan teranesi hâlâ bir curcunayla tekrarlanıyor.

Bilindiği üzere, çeşit çeşit «ulusal sosyalizm» teorileri ortaya atılıyor. Bunların sahiplerine göre, bu tür sosyalizmde sömürönlör ile sömürönlör birarada yaşayabilirler. Sağcı ve «solcu» revizyonistler de çeşitli sosyalizm «modelleri»i öneriyor ve çoğunca bunlara olan gereksinmeyi ulusal özellikle bağlamaya çalışıyorlar. Bu konuda, çağdaş burjuva basınında, 1920 yılları burjuva milliyetçisi Sultan-Galiev'in tarih tarafından çoktan yalanlanıp bir kenara itilmiş olan teorisinin ileri sürölmek istenmesi dikkate değer. Galiev'in teorisine göre, «Alman Marksizminin Rus varyantı» (yani Leninizm) Rusyanın «müslöman halkları» için kabul edilebilir bir şey değildir, çünkü yine Galiev'e göre, sözkonusu varyant bu halkların ulusal özelliğine uygun değildir ve onların ulusal gelenekleriyle, psikolojik yapılarıyla da bağdaşamaz. Bundan da, Marksizmin islâmîyete kendini uydurması, onunla «birleşme»si gerektiği, çünkü «ulusal özellik»in özlüğünü islâmîyetin içerdiği, ulusal olan her şeyi simgeleştirdiği, müslömanların tüm sosyal-politik, kültürel hayatının «temel»ini islâmîyetin oluşturduğu sonucu çıkarılıyor. Biz şimdi sosyalizm ile dinin karşılıklı ilişkilerini bütün bakış açılarıyla ele almıyoruz (bu sorun üzerinde daha ayrıntılı olarak biraz daha ileride duracağız), fakat burada, sözümona «ulusal komünizm»in varyantı gibi bir şey olan ve dahası burjuva propagandası tara-

⁽²⁾ Bak: «The Russian review», Hanover, 1963, vol. 22. N. 1, p. 17.

findan Sovyet Doğusu oyduklarının ideallerini dile getiren teori diye gösterilmek istenen bu «teori»yi bütün içyüzüyle açığa vumrayı önemli sayıyoruz.

Bütün bu söylediklerimizden anlaşılıyor ki, sosyalist yaşam tarzını ulusal bilincin gelişmesiyle diyalektik bağıntısı içinde oluşturma denemesi özellikle değerlidir.

2.

Sosyalist yaşam tarzının doğuşu Büyük Ekim Devrimi'nin etkisiyle bağlıdır. Yeni ekonomik ve politik sistemin kuruluşu gerçekte yeni uygarlığın ortaya çıkışı anlamına geliyor ve Sovyetler Birliği halklarının yeni sosyal-psikolojik çehresinin, yeni ulusal bilincinin hızla oluşmasının önkoşulu oluyordu.

Sosyalist yaşam tarzı nispeten yeni bir kavramdır. Günümüzde uluslararası komünist hareketi teorisyenleri bu kavramı çözümlemeye gitgide daha geniş ölçüde yöneliyorlar. Bu çözümlemede bilimsel komünizmin kurucuları K. Marks ve F. Engels'in söylediklerine dayanılıyor. Marks ve Engels, insanların yaşamak için gereksindikleri araçları üretme tarzının salt bireylerin fiziksel varoluşunun yeniden üretimi demek olmadığını yazdılar ve şöyle dediler: «Bu daha çok, belirli bireylerin belirli eylem tarzı, onların yaşamsal eyleminin belirli görünüşü, onların belirli yaşam tarzıdır. Bireylerin yaşamsal eylemi nasılsa, kendileri de öyledir.»⁽³⁾

Sosyalist yaşam tarzı, sosyalist varoluşun, sosyalist toplumsal ilişkilerin en belirgin çizgilerinin toplamı; insanların, sosyal grupların, tümüyle toplumun maddi ve mânevi yaşamsal eylem biçimlerinin, toplumsal hayatın bütün alanlarında bu yaşamsal eylemin somut koşullarıyla sınıksız bağlı olan biçimlerin toplamıdır. Demek ki, sosyalist yaşam tarzını, hem sosyalist üretim tarzı, hem de toplumsal-politik düzenin özellikleri, sosyalist toplumun ideolojisi ve kültürü belirlemektedir. Sosyalist yaşam tarzı, sosyalist ulusların oluşma etkenidir, ve tarihsel eylemin öznesi, sosyal yaşam biçimlerinin yaratıcıları olan sosyalist uluslar da yaşam tarzı üzerinde, bunun evrimi üzerinde aktif bir etki yaparlar.

Sosyalist yaşam tarzının oluşmasının kendine özgü bir tarihçesi vardır. Bu tarihçe boyunca, bunun tek tek öğeleri aynı zamanda değil, fakat sıkı etkileşimle oluşmuştur. Bu, bir bütün olarak, şu veya bu ulusun devrimci güçlerinin sosyalizm kuruluşundaki etkisinin koşulu değil, sonucudur. Sosyalist yaşam tarzı doğuşunda ve gelişmesinde, kendine özgü sosyal ve ulusal temelleri olan eski yaşam tarzını alt eder. Burada şu noktayı da belirtmenin ilkesel önemi vardır: Sosyalist devrim sonucunda eski ekonomik temel en genel çizgileriyle şu veya bu hızla değiştiği halde, eski temel üzerinde oluşmuş bulunan ulusal bilincin daha dayanıklı

(3) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 3, s. 19.

olduğu ve yeni yaşam tarzının oluşma sürecine damgasını vurduğu görülmür.

Ulusal bilinç, belirli bir sosyal-etnik topluluğa mensup olmanın bilincidir; varolabilmek için maddi ve mânevi gereksinmelerine olan ilişkinin ve bu topluluğun gelişmesinin bilincine varmıştır. Ulusal bilinç, ulusun çıkarlarını ve selâmetini, yalnızca doğrudan doğruya diğer ulusların çıkarlarıyla ilişkisi açısından değil, toplumun sınıfsal yapısı açısından, genellikle devrimci hareketin, çıkarları açısından da dile getirir. Ulusal bilinç, donuk ve hiç değişmez bir şey olmıyan ulusal psikoloji gibi, halkın tarihsel gelişme süreci boyunca değişir. Toplumsal düzenin kökten değiştirilmesi, yasallıkla, ulusal bilinçte nitel değişimlere yol açar. Netekim, sosyalist dönüşümler sürecinde, Sovyet Doğusu halklarının ulusal bilinci nitel bir değişime uğramıştır.

Orta Asya Cumhuriyetleri somut ulusal zemini üzerinde sosyalist yaşam tarzının oluşması, Lenin'in çıkardığı sonucu tamamiyle doğruluyor. Lenin, birbirinin aynı sorunların çözüm tarzında prensiplerin enternasyonal birliği «ayrım ve oylumların giderilmesini değil ... , komünizmin ana prensiplerinin ... ayrıntılarda bu prensipleri doğru biçimde değişmeye uğratacak nitelikte, doğru biçimde uyarlıyacak nitelikte uygulanmasını, bunların ulusal ve ulusal-devletsel ayrımlara uyarlanmasını gerektirir» ⁽⁴⁾ diyor. Lenin'in bu düşüncesi, sosyalist yaşam tarzının çizgilerinin çözülmesinde, somut ulusal-taban üzerinde bu tarzın oluşma yasallıklarının açıklanmasında, komünistler için büyük bir metodolojik değer taşımaktadır. Lenin şunları yazıyordu: «Bütün halklar sosyalizme geleceklerdir, bu kaçınılmazdır; fakat hepsi birbirinin aynı biçimde gelmiyecek, şu veya bu demokrasi biçimine, şu veya bu proletarya diktatörlüğü türüne her biri kendine özgü bir şey katacak, toplumsal hayatın değişik yanlarının sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasına kendine özgü bir tempo getirecektir.» ⁽⁵⁾

Özbek halkının sosyalizme geçmedeki kendine özgü olduğunu yaşama koşullarının özellikleri belirliyordu. Özbekistan, devrim öncesi geçmişiyle ataerkil-feodal, yarı-feodal ve hatta feodalizm öncesi ilişkilerin hüküm sürdüğü, pratik olarak çağdaş anlamda endüstri diye bir şeyin bulunmadığı, halkın hemen hemen tümüyle okuma-yazma bilmediği, insanların yaşam ve varlığının, ilişkilerinin şeriat kanunlarıyla, Kur'an dogmalarıyla düzenlendiği bir ülkedydi.

İşte, Lenin, ulusal yörelerin komünistlerine Rus komünistlerinin politika ve taktiğini körükörüne ve mekanik olarak kopya etmekten sakınmalarını tekrar tekrar öğütürken bu tür özellikleri gözönünde bulunduruyordu.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 77.

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 30, s. 123.

Lenin, henüz olgunlaşmamış devrimci dönüşümleri oralarda derhal gerçekleştirilmeye yeltenişleri kesinlikle suçluyor, aşırı devrimci eylemlere karşı çıkıyordu. Komünist Partisi memleketimizin bütün uluslarına azami dikkat ve özen gösteriyordu. Daha 1917 Kasımında yayımlanan «Rusyanın ve Doğu'nun bütün müslüman emekçilerine» başlıklı Halk Komiserleri Sovyeti'nin çağrısında şöyle deniliyordu: «Bundan böyle inanç ve âdetleriniz, ulusal ve kültürel kurumlarınız serbest ve dokunulmazdır. Ulusal hayatınızı serbestçe ve engelsizce düzenleyiniz. Sizin buna hakkınız vardır. Biliniz ki, haklarınız, Rusyanın bütün halklarının hakları gibi, devrimin, devrim organlarının, işçi, asker ve köylü delegeleri sovyetlerinin olanca gücüyle korunmaktadır» ⁽⁶⁾ Bu çağrıya uygun olarak, bazı cumhuriyetlerde, bu arada Özbekistanda, sosyalizm kuruluşunun ilk yıllarında, Sovyet hukuk normlarının yanısıra şeriat normları da, Sovyet mahkemelerinin yanısıra kadı ve bey mahkemeleri de, Sovyet okullarının yanısıra islâm okulları ve medreseler de eyleme devam ediyordu; zira halk eski kurumların birden kaldırılıp atılmasına hazır değildi. Ama bilinçleri arttıktan sonra, emekçiler, kadı ve bey mahkemelerinden kendileri yüz çevirerek, Sovyet mahkemelerine başvurmaya başladılar. Şeriat hukuku sistemi konusunda, din okulları ve medresler konusunda da bu böyle oldu.

Bütün bunlardan şöyle bir soru doğabilir: Özbekistanda bu sosyalizm kuruluşu özelliklerinden, sosyalist yaşam tarzı «ulusal modeller»i gerekliliği gibi bir sonuç çıkarabilir mi? Hayatın kendisi, toplumsal pratik bu soruya olumsuz cevap veriyor, çünkü sosyalist yaşam tarzı «ulusal modeller»i sözleri ardında genellikle olgunun ulusal yanına önem veriliyor; enternasyonal temeli, sınıfsal özlüğü ve sosyalist yaşam tarzının oluşmasında işçi sınıfının öncü rolü oynadığı gerçeği ikinci plâna itilmek, örtbas edilmek isteniyor.

Bizce, sosyalist yaşam tarzının ulusal özelliklere bağlı olmaksızın beliren en genel ve ilkesel bakımdan yeni çizgileri arasında şunları sayabiliriz: Toplumun yönetimine bütün halkın katılımını belirliyen üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyet; toplumun selâmeti için özgür emek; tüm toplumun sosyal-politik birliği; toplumun insan için, insanın toplum için gösterdiği özen; ulusal mensubiyet ve ırk ayrılığı gözetilmeksizin bütün insanların eşitliği; genel hatlariyle sosyalist ulusal bilincin birliği; bütün halkın enternasyonalizmi; partinin yönetmenliği altında hayatın bütün alanlarında bilimsellikle örgütlenen plânlı işlev...

SBKP, Leninci ulusal politikayı, sapmaksızın gerçekleştirerek, geçtiği yol boyunca, en önemli hedeflerinden birini, yani bütün uluslara ve halk gruplarına mensup işçileri ve sonra tüm emekçileri sosyalizmi ve kamünizmi kurma savaşımında enternasyonalizm bayrağı altında toplama ve birleştirme hedefini bir an bile gözden kaçırmamıştır.

⁽⁶⁾ Sovyet iktidarının buyrultuları, c. 1, Moskova, Politizdat, 1957, s. 114.

Hayat, işçi sınıfının ulusal politikası ile burjuvazinin ulusal politikası arasında ne büyük bir uçurum bulunduğunu açıkça gösteriyor. İşçi sınıfının ulusal politikası, ezilen halkların emekçilerinin enternasyonalizm bayrağı altında toplanmalarına hizmet ediyor; burjuvazinin ulusal politikası ile, emekçilerin bölünmelerine, ayrılmalarına hizmet ediyor ve aralarına düşmanlık tohumları saçıyor. Burada ilkesel, köksel bir ayrım var. Burjuva ve küçük burjuva milliyetçileri (demokrasinin ve hümanizmin içtenlikli yandaşları olanlar bile), kapitalizmin, sömürücüler sınıfının doğurduğu ulusal ve ulusal-sömürgeci sorunun gerçekten çözümü problemi genellikle ortaya koymamış ve koyamamışlardır. Doğal olarak, ezilen ulusların milliyetçiliği, belirli koşullarda, örneğin ulusal ve sosyal kuruluş savaşı safhasında, tarihsel olarak ilerici bir rol oynayabilir. Fakat sosyalist devrimden sonra, bu milliyetçilik, yeni toplumun kuruluşu ve sosyalist yaşam tarzının oluşması yolunda başlıca engellerden biri olmaktadır. Milliyetçilik, sosyalist yaşam tarzının enternasyonalist temelleriyle çelişmekte, bundan başka sosyalist uluslar arasında yeni, sosyalist yaşamın yerleşip güçlenmesi için çok gerekli olan işbirliğinin gelişmesini engellemektedir.

Sosyalizm kuruluşu pratiği, halklar arasında dostluk ve işbirliğinin, sosyal yaşamda, halkın maddi ve mânevi hayatının bütün alanlarında devrimci dönüşümlerin etkeni ve başlıca koşullarından biri olduğunu inandırıcı biçimde gösteriyor. Netekim, Özbekistan, memleketimizin bütün halklarıyla ve öncelikle büyük Rus halkıyla yardımlaşma ve işbirliği sayesinde, çok kısa bir tarihsel süre içinde, eski gerikalmışlıktan çağdaş sosyal ilerleme doruklarına doğru başarılı bir sıçrama yaptı. Bugünkü Özbekistan, eski Rusya İmparatorluğunun geri bırakılmış kenar sömürge yöresinden, gece ile gündüzün ayrımı gibi kesinlikle ayrılıyor. Sovyet egemenliği yıllarında, cumhuriyetimiz (Komünist Partisinin iradesi ve bütün SSCB halklarının çabalarıyla), ekonomi ve kültürünü geliştirmede dünyayı hayretler içinde bırakan başarılarla ulaştı.

Sosyalizmi kurma yılları boyunca cumhuriyetimizde çok modern bir sanayi meydana getirildi. Bugün bu sanayi, demir-çelik üretimini, makine yapımını, enerji üretiminin, kimya, gaz, altın madeni vb. sanayiini içeren 100 kadar kolu var. Bütün bu kollar en modern teknikle donatılmış durumdadır.

Devrim öncesi Özbekistanda yalnız 18 bin sanayi işçisi vardı. Şimdi sadece Taşkent dokuma kombinasının işçi sayısı bunu aşıyor. Vaktiyle bu 18 bin kişilik işçi yığını içinde yerli uluslara ve halk gruplarına mensup olanlar küçük bir azınlık oluşturuyor, bunlar çoğunlukla okuma-yazma bilmiyor ve en ağır işlerde çalıştırılıyorlardı. Leninci ulusal politikanın ardıcıl biçimde uygulanması, cumhuriyetimizde çağdaş bir endüstriyel işçi sınıfı yaratılmasına yol açtı. Bu işçi sınıfı toplumsal hayatımızın bütün

alanlarında öncü bir rol oynuyor. Yerli uluslardan onbinlerce işçi, en yüksek teknik istemlere göre donatılmış sanayi işletmelerinde başarıyla çalışıyorlar.

Cumhuriyetimizde büyük çaptaki yapıcılık büyük bir atılımla gelişti. Hiç abartmadan diyebiliriz ki, Özbekistan muazzam bir yapıcılık şantiyesine döndü. Yapıcılık alanında sermaye yatırımları durmadan artıyor. Örneğin, sekizinci beşyillik döneminde 13 milyar 700 milyon ruble olan bu yatırımlar, dokuzuncu beşyillik döneminde 19 milyar rubleye çıkmış bulunuyor.

Ülkemiz pamuğuyla, güneşli toprağın bu eşsiz ürünüyle ünlüdür. Pamuk bizim kıvancımız, cumhuriyetimizin başlıca zenginlik kaynağıdır. Devrimden önce toplam bütün Türkistan yöresi (7) sınırları içinde pamuk üretimi 600 bin ton kadardı. Şimdi, Sovyet Özbekistanı, bütün memleketin gereksindiği pamuğu sağlamanın ana kaynağı haline geldi. 1974 yılında Özbekistan devlete 5 milyon 330 bin ton pamuk verdi. Ülkemizde hububat üretimi, hayvancılık, sebzecilik, bağcılık ve diğer köy ekonomisi kolları da başarıyla gelişiyor.

Özbekistanda geniş çapta sulama tesisleri kuruluyor. Ülkede büyük su hazneleri ve sulama kanalları meydana getirilmiş, modern hidro-teknik tesisleriyle donatılan gelişkin bir toprak ıslahı ve sulama tesisleri örgüsü kurulmuş bulunuyor. Bu gelişme, vaktiyle alabildiğine çorak olan Açlık Düzü'nde, Karşın Bozkırı'nda, Surhan-Şerabad Vadisinde, Orta Fergana'da, özerk Karakalpak SSC'nde ve diğer bölgelerde büyük arazi ıslah çalışmaları yapılarak, buraların çok verimli vaha'lar haline getirilmesine olanak verdi.

Eskiden Özbekistanda bir tek yüksek okul yoktu. Şimdi ülkede 41 yüksek okul ve 177 orta özel okul var. Yüksek öğrenime devam edenlerin sayısı 400 bini geçiyor. Yalnız son sekiz yıl içinde Özbekistanda 9 yüksek okul ve 74 orta özel okul açılmış bulunuyor.

Bilim hızla gelişiyor. Yersel ulusal aydınlar bilim kadrosu yıldan yıla büyüyor, bilimsel-araştırma enstitüleri örgüsü genişliyor. Taşkent'te atom reaktörü, nükleer fizik, kibernetik, elektronik, enerji ve otomasyon, jeoloji ve jeofizik, kimya vb. enstitüleri var. Bunlar en yeni araç ve cihazlarla donatılmış güçlü bir bilimsel potansiyele dayanıyor.

Özbekistanda çok değerli yazarlar, ozanlar, ressam, besteciler, mimarlar, tiyatro ve sinema cumhuriyetimizin dışında değil, Sovyet ülkesi sınırları ötesinde de ün yaptı. Kültür-eğitim kuruluşları örgüsü de yıldan yıla genişliyor, radyo-televizyon, sinemacılık başarıyla gelişiyor, süreli dergi ve gazete yayımları giderek çoğalıyor.

(7) Türkistan eli: Eski sömürgeci Rus İmparatorluğunun Orta Asya kesimine verilen ad. Not. red.

Bütün bu başarılar, halklarımız arasındaki değerli dostluk ve işbirliğinin ürünüdür.

Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde 100'den fazla ulus ve halk grubu yaşıyor. Ülkemizin bütün emek kolektifleri çokulusludur. Cumhuriyetimizin parti örgütü de çokulusludur ve hemen hemen 90 ulusun temsilcilerinden oluşmaktadır.

Sovyet halkları ailesinin dostluk ve işbirliği, onların gücünü, bugünkü ve yarınki yaratıcı eylemlerini besliyen hayat verici kaynaktır.

3.

Yukarıda söylediğimiz gibi, burjuva ideologları ve revizyonistler, her şeyi, sanki sosyalist yaşam tarzı ve ulusal bilinç bağdaşır şeyler değilmiş gibi, birbirine karşı kavramlamış gibi, sanki sosyalizm kendi özlüğüyle ulusal kaynak ve tabana düşmanmış gibi, sanki ulusların toprak bütünlüğünü saymıyor, onların kültürel yükselişini engelliyor, ulusal duygularına dokunuyor, ulusal psikolojiyi bastırıyormuş vb. gibi göstermeye çalışıyorlar. Bu yeltenişlerde, ulusal sorunun çözümünde kapitalizme özgü uzlaşmaz zıtlıkların varlığını sosyalizme maletme çabası apaçık göze çarpıyor. Oysa asıl kapitalizmdir ki, yapay olarak ulusal düşmanlıklar körüklemek ve halkları birbirine düşürmekle, ulusal bilinci uyandırmıyor, bastırırken bastırıyor. Kapitalizm, ulusal bilinç dahil, el attığı her şeyi yozlaştırıyor. Ulusal üstünlük ve ayrılma duygusunun, ırksal üstünlük duygusunun kökleşmesi, etnik-merkezcilik, yani belirli bir toplumsal ulusal gruba üstünlük ve ayrıcalık tanıma gibi eğilimler bir toplum düzeni olarak kapitalizmin kaçınılmaz sonuçlarıdır.

Halkın imtiyazlı bölümünün değil, tümünün temel çıkarlarını gerçekten bütünüyle yansıtan gerçek ulusal bilinç ancak sosyalizmde kendini gösterir. Bununla birlikte, gelişmiş sosyalizm koşullarında halkların ulusal bilincini daha fazla güçlendirme, derinleştirme ve zenginleştirme süreci gerçekleştirilir. SBKP Program'ında şöyle deniliyor: «Halk yığınlarının sınıfsal ve ulusal bilincinin biteviye artması, çağdaş toplumsal gelişme aşamasının karakteristik çizgisidir.»⁽⁸⁾ Ve SBKP, Sovyet sosyalist uluslarının ulusal bilincini daha öte geliştirmek için büyük bir özen göstermektedir.

Örnek olarak sosyalist Özbek ulusunun tarihini ele alalım. Devrime kadarki geçmişte Özbek halkının bilinci «kendi» sömürücüleriyle, «yabancı» sömürücülerle savaşım içinde, her akını nice kuşakların emeği ve zekâsıyla yaratılmış büyük maddi ve mânevî değerlerin yitirilmesine, insanların kırılp gitmesine yol açan yabancı işgalcilere karşı savaşlar içinde oluyordu. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden sonra, kurtuluş savaşında bir hayli deney edinmiş olan Özbek halkı da, eski Rus İmparator-

(8) SBKP Programı. M., 1974, s. 49.

luğunun bütün diğer halkları gibi, Komünist Partisinin yönetmenliği altında, Rus halkının ve memleketimizin diğer halklarının yardımıyla sosyalizmi kurdu ve arkasından başarıyla komünizmi kurmaya girişti. Kahramanlıklarla dolu bir geçmişin anısı ve şanı, sosyalist Özbek ulusunun bilincinde şimdi başarmakta olduğu işlerin yüceliğiyle birleşiyor, bugünkü eylem ve ulaşmalarının harekete getirici etmenlerinden biri oluyor. Özbek sosyalist ulusu, kendi ulusal kültürünün bütün en iyi değerlerini korumuştur; ilerici, hümanist gelenekleri sürdürerek, bu kültürü sevgiyle geliştirmektedir. Özbek halkının kültürünün yeni sosyalist içeriği, bu kültürün ulusal biçimini durmadan yetkinleştirme ve daha öte zenginleştirmenin güçlü bir etkenidir.

Gelişmiş sosyalizm çeşitli ulusların emekçilerini tek bir komünizm kurucuları ailesinde gitgide daha çok ve daha sağlam birleştiriyor; yurt sevgisini, sosyalist düzene beslenen sevgiyi, enternasyonalizm duygusuyla, bütün SSCB halklarına ve dünya sosyalist sistemi ülkelerine derin saygıyla kendinde bağdaştırıyor.

Sovyet devlet yapısı, sosyalist ulusların bilincinin gelişmesinde önemli etkindir. Bütün Sovyetler Birliği çapında Sovyet devlet yapısı gibi, ulusal cumhuriyetler çapında Sovyet devlet yapısı da, iç niteliği bakımından, sosyal özlüğü bakımından enternasyonal karakterlidir. Her iki tür devlet yapısı, işçi sınıfının, bütün emekçilerin çıkarlarını ve hedeflerini yansıtır savunuyor, bunları enternasyonalist ve sınıfsal prensipler temeli üzerinde birleştiriyor, tekvücut bir topluluk haline getiriyor. Sosyalist devlet yapısının enternasyonalist karakteri, Leninci Sovyet ulusal-devletsel kuruluş prensiplerinde, yani ulusların özgür ve egemen olarak kendi yazgılarını belirlemelerinde, çokuluslu tek birlik devletinde gönüllü olarak bir araya gelmelerinde, ulusal hak eşitliğinde, bir arada yaşayan uluslardan ve halk gruplarından kendi ulusal devlet örgütünü yaratmalarında, demokratik sentralizmde simgeleşiyor. Hayat, bu prensipleri pratikte gerçekleştirmenin, halkların bölünme ve ayrılmalara değil, enternasyonalizm temeli üzerinde gerçekten sapasağlam birleşmelerine yol açtığını gösterdi. SSCB'ni oluşturan sosyalist uluslar, yaşamsal menfaatlerini, birbirlerinden ayırmakta değil, daha öte gelişme temel sorunlarını çözmek için birleşmekte görüyorlar. Burjuva bilinci için çözümsüz görünen çelişkiyi (bu bilinç, birleşmeyi bağımsızlıkla bağdaşmaz sayıyor), sosyalist bilinç gerçek ulusal hak eşitliği kazanmanın gayet doğal temeli olarak benimsiyor.

Sosyalizm ve komünizm kuruluşu koşullarında uluslararası karşılıklı ilişkilerin gelişmesi için, tek yönlü ve diyalektik olarak birbirine bağlı iki karakteristik eğilim vardır: Ülkemizde sosyalist uluslar coşkun ve her yönlü bir gelişme gösteriyor ve aynı zamanda proletarya enternasyonalizmi bayrağı altında gitgide daha çok birbirlerine yaklaşıyorlar. Ulusların gelişmeleri, kalkınmaları ve yakınlaşmaları karşılıklı koşullu süreçlerdir. Sos-

yalist ulusların ve halk gruplarının yakınlaşmaları ve işbirliği yapmaları, gelişme ve kalkınmalarının en önemli etkenidir. Sovyetler Birliğini oluşturan ulusların ve halk gruplarının gelişme ve kalkınması da, bir yandan, aralarındaki karşılıklı ilişkiyi güçlendiriyor. Kalkınmayla yakınlaşma ve yakınlamayla kalkınma, sosyalist ulusların gelişme sürecinin özüdür.

Memleketin bütün sosyal toplulukları tarafından benimsenen birlik, yani ekonomide, politik hayatta ve sosyalist ideolojide birlik, bütün çokuluslu Sovyet halkında yeni nitelikte tek toplumsal bilincin belirme ve gelişmesine, Sovyet insanların ortak psikolojik çizgisinin, yani Sovyet insanı olma genel ulusal gururunun oluşmasına yol açtı.

Genel ulusal gurur, Sovyet toplumunun ulusal sorunu sosyalistçe çözüme ulaştığı bütün kazanımların sonucudur. Bu bütün ulusların emekçileri arasında dostluk ve işbirliği ilişkilerinin, tek, birleşik Sovyet halkının enternasyonalist bilinci'nden oluşan duygusal-moral yönelim noktasıdır. L. İ. Brejnev yoldaş şunları belirtti: «Sovyet insanının genel ulusal gururu, çok büyük, geniş kapsamlı ve alabildiğine zengin içerikli bir duygudur. Bu duygu memleketimizi oluşturan halklardan her birinin doğal ulusal duygusundan daha derin ve daha geniştir. Bu duygu, milyonlarca Sovyet insanının emeği, kahramanlığı ve yaratıcı enerjisiyle yaratılanların en iyi özünü kendinde birleştirmektedir.»⁽⁹⁾

Sosyalist enternasyonalizm Sovyet insanların bilincinde sağlamca yerleşti. Bu enternasyonalizm onların bireysel bilincinin, psikoloji ve ahlakının temelidir. Bunları karakterize eden ana etken de, her birinin, ulus mensubiyeti ne olursa olsun, doğan yeni tarihsel topluluğa, yani Sovyet halkına ait olduğu duygusu; halkının başarılarının, sosyalist anayurdun, sosyalist topluluk ülkelerinin başarılarının verdiği gurur ve bütün dünyada devrimci dönüşümlere katılım duygusudur. Komünist Partisi, emekçileri, yüksek bir yurtseverlik borcu bilinciyle eğitiyor, onların yaratıcı etkenlik ve girişim kabiliyetini geliştiriyor. Bu eğitimin etkinliği, memleketimizin her sosyalist ulusunun üretim ve kültür alanında yüksek göstergeli ulaşımlara, komünizmi kurmadaki yeni başarılarla somut ve eylemsel katılımında parlak bir biçimde kendini gösteriyor.

Sosyalist ulusun bilinci burjuva ulusunun bilincinden ilkesel olarak ayrılır. Birincisi, biz, çeşitli ulusların çıkarlarının uzlaşmaz bir çelişki halinde bulunduğu düşüncesinden büsbütün uzak bulunuyoruz. Daha K. Marks ve F. Engels «Komünist Partisi Manifesti»nde «ulus içinde sınıflar arasındaki çelişkilerle birlikte, ulusların ilişkilerindeki düşmanlıkların da ortadan kalkacağı»nı⁽¹⁰⁾ belirtiyorlardı. İkincisi, sosyalist ulusun ulusal bilin-

(9) L. İ. Brejnev, Lenin'in yolunda. Söylev ve yazılar. M., Politizdat, 1974, c. 4, s. 100.

(10) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 4, s. 443.

cinin en önemli ayırdedici çizgisi, ulusal, yurtsever ve enternasyonal taban ve kaynağın uyumlu bağdaşımıdır; toplumda sınıfsal uzlaşmaz çelişkilerin bulunmayışı, gerçek ulusal olanın aynı zamanda gerçek enternasyonal olduğu duygusunun yerleşmesine yol açmaktadır. Üçüncüsü, sosyalist ulusun gelişme objektif gerekliliğinin somut ifadesi olan ve aynı zamanda bu ulusun önündeki ödevlerin gerçekleştirilmesini teşvik eden aktif ve amaca yönelik temel ancak sosyalist ulusun bilincine özgüdür.

SSCB sosyalist uluslarının ulusal bilinci, ekonomi, politika ve kültürde köklü sosyalist dönüşümler süreci içinde doğan yeni tipten bir ulusal bilinçtir. Bu bilincin objektif temeli, bir ulusun diğerini sömürmediği ve sosyalist uluslar arasında uzlaşmaz çelişkilerin bulunmadığı mülkiyet biçimi, üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyettir. İşte bunun için, sosyalist ulusun ulusal bilincinde onun ekonomik, politik hedeflerinin ve mânevî emellerinin yansıdığını söylerken, bunların Sovyetler Birliğinin diğer sosyalist uluslarının emellerine uygun düştüğünü gözönünde bulunduruyoruz. Sosyalist ulusun ulusal bilincinin burjuva ulusunun ulusal bilincinden somut ayrımı bunda da kendini gösteriyor.

Sınıfsal, somut sosyal içerik, sosyalist ulusun bilincinin çok önemli ayırdedici nitel çizgisidir. V. İ. Lenin'in işlediği ulusal ilişkiler teorisini gerçekleştirmede SBKP'nin ardıcıl olarak uyguladığı sınıfsallık ve sınıfsal yaklaşım prensipi tarihsellik prensibiyle organik olarak bağdaştırılıyor. Parti, teorik ve pratik eyleminde, gerek ulusun hayatının somut durumlarını, gerekse onun ulusal karakterinin çizgilerini ve özelliklerini dikkate alıyor, çünkü bütün bunlar dikkate alınmadıkça, halkın mânevî hayatında sosyalist ulusun bilincinin oluşmasıyla ilişkili olgular ve süreçlerin çeşitlilik ve karmaşıklığı iyice anlaşılamaz.

Eğer sosyalist ulusal bilinci sistemleştirilmiş görüşlerde simgeleştiği düzeyde ele alacak olursak, bizce, bu yalnızca belirli bir ulusa mensup olmanın bilincine varmak değil, aynı zamanda öncelikle ve esas itibarıyla ulusal yaşamdaki köklü nitel değişimleri, ortaya çıkan ve yerleşen yeni özellikleri, kültüre, psikolojiye, töreye ve ulusal karaktere vb. özgü çizgileri ve nitelikleri kavramak ve bilincine varmak, yani ulusun hayatında sosyalizmi ve komünizmi kurma süreci boyunca doğan ve gelişen bütün yeni şeyleri kavramak ve bilincine varmaktır. Sosyalist ulusun ulusal bilinci, ulusal ile enternasyonalin birliğini simgeliyerek, kendi çıkış noktası olan sosyal temele, yani sosyalist yaşam tarzına uygun düşmektedir.

Sosyalist ulusal bilincin oluşma süreci karmaşık ve çelişkilidir. Bunun gelişmesi üzerinde birçok objektif ve sübjektif etken (toplumda ekonomik ve sosyal-politik durumun belirlediği genel koşullar, insanın hayatındaki tesadüfler, kişisel karakteristik nitelikleri, dünya görüşü, değer ölçüleri ve yönelimleri vb.) etki yapar. Gerçeklik öyledir ki, halkların özgül tipik ayrılıklarıyla tarihsel geçmiş, eskiyen gelenekler, âdet ve alışkanlıklar yı-

ğınsal bilince ve bazan insanların bilinçaltı'na da yansır. Ve işte bu alanda ulusal peşin hükümler, gerikalmışlık alışkanlıkları suyüzüne çıkabilir; insan bazan bunun bilincine bile varmayabilir, amma bunlar belirli koşullarda yine belirir. Eğer «sistemleştirilmiş görüşler»in düzeyinde sosyalist ulusal bilincin en önemli çizgisi olarak sınıfsallığın yerleşmesine bir bakıma daha kolay ulaşılabilirse, «sosyal psikoloji» düzeyinde bu çok daha karmaşık bir sorundur; öyle ki, burada, sosyalist ulusal bilincin bir boşlukta doğmadığı, yaratılan gelenekler, âdetler ve alışkanlıkların karmaşık etkileşmesi ortamında oluştuğu apaçık ortaya çıkar.

Dinsel kalıntılarla savaş bu plânda önemli bir problemdir. Dinsel ideoloji, daha somut olarak islâm ideolojisi, insanları ulus mensubiyetine ve inançlarına göre ayırıyor. Yakın geçmişe kadar bu ideolojinin egemen durumda olması, davranış normları üzerinde, kamuoyunun oluşması üzerinde kesin bir etki yapıyordu. İslâmiyet bazı dinsel törenleri «gerçek ulusal» törenler olarak gösteriyor, böylece dindarların ulusal duygularını okşuyor. Dinsel ideolojinin etkisi altında meydana gelen davranış normları kör inançları besliyor, ulusal sınırlılık ve önyargı temeline dayanan basmakalıp davranışları dört elle tutuyor. Bizim deneyimizin gösterdiği gibi, bu kör inançların ve basmakalıp düşüncülerin giderilmesi, üzerinde her gün çalışma gerektiren bir süreçtir. Bu süreci zorlamaya gelmez, amma kontrolsüz bırakmak da olmaz.

Bunda, memleketimiz emekçilerinin, öncelikle büyük komünizm kuruluşu ödevlerinin gerçekleştirilmesine dolaysız katılım sürecinde oluşan tutarlı yurtsever ve enternasyonalist eğitimi önemli bir rol oynuyor. Sosyalist gerçeklik, Sovyet yaşam tarzının enternasyonalist iç niteliği, sosyalist ulusların maddi ve mânevi hayatının enternasyonalleştirilmesi, Sovyet halkının ideolojik-politik birliği Sovyet insanların enternasyonalist bilincini daha fazla derinleştirmenin objektif temelini oluşturuyor.

Partimiz, enternasyonalist bilinci oluşturmak için büyük bir çalışma yürütüyor, gerçekleştirilen tedbirlerle duyguları daha büyük bir güçle etkilediçe, enternasyonalist eğitim biçimlerini durmadan yetkinleştiriyor.

4.

Ulusal bilincin gelişmesine halen uluslararası hayatta yürürlükte olan süreçler de oldukça etki yapıyor. Dünya sosyalist sisteminin meydana gelişi ve güçlenmesi, gelişmiş kapitalist memleketlerde işçi sınıfının savaşının büyümesi, Afrika, Asya ve Lâtin Amerika ülkelerinde ulusal kuruluş hareketinin yaygınlaşması, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin güttükleri barışsever dış politikanın kesin ve ardıcıl bir tutumla gerçekleştirilmesi sonucunda uluslararası gerginliğin azalması gibi olguların tümü, yalnızca tek tek ülkelerin ve halkların değil, bütün insanlığın yazgısıyla ilişkilidir. Bunlar, genellikle toplumsal bilincin gelişmesini, özellikle de sosyalist ulusların bilincini kaçınılmaz olarak etkilemektedir.

Sosyalist Özbekistanın gelişme deneyini ele alacak olursak, bir yandan, bu ülkenin (aynı zamanda diğer Sovyet Doğu cumhuriyetlerinin) her yönde ve serreserpe uluslararası ekonomik, politik ve kültürel işbirliği alanına çıkması, Özbekistan halkının tarihinde şüphesiz ki gelişmiş sosyalist toplum aşaması için karakteristik olan nitel bakımdan yeni ve önemli bir sayfadır; öte yandan, bu deney, Özbek ulusunun ulusal bilincinin enternasyonalleşmesindeki yeğin gelişmeyi, ulusun görüş çevreninin genişlemesini, ulusal bilincinde yeni çizgilerin belirmesini açıkça göstermektedir.

Devrime kadarki Özbekistanın, dış dünyadan tamamen yalıtık bir sömürge olarak, kendine özgü o eski topraksal kapanıklığına, Özbek halkının dar ulusal bilinç sınırlılığına artık dönüşsüz olarak son verildi. Ve şüphe yok ki, ancak bütün SSCB halkları arasında eşitliği, kardeşçe beraberlik ve yardımlaşmayı sağlayan sosyalizm koşulları, ekonominin, kültürün, bilimin gerçek kalkınma ve gelişmesi sayesinde, Özbekistan, diğer ülkelerle politik, ekonomik, kültürel ilişkilerini geliştirme olanağına kavuştu. Bu ilişkiler, Leninci partimizin yönetmenliği altındaki cumhuriyetimiz emekçilerinin, sosyalizm ve komünizm kuruluşunda, Özbek ulusunun sosyalist yaşam tarzının oluşma ve gelişmesinde ulaştıkları başarılar oranında genişleyip derinleşti.

Bu konuda, sosyalist ülkeler topluluğu çerçevesindeki entegrasyon süreçleri birincil bir anlam ve önem kazanıyor. SSCB'nin birlik devleti oluşunun ve onun bileşimine giren her birlik cumhuriyetinin dış ekonomik ilişkileri güçlendirmeye elinden geldiği kadar katkıda bulunmasının ilkesel bir önemi vardır. Bu yönde Özbekistan SSC de esaslı bir rol oynuyor. Cumhuriyetimiz, SSCB'nin sosyalist ülkelerle kardeşçe ilişkiler sistemi içinde, aynı zamanda kapitalist dünyayla temaslarda, ulusal çapta ve tüm Sovyetler Birliği çapında, yani başlıbaşına ve çokuluslu sosyalist devlet bileşimi içinde olmak üzere âdeta iki düzeyde eylem gösteriyor. Özbekistan SSC, mal ihracı hacmi bakımından Sovyetler Birliğinde (RFSSC ve Ukrayna'dan sonra) üçüncü geliyor. Özbekistan kardeş sosyalist ülkelere ve gelişme halindeki ülkelere, pamuk ve astragan kürkleri, kablo ve ekskavatörler, pamuk toplama ve tekstil makineleri, takılı aygıtlarıyla traktörler ve transformatörler, tek sözle 190 türü aşan sanayi ve köy ekonomisi ürünleri ihraç ediyor. Doğal olarak, bu olay, Özbek sosyalist ulusunun bilincine yansıyor. Özbek sosyalist ulusunun her üyesi, verdiği emeğin enternasyonal anlam ve önemini gitgide daha açık kavıyor. Özbekistanda işçi sınıfının, köylülerin ve halk aydınlarının emek başarıları, yalnız cumhuriyetimizin ve giderek yalnız SSCB'nin değil, bir bütün olarak sosyalist ülkeler topluluğunun ekonomik gücünü artırıyor. Bu düşünce, bu inanç, emekçilerimizin bilincinde gitgide daha sağlam biçimde kök salıyor, bu bilinci ulusal kapanıklık ve ayrılık kökenli eski yargılardan arındırıyor.

Sömürge ve yarı-sömürge bağımlılığından yakın geçmişte kurtulan ve şimdi ekonomik gerikalmışlığı gidermek için çok büyük çabalar harcamakta olan azgelişmiş ülkelere Sovyet Özbekistanı çokyanlı bir yardım gösteriyor. Bu yardımlar yalnız Özbekistan sanayi kuruluşlarında ve kooperatif ovalarında üretilen malların bu ülkelere ihraç edilmesi değildir; kadro yardımının, cumhuriyetimizin gönderdiği işçilerin, mühendis-tekniyen personelinin Mısır'da, Suriye'de, Hindistan'da, Afganistan'da yeni sanayi projeleri yapıcılığına ve aynı zamanda yüksek vasıflı ulusal işçi kadroları yetiştirilmesine dolaysız olarak katılmalarının belki de daha büyük önemi vardır. Bu etken cumhuriyetimizde ulusal bilince iki yönden etki yapıyor: Birincisi, Doğu halklarının, bu halkların savaşında sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı ulusal-demokratik devrimlerine doğrudan doğruya yardım, enternasyonal dayanışmayı güçlendiriyor. İkincisi, başka ülkelere giden Özbekler, ayrıksız olarak bütün SSCB uluslarına geniş ekonomik, politik ve kültürel gelişme olanakları sağlayan sosyalist düzenin temelli üstünlüklerine bir kez daha tanık oluyorlar, buna inançları daha da güçleniyor.

Ulusal bilincin gelişme ve zenginleşmesine Özbekistan'ın yabancı ülkelerle kültürel alışverişi de büyük bir etki yapıyor. Özbek edebiyat ve sanatı ürünlerinin bütün dünya kültür arenasına çıktığı bir gerçektir. Bu olay, sosyalist yaşam tarzı temeli üzerinde ve bu yaşam koşullarında ulusal kültürümüz böylesine bir düzeye ulaştığı için, haklı bir kıvanç veriyor. Öte yandan, dünya edebiyat ve sanatının en iyi yapıtlarının ve ulaşımalarının Özbekler tarafından gitgide daha sistemli biçimde benimsenmesi halkımızın kültür çevrenini genişletiyor.

Sosyalist devletlerin şimdiki topluluğu, karakteristik çizgileri olarak, aynı ekonomik temele sahip, ana menfaatleri bir ve ideolojileri ortak olan bağımsız ülkelerin topluluğudur. Bu objektif temel üzerinde, yaşamdaki sosyalizm dünyası yurttaşlarından olma duygusu, kendisini bu topluluğun bir parçası sayan insanın bu bilince varmaktan doğan kıvanç duygusu yerleşip sağlamlaşıyor. Bu artık sosyalist topluluk ülkelerinde ezici çoğunluğun bilincinin temeli haline gelmiş olan sosyalist enternasyonalizmdir. Bu enternasyonalizm de, böylece bilinç temeli haline gelmiş olması da, ulusal bilincin sınırlarını alabildiğine genişletmektedir.

Doğal olarak, bütün bu söylediklerimiz, çeşitli uluslardan insanların ulusal mensubiyet duygusunu yitirmekte oldukları anlamına gelmez. Tam tersine, sosyalist ulusun her insanı, her bireyi, kendi halkının kahraman geçmişiyle, yürüttüğü kurtuluş savaşıyla, değerli insanlarıyla, dili ve kültürüyle haklı bir kıvanç duyuyor. Sosyalist yaşam tarzı koşullarında ulusal bilinç de yeni bir içerik kazanıyor; bütün sosyalist topluluk ülkelerinin genel ekonomik ve kültürel kalkınmasına, bu topluluğun politik hayatının gelişmesine, savunma gücünün artmasına tüm yurttaşların «kendi» ulu-

sunun ulusal katkısını sağlama yönündeki bilinçli çabalarını yansıtıyor. Sosyalist ülkenin yurttaşı, kendi ulusunun ve devletinin azami ve heryönlü kalkınma ve gelişmesini istiyenin, her şeyden önce tüm sosyalist topluluğun azami ve heryönlü kalkınmasının sağlanması için çalışması gerektiği gerçeğini gitgide daha açık olarak kavıyor.

Bütün bunlar gösteriyor ki, kapitalist yaşam tarzına kıyasla çok büyük üstünlükleri olan sosyalist yaşam tarzı, ulusların ve halkların sosyalist bilincinin, sosyal bakımdan tamamen özdeş bir topluma, yani komünist toplumuna özgü olacak bir bilinç haline gelmesi olanağına yol açıyor.

TÜSTAV

Komünistlerin alternatifi

Hayme ŞMIRGELD
Arjantin Komünist Partisi MK üyesi

Satıyacaya SUDIMAN
Endonezya Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi

Abdel HABA
Irak Komünist Partisi MK aday üyesi

Tsogtin NAMSARAY
Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK aday üyesi

Aleksandır VOLKOV
«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi şube yönetmeni

AKP'nin ekonomik çalışma sorunları

Bizler, bütün kapitalist Avrupada ekonomik durumu büyük ölçüde belirliyen güçlü ekonomik potansiyele sahip bir memleket olarak bildiğimiz FAC'ye hareket ediyoruz. Burjuva basını, vaktiyle «ekonomik mucize» diye tutturduğu coşku tonuyla olmasa bile, yine de, FAC'den, ekonomik ve sosyal bakımdan istikrarlı bir ülke olarak, sarsıntılardan azat bir toplum olarak, ısrarla söz ediyor. Ve buna dayanılarak da, kapitalist sistemin istikrarı ve olanakları hakkında çeşitli sonuçlar çıkarılıyor. Ne var ki, bizler FAC'ye komünistlerin davetlisi olarak hareket ediyor, memleketin durumu ve geleceği hakkında onların başka görüşleri olduğunu biliyorduk. Alman Komünist Partisinin ekonomik problemler üzerinde büyük bir dikkatle durduğundan da haberimiz vardı, ve onun eyleminin bu yanı, yalnız FAC bakımından değil, son yılların bazı önemli olayları fonunu da kapsayan daha geniş bir plânda bizleri ilgilendiriyordu.

Şili deneyi belleklerde canlıdır. Bu memlekette Halk Birliği hükümetinin işbaşına gelmesiyle, komünistler derhal birçok karmaşık sorunlarla karşı karşıya geldiler. Bunlar, oligarşinin egemenliğinin nasıl bertaraf edileceği, tekellere ve büyük çiftlikçilere nasıl karşıkonulacağı, ekonominin nasıl örgütleneceği ve emekçilerin yaşamı reel olarak iyileştirilmek suretiyle bu ekonominin devrimci temeller üzerinde yeniden nasıl kurulacağı, dağıtımın nasıl düzenleneceği ve üretimin gerçek efendileri olabilmeleri için emekçilerin bu sürecin yönetimine nasıl çekilecekleri sorunlarıydı. Komünistlerin kanısınca, ekonomik sorunlar o zaman halk egemenliğinin dayanaklarının güçlendirilmesi bakımından kesin bir önem kazan-

mıştı. Şili'li yoldaşlar «Biz bu sorunları gerektiği gibi çözemedik» ⁽¹⁾, diyorlar. Doğal olarak, bu yalnız sübjektif nedenler yüzünden değil, objektif nedenler yüzünden de böyle oldu. Ne var ki, şimdi, Şili komünistleri, dergimiz yazı kuruluşunu ziyaretleri sırasında bize anlattıkları gibi, gizlilik koşullarında bile, ekonomi sorunlarıyla esaslı biçimde uğraşıyorlar.

Portekiz deneyi gözlerimizin önündedir. Bu ülkede köklü ekonomik dönüşümler başlamış bulunuyor. Bilindiği üzere, yeni hükümet çetin güçlüklerle karşılaşılıyor ve büyük bir azimle bunları gidermeye çalışıyor. Batı Almanya ziyaretimiz sırasında, Portekiz Komünist Partisi MK üyesi Jorge Pires'le de buluştuk. Bu yoldaş bize komünistlerin ekonomiyle ne kadar ciddi surette uğraştıklarını anlattı. Ve özetle «Bu, halkın demokratik kazanımlarını pekiştirmenin ana sorunudur» dedi.

Aynı günlerde basında bir haber çıktı. Bundan da, Güney Viyetnam'da üstün gelen devrimci halkçı-demokratik iktidarın, memleketin yıkıma uğramış ekonomisini yalnız canlandırmakla kalmayıp, bunu aynı zamanda yeni temeller üzerinde kurmaya başladığını öğrendik . . .

Bakın, komünistlerin çalışma ortamı olan durum ve koşullar ne kadar çeşitli ve ne kadar ayrı özellikler taşıyor! Bu örnekler, aynı zamanda, daha Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin deneyinden çıkan doğal sonucu, yani işçi sınıfı partisinin kendi ülkesinde ekonominin sorumluluğunu üstlenmeye hazır, hem de güvenle hazır olması, akıllı, becerikli hareket etmesi gerektiği sonucunu da aynı belirginlikle doğruluyor. Hayat, böyle bir gerekliliğin, hiç beklenmedik anda, en değişik durum ve koşullarda ortaya çıkabileceğini, bundan ötürü de komünistlerin buna önceden hazırlanmalarının ve sırası gelir gelmez kendilerine özgü bir güvenle «Var böyle bir parti!» diyebilmelerinin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. ⁽²⁾

Şu var ki, bu kesin an henüz uzak olduğu, koşullar henüz olgunlaşmadığı zaman da (bunu hepimiz kendi partimizin deneyleriyle biliyoruz), emekçilerin bugünkü çıkarlarını savunmadıkları, hayata geçirilebilir ve açık bir ekonomik program ileri sürmedikleri takdirde, komünistlerin, yığınları kendilerinden yana kazanmaları ve sermayeye karşı savaşa götürmeleri zor veya olanaksızdır. Bu yargı, halkın günlük çıkarlarını birçok şeyin alabildiğine tehdit ettiği bunalım koşullarında daha da geçerlidir. Ama bu yolda, işçi hareketinin, «ekonomizm» durgun bataklığına saplanma, işi yalnız işgücüyle daha örgütlü ve toplu bir ticarete indirgeme, «oportünistçe, reformistçe sosyal yamacılık»a düşme ⁽³⁾ tehlikesine açık

⁽¹⁾ Rene Castillo, «Devrimin öğrettikleri ve geleceği». «Yeni Çağ», sayı 9, 1974.

⁽²⁾ Sovyetlerin Birinci Rusya Kongresi'nde, Menşevikler'in o zamanki güç koşullar içinde iktidarı yükümlenebilecek parti bulunmadığı yolundaki savına karşılık Lenin'in söylediği söz. Bak: «Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi», Moskova, 1973, s. 205.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 4, s. 172

olduğu da bilinmektedir. Tarih, işçi hareketini yanlış yola iteleme heveslerinin hiç bir zaman eksik olmadığını öğretiyor.

Bizce, ekonomik problemlere doğru biçimde yaklaşım deneyi, bunalım koşullarında emekçilerin bugünkü çıkarlarını savunmayı, onların temel çıkarları için, demokratik ve sosyalist dönüşümler için savaşıla ustaca bağdaştırma deneyi şimdi özellikle değerlidir. Biz işte AKP'nin bu deneyini öğrenmek istedik. Burada çizeceğimiz tablonun tam olduğu iddiasında değiliz; sadece görebildiğimizi anlatacak, gezimiz boyunca edindiğimiz izlenimleri ve bunlarla ilgili düşüncelerimizi sizlerle paylaşacağız.

Bir hayli derin olduğu anlaşılan “çukur”

Bunalım. Gazete ve dergi sayfalarında sütun sütun rakamlar, üretimin düşüşünü, işsizliğin ve enflasyon süreçlerinin artıp derinleştiğini tespit ediyor. Ama bu rakamları işçiler sayıp döktükçe, (işçiler bunları her şehirde ve her kuruluştaki söylüyorlardı) yarattıkları endişe daha da büyüyor. Burada yalnız komünistlerin «Unsere Zeit» gazetesinde yayımlanan bazı verileri (4) aktaracağız.

1975 Şubatı sonuna doğru işgücü pazarı

İşsizler	1.183.000
Tam hafta çalışamayanlar	956.000 (3)

Sanayi üretimi düşüşü

1973 Aralık ayına kıyasla 1974 Aralık durumu
(yüzde olarak)

Bütün sanayi	– 10,7
Üretim araçları üretimi	– 15,2
Tüketim malları üretimi	– 8,0

Fakat ekonominin yakın geçmişe kadar bazı sağlık simgeleri gibi görünen düzensiz soluması yalnız istatistiklerde hissedilmiyordu.

Solingen. Bir yürüyüş kolu gösteriye hazırlanıyor.

Megafonun büyüttüğü bir ses duyuluyor;

– İşsizler öne!

(4) FAC'de bunalımın gelişmesi üstüne ayrıntılı bir çözümleme AKP Başkanı Herbert Mies'in yazısında: «Yeni Çağ», sayı 5, 1975.

(3) 1975 Mayıs sonuna işsizler 1 milyon 18 bini, tam hafta çalışamayanlar da 921 bini buluyordu. Görüldüğü gibi işsizlik oranı yüksektir.

Toplunun kendilerinden en ilkel, en önemli şeyi, işi esirgediği kimseler öne çıkıyorlar. Düne kadar, bunların arasında bile, birçokları (kendileriyle bunu konuştuk da), «kalkınan toplum»da böyle bir şeyin artık görülemeyeceğine, «ekonomik mucize» ülkesinde bunun olanağı olamayacağına inanıyorlardı. Şimdiyse, anketlere göre her üç FAC yurttaşının ikisi işsizlik korkusuyla yaşıyor.

Bohum. Bize Opel otomobil fabrikalarını ya da «Stahlwerke – Bohum» çelik döküm işletmesini göstermelerini rica ettik. Opel doğrudan doğruya reddetti. Fabrikaların o günlerde kısıtlı («Kurzarbeit») çalıştığı anlaşıldı. Bantlar her ayın bir haftası boyunca hareketsiz kalıyordu.

AKP militanlarından V. Kruşevski, aramızdan birinin «Stahlwerke Bohum»u ziyaret etmesi için izin istedi. Olanaksız. İdarenin temsilcisi Yakob, reddetmelerinin nedenini şöyle açıkladı: Birincisi, kuruluşta «kısıtlı» çalışma uygulanıyor ve işçiler tedirgin durumdadırlar ve bundan ötürü de şimdi yabancıların işletmeyi ziyaretinin sırası değildir. İkincisi, sözkonusu gazeteci AKP'nin konuğudur; bu partinin işletmedeki gazetesi ise konsernin idaresi ile işçilerin arasının düzelmesi için çaba harcamaktan uzaktır.

Eh, bu kanıtlara diyecek yoktu!

İstihdamda azalmanın işçilere nasıl yansıdığı ve ne gibi etkiler yaptığı konusunda, Opel'in L. Markvard, U. Henzen ve A. Kalt gibi komünist işçileriyle konuştuk (sonuncu işçi bir yıl kadar önce sosyal-demokratlardan komünistlere geçmiş. «Sosyal-demokratlar işçilere çok şeyler vaadediyorlar, ama tekellerin kılına bile dokunulmasını istemiyorlar» dedi. Şöyle anlattılar: Daha düne kadar çoğu işçiler Cumartesi ve Pazar günleri de, hem de bazan sekiz saat yerine on saat çalışıyorlardı. Ek ödemelerin durdurulması ve esas ödemelerin azaltılmasıyla aylık kanzancımız % 30–35 düştü. Nice işçiler taksitle aldıkları eşyayı vaktinde ödiyemeyceklerinden korkuyor, bu eşyayı geri vermek zorunda kalacaklarını düşünüyorlar. Bazıları da dayanamıyor, idarenin ısrarla önerdiği «gönüllü» terketme «prim»ini alıp, işi bırakmak zorunda kalıyorlar. Bu «primler» belki de taksit borçlarını kapatmaya yetiyor, ama işletmeyi terkedendenlerin hiç biri başka iş bulamıyorlar. İçerde kalanların ise, hiç değilse ücretlerindeki azalmayı bir yere kadar telâfi edebilmek üzere daha yeğin çalışmaları gerekiyor. Şunu da belirtelim ki, üç haftalık çalışma rejimine geçilmesiyle başlayan otomobil üretimi azalışı çalışma süresindeki kısıtlamayla hiç de oranlı değildir.

Gelzenkirhen. İş borsasının büyük binası. Sonradan öğrendiğimize göre, burada 485 memur çalışıyormuş. Beklediğimizin tersine, koridorlarda ve salonlarda pek kalabalık yok. Bunu şöyle açıklıyorlar: Şimdi işsizsin buraya sık sık uğrayıp kendini kaydettirmesi gerekmiyor; işsizlik ödeneği ve her hangi bir iş önerilecek olursa, bununla ilgili duyuru, ev idaresine

gönderiliyor. Soruyoruz: İyi mi? İyi, diyorlar komünistler, her şeyden önce iktidardakiler için iyi ve uygun. Zira işsizler burada yığınla birikmiyorlar. Malûm, iktidardakiler için, işçiler ne kadar ayrı ve dağınıksa, o kadar daha az tehlikelidir (Netekim, komünistler, tam da Gelzenkirhen'de Ruhr bölgesi işsizleri konferansını örgütlediler). İşsizlerin kendileri de, bu pratiğin daha çok işverenler için uygun olduğunu, işsizlik ödeneğinin evlerde uzun süre beklendiğini, iş önerisi duyurusunun ise gelmek bilmediğini söylüyorlar.

İş borsası direktörü bay Manstetten, nazik davranarak, aramızdan birini kabul etmeye razı oldu ve bu borsanın eylem kapsamına giren bölge içindeki durumu içtenlikle anlattı. Bundan 7–8 yıl önce, dedi, bugünkü gibi bir durumun doğamayacağı kanısı vardı. Gerçi kapitalist gelişmenin zıkkaklı bir yol izlediği biliniyordu, fakat «iniş»in bu kez böylesine derin olacağı kimsenin aklından geçmiyordu. Borsa direktörüne göre, bugünkü durum doğrudan doğruya nedenleri arasında, enerji alanındaki fiyat yükselişleri başta geliyor. Federal bankanın yanlış kredi ve para politikası, hükümetin «anti-çevrimsel» politikası da bu nedenler arasında yer alıyor. Direktör, eğer kendisini doğru anlamışsak, enflasyonla mücadele nin işsizliği alabildiğine artırdığını söylüyor. Şimdi resmi ekonomi politikasında ağırlık daha çok işsizlikle mücadeleye veriliyor. Bundan başka hükümet yatırımları da teşvik ediyor, fakat böylece meydana getirilen yeni işyerlerinin yapılışı işsizlerin mesleki yapısına uymuyor. Dahası, işsizliğe karşı alınan tedbirler enflasyon tehlikesi gizliyor ... Ve dönüşüm dolaşılıp, malûm atasözünün belirttiği gerçeğe geliniyor: Burnunu çıkar-dın mı, kuyruğun batıyor! (Yaptığı tahlili böyle biraz serbestçe yorumladığımız için direktörden özür dileriz.)

Manstetten bazı rakamlar da verdi: 1974 Kasımına kadar, borsanın eylem bölgesi içinde kesin olarak $\frac{0}{100}$ 2, memleket ölçüsünde ise 0,5 işsizlik tespit edildi. Aralık sonuna doğru, borsa bölgesinde artık işsizlik $\frac{0}{100}$ 5,9'u buldu. Şimdi işsizliğin daha da artması, sonra biraz azalması ve yaklaşık olarak $\frac{0}{100}$ 5'te tutunması bekleniyor. Bu elbette kesin değil, bir tahmindir. Resmi tahmine göre, bu yıl memleket ölçüsünde işsizlik $\frac{0}{100}$ 3,5'te tutunacaktır. (Frankfurt/Main Marksist Araştırma Enstitüsü uzmanları, bu öngörülerini iyimserlikten de fazla buluyorlar.)

– Besbelli ki, dedi direktör, artık yüzde 2'ye indiremeyeceğiz birtürlü.

İşsizlikten pek çok insanın acı çektiğini söylemekten kendimizi alamadık. Buna da şu cevabı verdi:

– Herhalde biliyorsunuz ki, bizde epeyce yüksek bir işsizlik ödeneği veriliyor ...

– Evet ama, bu yardımlar bir ailenin olağan gelirinden çok az, giderler ise hep aynı ... İzin verirseniz, ünlü sosyal psikolog T. Şibutani'den bir örnek verelim. Kendisi diyor ki: İşsizlik, karnı tok, sırtı pek olan için de

ciddi bir problem yaratıyor, çünkü işsiz insan biraz da toplumdan sürgün edilmişe benziyor.

- Eh, değerlendirme bilginin kendi görüşlerine göre değişir.
- Yoo, Şibutani hiç de komünist değildir . . .
- Evet, burada bir problem var, bizde işin bu yanı her zaman düşünülmüyor.
- Bunalımdan çıkış yolları konusunda komünistlerin önerilerine ne dersiniz?

– Benimsemiyorum. Hemen söyleyeyim ki, aramızda bir ideolojik uçurum var onlarla. Biz şimdiye kadar kendi sosyal sistemimiz çerçevesindeki metotlardan söz ettik. Komünistlerin önerdiği ise, bizim sistemimize özgü değildir, reel de değildir.

Biz bu ilginç konuşmaya tekrar döneceğiz. Önce komünistlerin gerçekte neler önerdiklerine değinelim.

Büyük sermayeye karşı

Fiyat yükselişlerinden kim sorumludur? İşsizliğin sorumlusu kimdir? Bugün en çok bu soruların cevabı aranıyor. Komünistler bunları daha somut ve daha kesin olarak soruyorlar: Petrol ve gaz yetersizliği koşullarında maden kömürü gerekli bir hammadde olarak kalırken, yılda 50 milyon ton kömür çıkarabilen maden ocakları niçin kapatılıyor, 400 bin madencinin işyerleri plânı olarak niçin kaldırılıyor ve maden bölgelerinde niçin alabildiğine işsizlik hüküm sürüyor? Bir milyon aile derme-çatma evlerde barınırken, 350 bin apartıman dairesinin boş bekletilmesinden ve onbinlerce yapıcının işsiz dolaşmasından kimler sorumludur? Cevap: Bu durum tekellerin egemenliğinin sonucudur. ⁽⁶⁾

Partinin «AKP büyük sermayeye karşı» devizi altındaki birçok yayınında, devlet-tekel kapitalizminin özlüğü ve komünistlerin alternatifi açıklanıyor. Partinin bugünkü eyleminin ana doğrultusu budur. Bununla birlikte, ekonomik çözümlemeye ve yığınlar arasında bunun sonuçlarının açıklanmasına da büyük bir önem veriliyor. Bunun sebebi nedir?

AKP'li yoldaşlar şöyle dediler: İşçilerin ve diğer emekçi tabakalarının bilinci, şüphesiz ki, artık objektif durum ve koşulların etkisi altında gelişme gösteriyor. Yakın geçmişe kadar, bilimsel-teknik devrim, üretim entegrasyonu ve ekonomiyi devlet eliyle düzenleme olanakları, bazılarına, kapitalizmin çelişkilerini çözme ve durumunu güçlendirmesine iyice yardımcı eder görünebilirdi. Şimdi böyle bir düşüncenin en azından tekyanlı olduğu besbelli oluyor. Bu süreçler, üretimin toplumsallaşmasını çabuklaştırarak, yalnız «sosyalizm için maddi hazırlık» ⁽⁷⁾ hizmeti görmekle kalmı-

⁽⁶⁾ Solingen'deki mitingte AKP Başkanı Herbert Mis'in yaptığı konuşmadan.

⁽⁷⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 34, s. 193.

yor, aynı zamanda toplumsal bilincin gelişmesi üzerinde de etki yapıyor. Üretim yoğunlaşması, Marks'ın deyimiyle, insanlar arasındaki ilişkileri gizliyen dış ilişkiler sisini gitgide dağıtıyor ve kapitalizmin çelişkilerini çırpıplak ortaya çıkarıyor. Bu da «Kim suçlu?» sorusuna birçoklarının giderek daha belirli biçimde cevap vermelerine yardım ediyor. Kamuyunun, toplu soruşturmaların gösterdiği üzere, enerji krizinden ötürü, burjuva propagandasının parmakla gösterip durduğu Arapları değil, bu krizin gerçek sorumluları olan petrol tekellerini ve burjuva hükümetlerini suçlaması dikkate değer. Yığınlar, örneğin, ulaştırmanın sağlıksız ve tekyanlı gelişmesini ortaya koyduğunu gördüğümüz enerji krizi döneminde sertleşen tüketim yapılışı krizini de, tekellerin ve hükümetlerin güttükleri politikanın, yani emekçilerin gerçek çıkarlarına ve gereksinmelerine taban tabana zıt olan politikanın sonucu olarak gitgide daha büyük bir açıklıkla kavıyorlar.

Kapitalizmin temel çelişkisi, emek ile sermaye arasındaki çelişki, en belirgin biçimde ortaya çıkıyor. Üretim güçleri gelişmesinin ortadan kaldırdığı esir ve köle emeği uygulaması gibi, kapitalist ücretli emek ilişkilerinin varlığı da bütün özlüğüyle giderek daha çok şüphe altına düşüyor. Ve öyle görülüyor ki, emekçilerin, eylemlerinde, sadece işgücünün değeri konusunda işverenle görüşmeler yapmakla ve olağanüstü önemli bir savaşım biçimi olsa bile, sadece olağan grevlerle yetinmemeleri de bundan ileri geliyor. F. Engels'in memleketi olan Wuppertal'de, bize, buralı işçilerin, bir fabrikanın başka yere kaldırılması kararını grev hareketiyle bozmayı başaramayınca, işletmeyi işgal ettiklerini anlatıldılar. Geçenlerde Ervitte'deki çimento fabrikası işçilerinin de, 80 işçinin fabrikadan çıkarılmasını protesto ederek, aynı biçimde hareket ettiklerini öğrendik. Bu aksiyon da, «Upper clyde» (Iskoçya) dok'larının ve «Besancon»da (Fransa) «LIF» fabrikasının işgali gibi, işçilerin, üretim araçlarından üreticileri uzaklaştırma işlemini protesto yolunda, emekle yaratılan birikimler üzerinde haklarını pekiştirme yolunda ciddi bir denemesidir.

Ne var ki, bilincin olgunlaşması sürecini haddinden fazla büyütme ve hele kendiliğinden-gelme gelişmesine güven beslemek doğru olmaz. Doğaldır ki, bu gibi aksiyonlara katılanlar, kendi mutsuzluklarının nedeni sayarak makineleri parçalayan çılgınlardan olmasalar bile, yine de, bir fabrikayı işgal etmenin henüz yeterli olmadığını, bir kapitalisti yenilgiye uğratmanın artık kapitalizmin tüm kötülüklerinden kurtulmak anlamına gelmediğini yeterince kavramış olmaktan çokluk uzaktırlar. Bunların çoğu, emek ile sermayenin karşıtlığını bütünsel bir olgu olarak hâlâ kavramış değillerdir ve bu karşıtlığı sadece bir fabrika, bir konsern çerçevesinde görmektedirler. Bu eşiği (özelden genele geçiş eşiğini) aşmalarında, dolayısıyla bilinçli hareketlerinde nitel bir dönüm, kendi durumlarında ufak tefek iyileşmeler için mücadeleden, tekeli sermayeye ve yürürlükteki sosyal düzene karşı mücadeleye dönüm yaratmalarında kendilerine yardım

etmek en karmaşık ve en önemli sorundur. FAC komünistleri bunu böyle düşünüyorlar. Bu sorunun çözümüne ekonomik çalışmanın nasıl yardım ettiğini şimdi bir örnekle göstermeye çalışacağız.

«Fiyatların yükselişinden kim suçludur?» sorusuna, tekelliler ve uşakları şöyle cevap veriyorlar: Enflasyonu «ücret-fiyatlar» helezonu koşullandırıyor; dolayısıyla fiyatların yükselişinden haddinden fazla ücret isteyen emekçiler ve onların sendikaları suçludurlar. «Fiyatları durdurmak isteyen, bunu iş ücreti yoluyla yapmak zorundadır» ⁽⁸⁾ Resmi kişiler ve burjuva propagandası düpedüz «tüketimi sınırlandırma» çağrısında bulunuyorlar.

Komünistler ise, emekçilerle konuşmalarında dinediğimiz şu cevabı veriyorlar: İleri sürülen gerekçeler yeni değil. Bunları, yüzyıldan fazla bir zaman önce, «İş ücreti, fiyat ve kazanç» başlıklı raporuyla ⁽⁹⁾ K. Marks yalanladı. Marks, bu raporunda, kazanç hesabına iş ücreti artırımının, malın değerini ve dolayısıyla fiyatını yükseltmeyeceğini en inandırıcı biçimde gösterdi. Ne yandan baksanız, iş, tekellerin kazançlarından fedakârlık yapmak istemeyişlerinde düğümlenir. Dahası, enflasyonist fiyat yükselişi, kazançların artışı ile ücret arasındaki kopuşma kazanç yararına büyüdüğü zaman başlar. Resmi istatistik bu süreçlerin anlaşılmasını güçleştirse bile, komünistler reel tabloyu karşılaştırma ve çözümlemeyle emekçilere açıklamayı başarıyorlar.

Örneğin bize şu cetveli gösterdiler:

Bazı gelir verileri			
	Önceki yıla kıyasla değişmeler (yüzde olarak)		
	1973	1974	1975 (kesin olmayan veriler)
«Bağımsız olmayan» (ücretli emek geliri			
a) Brüt	13,5	9,5	8,5
b) Net	8,8	7,5	6,5
Üstencilik eylemi ve emlak geliri			
a) Brüt	9,0	2,5	13
b) Net	4,9	2,5	17
Amortisman kesintisi	10,3	14	13

(8) «Frankfurter Allgemeine Zeitung», 23 Aralık 1970.

(9) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 16, s. 120.

Görüyoruz ki, resmi veriler, kapitalistlerin gelirleri ile ücretli işçilerin gelirleri arasındaki uçurumun büyüme eğilimi gösterdiğine tanıklık ediyor. Ve bu, komünistler, tekelcilerin istatistik kurnazlıklarını açığa vurdıkları zaman daha da açık olarak ortaya çıkıyor.

Birincisi, yüksek bir tempoyla artan amortisman kesintileri, istatistikte her zaman ayrı dilimde veriliyor. Oysaki bunların bir bölümünün, mülkü derece derece canlandırmaya harcanan kapitalist gelir olarak hesaplanması gerekir. Kapitalistler bu kesintileri hep yükseltmeye çalışıyor, böylece kazancın gerçek ölçülerini gizlemeye bakıyor ve bunu gerçeğinden daha küçük gösteriyorlar. Şu da var ki, «üstencilik eylemi gelirleri»nde, hem esnafın ve küçük mülk sahibinin eline geçen, hem de tekellerin topladıkları birleştiriliyor. Büyük tekellerin kazancının ne olduğunu da, yine komünistlerin açıkladıkları bir başka cetvel gösteriyor.

*IG-Farben'in mirasçıları olan konsernlerin
1974 yılı ilk yarısındaki kazançları*

	Kazanç (milyon mark)	Önceki yıla kıyasla (yüzde olarak)
Bayer-Welt	789	+ 30,6
Bayer-AG	489	+ 31,1
BASF-Welt	736	+ 36,8
BASF-AG	407	+ 30,9
Hoechst-Welt	860	+ 70,7
Hoechst-AG	510	+ 60,0

En büyüklerinden yüz kadar konsernin eylem sonuçları analizi şunu gösteriyor: 1974 yılında bunların kazançları önceki yıla kıyasla 7,9 milyar mark, yani % 15 artmış bulunuyor. Bu rakamlar da orta sayılabilecek olanlarla kıyaslanamayacak kadar büyüktür. «Unsere Zeit» gazetesinde yayımlanan ve tekellerin içyüzünü açığa vuran yazıların biri, gayet anlamlı olarak, «Azalan kazançlar masalı» başlığını taşıyor.

İkincisi, komünistler, cetveldeki «bağımsız olmanın» emek geliri dilimini inceliyor ve bu dilimde işçilerin, bakanların ve menecerlerin gelirlerinin bir araya toplandığını gösteriyorlar. Bundan başka, istihdam edilenler sayısının artışı da dikkate alınmıyor. Ama istatistiğin metodolojik yetersizliği ve kasıtlı değiştirmeleri içinde bile, ulusal gelirden iş ücreti payının azaldığını (1950'de % 46,3, 1973'te % 43,4, 1975'te (tahmin) % 42,1) görüyoruz. Komünistlerin yayınları, 1975 yılında öngörülen % 6,5 oranında ücret artışının, beklenen enflasyon temposuyla sifıra düşeceğini ve giderek daha aşağı ineceğini de gösteriyor.

Böylece şu gerçek açıkça beliriyor. FAC'de ulusal gelir dağılımı büyük sermayenin çıkarına yapılıyor.

Komünistler şu karakteristik olguya da dikkati çekiyorlar: Üretim artışına karşın, mal fiyatları, örneğin «Volkswagen» otomobilleri fiyatları azalmıyor, daha da yükseliyor. Bu artık kendi hükmünü sürdüren pazar güçlerinin oyunuyla haklı gösterilemez; bunda sanayi kodamanlarının ve devlet yetkililerinin rolü apaçık ortadadır. AKP Başkan Yardımcısı H. Gautier bir demecinde şunu belirtti: Karşımızda büyük sermayenin, işveren birliklerinin ve yönetici partilerin bağlaşması oluyor. Ve bunun ekonomik politikası halkın çoğunluğunun çıkarlarıyla çelişiyor.

FAC komünistleri, devlet-tekel işletme yönetimi mekanizmasını, bunun genel ve özel çizgilerini enine boyuna inceliyorlar. Federal Almanyada bir de işletmeciliğin bütün kollarını ve alanlarını kapsayan bir işverenler tekeli bağlaşması kuruluşu işlevde bulunuyor. Önde gelen en büyük bağlaşmalar, memleketin hayatı üzerinde çok büyük bir etki yapıyor, ekonomik ve sosyal politikayı oluşturuyor ve tekellerin devletle ilişkisini doğrudan doğruya gerçekleştiriyorlar (kanun tasarıları hazırlıyor, devlet cihazı kadrolarının atanma ve oluşmasına katılıyor, devlet daire ve kurumlarıyla sürekli temas halinde bulunuyor, politik partilerle eylembirliği yapıyorlar).

İşveren örgütleri, ekonomiyi devlet-tekel eliyle düzenlemenin temel ögesi olarak, «uyumlu eylem» dedikleri sisteme dayanıyorlar. Bu, biçim bakımından, iş ücreti düzeyini belirliyen sözümona devlet direktifleri yardımıyla, işçi sınıfının savaşı üzerinde olumsuz etkiler yapmak amacıyla, hükümet, tekeller (Alman İşverenleri Birliği) ve sendikalar arasında düzenli danışmalar yapılmasıdır. Resmi kanıya göre, doğru-dürüst çalışan «uyumlu eylemler» mekanizmi, memlekette sosyal istikrarı güven altına almakta ve «sınıfsal barış» havası yaratmaktadır. Komünistler, yalnız hükümet ile tekeller arasında gerçek bir uyumun varlığını inandırıcı biçimde ortaya koyuyorlar.

Komünistler bu mekanizmi niçin inceliyor ve işleyiş tarzını işçilere niçin açıklıyorlar? Birincisi, bunu, bir işçinin sömürülmesi ve çalışma yerinden emin olmaması somut olayı ile asıl neden olan sosyal düzen arasındaki ilişki ancak böyle gösterileceği için yapıyorlar. İkincisi, olumlu bir ekonomik program hazırlanırken, üretimin toplumsallaşması temeli üzerinde oluşan mekanizmede, neyin, çağdaş üretim yönetimi gereksinmelerine objektif olarak cevap verdiğini ve toplumu demokratik yoldan yenilemede kullanılabileceğini, neyin kesinlikle ayıklanıp atılabileceğini ve emekçileri sömürme aracı olarak yokedilebileceğini yığınlara açıkça gösterip açıklamak gerektiği için yapıyorlar. Ensonu, bu mekanizmin kavranması ve ekonomik süreçlerin tam olarak çözümlenmesi, gerçekçi bir savaş programı hazırlamanın da zorunlu koşuludur.

Şimdiden yapılması gereken nedir?

AKP Başkanı *H. Mies'*le görüştük. Bize özetle şunları söyledi:

– Bugün, emekçilere neyin kötü ve neden ötürü kötü olduğunu söylemek yeterli değil. Yığınlar, güç durumdan çıkış yolunu da öğrenmek istiyorlar ve biz onlara bunu da göstermeliyiz. Bizden, iflâs etmiş burjuva ekonomi politikasının alternatifini bekliyorlar, ve biz bilimsel temele dayalı bir eylem programı vermek, yığınları bu program etrafında örgütlemek zorundayız. Vaktiyle, V. İ. Lenin, burjuva demokrasisi koşullarında komünist partisinin yapıcı eylemine, karmaşık ekonomik durumdan «gerici-bürokratik» değil, «devrimci-demokratik» çıkış olanak ve yollarına işaret etmişti. 1917 Eylülünde, Lenin, burjuva cumhuriyetinde hayata geçirilebilecek, aynı zamanda sosyalist perspektife hizmet edebilecek olan gayet açık bir ekonomik ve sosyal tedbirler programı önerdi. Bu program, içeriği ve çalışma metotları birçok bakımdan başka olsa bile, teorik ve metodolojik bakımdan şimdi de günceldir. Devlet-tekel kapitalizmi bir çırpıda çözölemeyecek nice problemlere boğulmuş durumdadır. Bu problem ve ilişkilerin çoğalışı, bizim çalışma koşullarımızın V. İ. Lenin zamanında varolan koşullardan ayrımlarının birini oluşturuyor. Elbette başka ayrımlar da vardır. Fakat ekonomik problemlere ilkesel yaklaşım bizce hep aynı kalıyor: «Sosyalizme doğru yürümeden, ileri doğru yürümek olanaksızdır.»⁽¹⁰⁾

Komünistler neler öneriyor ve kendi şiarları etrafında yığınları nasıl örgütleyiyorlar?

... Şehir sokaklarında sabahın erken saatlerinde dinç ve dinamik bir marş duyuluyor. Bu marş kapıları ve pencereleri çalıyor ve çoğu açılıyor. Bottrop halkı, bir otomobile yerleştirilmiş olan hoparlörden şunları işliyor:

– Hemşeriler! Bugün, biz komünistler, burada, köylülerden aldığımız fiyata yiyecek maddeleri ve öteberi satacağız. Gelin siz de alın ve büyük tüccarların fiyatları nasıl şişirdiklerini kendiniz anlayın, Biz en önemli gereksinme maddeleri fiyatlarının ve hizmet ücretlerinin «dondurulması»nı istiyoruz. Gelin de, bunun yapılabileceğini kendiniz de görün. Gelin, fiyatların oturması ve fiyatlar üzerinde demokratik kontrol kanunu çıkarılması dilekçesini siz de imzalayın!

Evler arasındaki çimenlikte yarı halka biçiminde bir orkestra yer almış. Bunlar mavi-kırmızı işlemeli rubalar giymiş gençler ve yaşlılar. Öteden, plakatlar ve diyagramlarla örtülü bir otomobil görünüyor. Örneğin bir süt şişesi çizilmiş ve üzerinde şunlar yazılı: «Köylü bir litre süt için 41 fenik alıyor, sizler ise 1 Mark ödüyorsunuz!» Genç ve çevik eller, arabanın içinden hemen bir masa çıkarıyor. Tezgâh tezelden hazırlanı-

⁽¹⁰⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 34, s. 191.

yor. Ve satış başlıyor. Yiyecek maddelerine yapılan tekelci katkı şimdi elle tutulurcasına görülebiliyor: Henüz satın alınan yumurtanın tanesi «köylü» fiyatıyla 15 fenik, ama komşu dükkanda 22 fenik! Böyle bir «cetvel»den daha inandırıcı ne olabilir? Oracıkta, bu «köylü» fiyatına öteberi alanlar, hemen, çokluk, fiyatların oturması için bir istek kâğıdı imzalıyorlar. Ama her şey kolaycacık olmuyor . . .

Yaya kaldırımının ötesinde yaşlı bir erkek ve kadın duruyorlar. Sinema eleştirmeni komünist dostumuz Hans Şlegel, onlara yanaşıp fiyatların oturması kanunu isteği hakkında ne düşündüklerini soruyor. Bayan biraz sinirli, keskin bir sesle şöyle diyor:

– Hepiniz, bütün partiler aynısınız! Hangisi iktidara gelirse gelsin, keseri hep kendine doğru yontuyor. Sıradan, olağan insan yine çaresiz kalıyor!

– Evet, diyor başını sallıyarak yaşlı adam, böyle!

Tartışma uzuyor. Ama faydasız. Yaşlı bayanı bütün partiler hayal kırıklığına uğratmış, en az da komünistlere güveni var. Çok geçmeden, şemsiyesini sallıya sallıya uzaklaşıyor. Adam kalıyor ve tekrarlayıp duruyor:

– Evet, evet, bütün bunlar boşuna çaba!

Hans üsteliyor:

– Peki, böyle kenarda kalmanız daha mı yararlı?

Biraz daha tartışma. Derken, yaşlı adam, fiyat oturması kanunu isteğini imzalıyor.

– Evet, evet, diyerek sallıyor yine başını, ensonu bir şeyler yapmak gerek elbet!

Dostumuz Şlegel, eli çantalı bir genci durduruyor. İyi ama, bu genç adam, komünistlerle konuşmak istemiyor. Hans kendini gazeteci olarak tanıtıyor. Genç, belge göstermesini istiyor. Kendisinin Hıristiyan-demokratlardan olduğunu söylüyor ve komünistlerin bu aksiyonunu da kestirmeden değerlendiriyor:

– Bütün bunlar komünist propagandası!

Tartışma, artık gelip geçerken duraklıyanlarla yapılıyor. Hans Şlegel dil döküyor:

– Bu hareket işçilerin ve bütün yurttaşların yararına. Düşünün, hele kanunun bir çıkarıldığını kabul edin . . . Anlamıyorum, siz ve partiniz neden girişmiyorsunuz böyle bir aksiyona?

O genç, biraz düşünceli, yanıtıyor:

– Bu tekrar olurdu, komünistlerin yaptığının tekrarı olurdu . . .

Hans kakhaha ile gülüyor:

– Demek ki, kopyacılıktan korkuyorsunuz?

Böylece birçok konuşma. Birçok tepki. Ama en değişik biçimlerde, en çeşitli tonlar ve komünistlerin kendilerine karşı çeşitli yaklaşımlarla dile getirilen en karakteristik tepki şu:

– Evet, bir şeyler yapmak gerek.

Bu gösteri biçiminde yumurta, süt ve et satımını daha önce de işiti-miştik, biliyorduk, amma anlamını pek kavıyamıyorduk. Şimdiyse apaçık anlaşılıyordu: Resmi anti-komünizmin hâlâ ağır bir kalıtım olduğu bir memlekette çalışan Marksist parti için, önce işitilmek, kendisine kulak verilmek önemliydi. Bazı burjuva eylemcilerinin pek düşkün olduklarını bildiğimiz düşüncesiz hokkabazlık ve açık demagajilerden bu parti el-bette uzaktı. Komünistler en uygun ve anlaşılır biçimler içinde kendi fikirlerinin içeriğini dile getirmek istiyorlardı. Gösteri biçiminde yiyecek maddeleri satımı (bu aksiyona boş yere «Kolomb’un yumurtası» deme-diler), yığınlara düpedüz şunu söylemelerine olanak veriyordu: İşte ba-kın fiyat yükselişlerinden kimler sorumlu? Bakın, emekçileri soyma meka-nizması nasıl çalışıyor! Bakın, biz ne yapılmasını öneriyoruz! Ve bu söylediklerini gerçekten herkese de duyuruyorlardı.

Önümüzde komünistin portresiyle bir kâğıt. «Komşulara mektup»tan bir yaprak bu. Komünist, bu mektupta, açıkça ortaya çıkarak, partisinin ekonomik fikirlerini ileri sürüyor. İşte büyük bir plâkat. Bunda da komü-nistin portresi var. Ama bu doğrudan doğruya «Katil aranıyor!» diye bildiğimiz duyuruları hatırlatıyor: Komünistler, başka ülkelere fabrika aktarma işi yapan bir menajeri suçluyorlar! Ya da «Luts, Ford ve Berge-man’da işyerlerini makaslıyan bir şebeke aranıyor!»

Bize bir de özel bir yayın, «İşsizlerle ilgili AKP enformasyonu»nu gösterdiler. Birer-ikişer cümlelik dokuz madde, işsizlere yardım konu-sunda AKP’nin görüşlerini açıkça ortaya koyuyor. Kâğıdın arkasında da, işsizlerin kanuni hakkı olan ödeneği nasıl sürüncemesiz alması gerektiğini saptayan anayasa maddesi. Tek sözle, sosyal-demokratların kırmızı mürekkeple «Gelecekte endişe etmeyiniz!» yazılı açık mavi beyanname-ler (bunlar, parlak kâğıda milyon tirajla basılmış!) dağıttıkları yerde, komünistler reel yardımı öneriyorlar. Örneğin, Düsseldorf İş Borsası’nda her gün AKP üyeleri nöbet tutuyor, işleri sarpa saranlara yardım ediyor, güç durumlarda çıkış yolu göstermeye çalışıyor ve aynı zamanda işsizliği doğuran ekonomi politikasının alternatifini anlatıyorlar. Bu iki öge her zaman bağdaştırılıyor.

Fiyatlarda demokratik denetimli bir oturuşma ve işyerinin kaybedilmi-yeceği güvencesi, bunalım durumlarından demokratik bir çıkış çaresi bulunması problemiyle dolaysız olarak bağlı iki temel istek, etrafında partinin yığın aksiyonlarını geliştirmeye çalıştığı iki önemli slogandır.

Her iki istek sağlam bir bilimsel temele dayanıyor ve somut biçimini

de almış bulunuyor. Birincisi, yukarıda söylediğimiz gibi, bir kanun tasarısı halinde formüle edilmiştir. Komünistlerin tasarısı olarak yaydıkları belgenin bir de önsözü var. Bu önsözde, tasarının Federal Anayasa'ya ve gayet açık formüle edilmiş olan dört maddesine tıpatıp uygun olduğu belirtiliyor. Sonra fiyatları derhal dondurulması gereken mal ve hizmet türleri birer birer sayılıyor; kiralarda ayrımlaşma ve bunların sınırlanma kriteriumları esaslı olarak açıklanıyor; fiyatların sınırlandırılmasına veya indirilmesine yardım edebilecek somut kaynaklar gösteriliyor (örneğin, birçok yığınsal tüketim malları üretimi alanında ek değer üzerinden alınan verginin azaltılması ve kaldırılması, devlet postaları ve demiryollarının belirli tür vergilerden azat edilmesi gibi); fiyat kontrolüne, gerekli kontrol organlarının oluşma tarzlarına ilişkin somut tedbirler öneriliyor. Komünist Partisi, böyle bir kanun için yığınsal ajitasyona girişerek ve hazırladığı tasarısı için binlerce imza toplayarak, memleketin parlamentosunda temsilcisi olmasa bile, bu parlamento üzerinde, iktidar partileri üzerinde etkili bir baskı yapabiliyor. Bir yandan yığınlarla diyalog başlıyor. Konuşmalar somut bir ekonomik problem ele alınarak yürütülüyor, fakat çokluk, geniş ekonomik, sosyal ve politik sorunlar üzerinde enikonu görüşmelere varıyor.

Komünistler günümüzün en çetin probleminin (işyeri güvencesi sağlanması problemi) çözümünü, halkın satınalma gücünün yükseltilmesi davasıyla birleştiriyorlar. Onlara göre, probleme ilkesel yaklaşım, «tüketim ilişkilerinin dayandığı dar temel»in ⁽¹¹⁾ genişletilmesini, üretim güçlerinin gelişmesine daha geniş bir alan kazandırılmasını, dolayısıyla her istiyene iş verilmesini gerektiriyor. ⁽¹²⁾ Göreceğimiz gibi, bu yaklaşım, tekellerin görüş ve tutumuna taban tabana zıttır.

Sözünü ettiğimiz iki temel istek, emekçilerin en önemli gereksinmelerini dile getirerek, kendi çevrelerinde birçok ekonomik problemi yoğunlaştırıyor ve ilgilileri bunların ele alınmasına zorluyor. Komünistlerin bunalımdan çıkışı çarelerine ilişkin önerileri, genel hatlarıyla, şöyle özetlenebilir: Daha şimdiden, ekonomiyi, tekellerin değil, emekçilerin yararına olacak nitelikte daha öte geliştirmeye yönelmek; bunalımın yükünü şimdiki gibi emekçilerin omuzlarına çökmiyecek biçimde dağıtmak; emekçilerin katılımı olmadan hiç bir sorun doğru biçimde ve onların yararına çözülemeyeceği ve bu katılım, bunalımı giderme yolundaki çabaların boşa gitmemesinin biricik garantisi olacağı için, bütün ekonomik problemlerin çözümü üzerinde geniş bir demokratik kontrol sağlamak ...

⁽¹¹⁾ K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 25, s. 268.

⁽¹²⁾ «Unsere Zeit» gazetesinde şu hesap ileri sürülüyor: 89,5 bin işçi ve memurun aylıklarının yalnız % 1 artırılması, satınalma gücünün yükselmesi sayesinde bir işyeri yaratılmasına olanak verecektir.

Komünistlerin bu önerileri reel midir? Şimdi, kendisiyle görüşmemizde İş Borsası Direktörü Manstetten'in ileri sürdüklerine benzer gerekçe ve kanıtlar üstüne iki yorum sunacağız.

Frankfurt/Main Marksist Araştırma Enstitüsü Direktörü prof. Y. Şayf-şayn:

– Fiyatlarda istikrar ve fiyatlar üzerinde demokratik kontrol tasarısında, yalnız önemli tüketim malları ve daha çok devletin yüklendiği taşıt işleri ve diğer birçok hizmet sözkonusu ediliyor. Bu mallar ve hizmetlerde fiyat istikrarı belirli bir aşamada teorik ve pratik olarak mümkündür. Bilindiği üzere, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve savaştan sonra, işgal bölgelerinde fiyatları «dondurma» uygulamasına gidilmişti (burjuvazi, işine gelmedi mi, kendi deneyimini bile unutuyor!). Amerikan ekonomisti J. Galbrait, bir konuşmasında bu münasebetle yaklaşık olarak şunları söyledi: «Ben vaktiyle fiyat kontrolü komisyonu yönetmenliği yaptım, ve bunun sağlanabileceğini biliyorum. İstenmiyorsa, o başka, amma bu kontrolün olanağı vardır.» Evet, FAC'de iktidar koalisyonu konsernlerin çıkarlarını zedeliyecek bir girişime hazır değilse, o başkadır.

AKP Yönetim Kurulu üyesi ve AKP Ruhr-Vestfalya Bölge Komitesi Başkanı M. Kalpuk:

– İstekler şimdiki aşama için elbette reeldir, fakat fiyat istikrarı ve işsizliğin ortadan kaldırılması kapitalizm için karakteristik olmadığına İş Borsası Direktörü haklıdır. Toplumsal yapılaş değiştirilmeden, bizim isteklerimiz bütün dolgunluğuyla ve uzun bir dönem için gerçekleştirilemez. Bu istekler için savaşta emekçilerin, köklü toplumsal dönüşümlerin gerekli olduğu anlayışına vardıkları bir gerçektir.

Evet, komünistlerin istekleri bugünkü burjuva ekonomi politikasının somut alternatifidir. Bu istekler yığınlara özel bir tarzda şunları gösteriyor: Güçlükleri giderme çaresi vardır, reel tedbirler alınmalıdır. Tedbir alınmıyorsa, sırf tekellerin çıkarları zedelenmesin diye alınmıyor. Tekeller iktidara, bütün sosyal-ekonomik sıkıntıları giderme yolunu kesen başlıca engeldir.

Ortada bir de büyük büyük lâflar arkasına gizlenerek, AKP'nin sloganlarına karşı çıkan Maoistler vardır. İşçi hareketinin yöneticilerinden AKP Yönetim Kurulu Prezidyumu üyesi Maks Rayman yoldaş, «Unsere Zeit» gazetesinde Maoistlere gereken cevabı verdi. Rayman, her şeyden önce, işçilerin bugünkü gereksinme ve sıkıntılarını hafife alan gerçek bir işçi partisi düşünülemediğini gösterdi. ⁽¹³⁾ Partinin, tekellerden bazı parçabuçuk ödünler koparma mücadelesiyle sınırlı kalmasının, tekelleri adım adım geriletmeyle yetinmesinin doğru olmayacağı başka sorundur.

⁽¹³⁾ «Unsere Zeit», 26 Nisan 1975.

V. İ. Lenin şöyle der: «Bütün hareketi yaşanan anın menfaatleri dâvasına indirgemek, işçilerin gelişmemişliğini kötüye kullanma, onların en kötü tutkularına belbağlama anlamına gelir. Bu da, işçi hareketi ile sosyalizm arasında, öncü işçilerin tamamen belirli politik istekleri ile yığınların kendiliğinden-gelme protesto çıkışları arasındaki bağı yapay olarak koparmak demektir.»⁽¹⁴⁾ Lenin, reformist bir akım olarak «ekonomizm»i açığa vurur ve bunun Bernştayn'a özgü «son amaç ... hiç önemli değil, hareket her şeydir» görüşüyle, yani işçilerin savaşını perspektifsizliğe hükümlüyen görüşle ilişkisini de ortaya koyarken şu uyarıda bulunuyordu: Sorun «işgücü satıcılarının bu ,mal'ı daha elverişli satmayı öğrenmeleri ve alıcılarla sırf ticari alışveriş ortamı üzerinde savaşmaları»⁽¹⁵⁾ değil, yoksulları zenginlere satılmaya zorlayan sosyal koşulları ortadan kaldırmaktır. Son amaç budur. Bu amaca götüren yolda çeşitli aşamalar olabilir, ama bu amacı tanıyıp kabul etmek, ona ulaşmak için savaşmak ekonomik ve sosyal problemlere Marksist-Leninist yaklaşımın her reformist akımdan en önemli ayırımıdır.

Görüldüğü gibi, FAC komünistleri, bunalımdan demokratik yolla çıkış sloganları etrafında savaş örgütlerken, emekçilerin bugünkü çıkarlarını reel olarak savunduktan başka, parti programının yığınlarca anlaşılmasını sağlamak ve her günkü savaş sürecinde kendi ana fikirlerini somutlandırmak gibi ilkesel sorunlara da çözüm getirmiş oluyorlar.

Savaşın perspektifleri ve fikirlerin somutlaştırılması

AKP'nin programlaşan istekleri biliniyor. Bunlar parti belgelerinde saptanmış bulunuyor. Anti-monopolist aşamaya özgü temel ekonomik dönüşümler şöylece belirleniyor: Önde gelen bankalar ve sigorta birlikleri, başlıca hammadde kaynakları ve en önemli üretim kolları, pazara egemen olan ve devletin ekonomi ve politikası üzerinde belirli bir etki yapan konsernler kamulaştırılıp toplumsal mülkiyet haline getirilmeli, bunlar üzerinde demokratik kontrol, her şeyden önce işçi sınıfının ve sendikalarının kontrolü kurulmalı; emekçilerin yönetime etkin biçimde katılımı sağlanmalıdır.

AKP'li yoldaşların bize söyledikleri gibi, bu tedbirlerin gerçekleştirilmesi, ana hedefe doğru, kapitalizmi yıkmaya ve sosyalist toplumu kurma hedefine doğru ilerlemede önemli bir adım olabilir.⁽¹⁶⁾

⁽¹⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 4, s. 272.

⁽¹⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 56.

⁽¹⁶⁾ Daha ayrıntılı bilgi için bak: Alman Komünist Partisinin Essen (1969) ve Düsseldorf Kongreleri (1971). Moskova, 1973, özellikle s. 283, 294 vb. Protokoll des Hamburger Parteitags der DKP. Düsseldorf, 1973.

Fakat, reportajımızın başında yansıtmaya çalıştığımız deney, demokratik ve sosyalist dönüşümler sürecinde ekonomi sorunlarının her zaman çok somut biçimde ortaya konulduğunu gösteriyor. Örneğin, millileştirme, bir bölüm mülkiyeti kamulaştırma, tüm ekonomik ilişkiler sistemi değiş-medikçe, emekçiler üretim yönetimine çekilmedikçe, kendi başına henüz bir şey oluşturmaz. Devlet sektörünün, özel sektörün, kooperatif sektörünün bağdaştırılması ve finans ilişkilerinin örgütlenmesi sorunları, enerji üretimi ve tek tek ekonomi kollarının gelişmesini yönetme problemleri çok somut çözümler gerektiriyor . . . Parti bütün bunları peşinen öngörebilir mi? Ve henüz iktidara gelmeden, bu kadar somut sorunlarla uğraş-malı mıdır?

AKP Yönetim Kurulu'na bağlı Ekonomik ve Sosyal Politika Şubesi yönetmeni *Frits Rijs* bu soruyu şöyle yanıtladı:

– Elbette, dedi, her şeyi peşinen öngörmek olanaksızdır. Fakat, eğer partinin devlet çapında somut ekonomik problemleri çözebilecek yete-nekte olduğuna güvenleri yoksa, geniş yığınlar ve hatta işçiler, partinin savaşımını sürdürebilir ve seçimlerde ona oy verebilirler mi?

Biz, AKP'nin çalışmasını öğrendiğimiz ölçüde, bugünkü olağan sava-şım ve bugünkü sloganlar ile perspektif ekonomik program arasındaki ilişkinin bu yanı, bu bakış açısı konusunda da gitgide açıklığa kavuşu-yorduk. Basit ve çok somut bir örnek: Komünistler, fiyat istikrarı için mücadeleyi genişletirken şöyle bir gerekçe ve kanıtla karşılaşıyorlar: Fiyat yükselişleri kaçınılmazdır, zira enerji kaynakları pahalılaşmaktadır. Parti bu konuda büyük bir araştırma çalışması yürütüyor, ekonomik konfe-ranslar düzenliyor, enerji ile ilgili bir somut özel program hazırlıyor ve bu tasarıda tekelci devletin çözecek durumda olmadığı sorunları yanıtlama-yaya çalışıyor. Komünistler birkaç ekonomik konferans örgütlediler ve bu konferanslarda gayet karmaşık somut ekonomik sorunlar üzerinde öneriler hazırladılar. Bu öneriler, daha bugün, emekçilerin çıkarlarına tamamiyle cevap verebilecek bir ekonomik gelişme sağlama olanağı gösteriyor. Bunlar, anti-monopolist savaşın seferber edici etkenini oluş-turuyor, bir yandan da partinin perspektif programını daha öte somut-laştırmaya hizmet ediyor. Öyle ki, komünistlerin temel ekonomik perspek-tif fikirleri yavaş yavaş derli toplu bir yapıcı tedbirler sistemine dönüşerek kararlaşıyor ve canlılık kazanıyor. Partiyse (ki bu da bizce önemlidir), devletsel çapta nice sorunları çözme yeteneğine sahip bulunduğunu reel biçimde kanıtlamış oluyor.

Bu muazzam işin «teknoloji»si nedir? Ekonomik enformasyonu kim topluyor ve inceliyor, öngörülerini kim işliyor, somut ekonomik istekleri ve perspektif hedefleri kim esaslandırıyor?

Doğaldır ki, iş «aşağıdan» başlıyor, fabrika ve bölge parti örgütle-rinde oluşuyor, fakat «yukandan», sonuçların da yoğunlaştırdığı tek

merkezden örgütleniyor. AKP Yönetim Kurulu'nun Ekonomik ve Sosyal Politika Şubesi'ne bağlı bir çalışma grubu var. Bu şubenin yönetmeni F. Riş e yoldaş ın anlattığı üzere, sözkonusu çalışma grubuna çeşitli bilim dallarından uzmanlar, fabrika üretim kurulları üyeleri ve üniversite öğrencileri giriyorlar. Bunlar enformasyon topluyor, ekonomik eğilimleri inceliyor, vardıkları sonuçları ve kendi önerilerini görüşülmek üzere AKP Yönetim Kurulu Prezidyumu'na sunuyorlar. Tek tek ve oransal olarak sınırlı sorunların çözümlenmesi için özel geçici araştırma grupları kuruluyor (örneğin, hammadde kaynakları problemleri için, AET politikasının vb. incelenmesi için). Bu gibi araştırmalar yapıcı sonuçlar çıkarılmasına temel oluyor. Görüşmelerden sonra, materyaller, iç gerek- sinme ya da geniş kullanım için şu veya bu biçimde yayımlanıyor. En- formasyon bültenleri, basın bültenleri, AKP fabrika ve bölge gazetelerinin özel bültenleri yayınların sadece bir bölümünü oluşturuyor. Şüphesiz ki, bütün bu çalışmaya başka şubeler de katılıyorlar ve bütün çalışma AKP Yönetim Kurulu Prezidyumu tarafından örgütleniyor. Bu, teorik ve pratik çalışmayı, aralarındaki sıkı ilişkiyi de gözetenek içeren gerçek bir kolektif eylemdir.

Parti ve bütün ilerici güçler, eylemlerinde, Frankfurt/Main Marksist Araştırma Enstitüsü'nün materyallerine ve çıkardığı sonuçlara dayana- bilirler. Enstitü, yedi daimi bilimsel görevlisi ve küçük bir grup yardımcı personeli olsa da, yıldan yıla, araştırmalara, diğer kurum ve bilim enstitülerinden daha birçok genç bilgin ve uzman çekmektedir. Kolektif, zamanımızın güncel sorunlarına cevap vermeye çalışıyor ve ortaya koy- duğu yapıtlar, Marksist işçi hareketine, politikasını toplumsal gelişme objektif konunları temeli üzerinde kurmasında yardımcı oluyor. Partide ekonomi öğretiminde, Wuppertal «F. Engels» Bilim Merkezi'nin metodolo- jik tavsiyeleri de büyük bir rol oynuyor. Ekonomik program hazırlamada, politikayı ve sloganları belirlemede bilimsel güçleri hizmete çağ ır mak, AKP'nin şimdiki eyleminin ayırıcı vasfıdır.

Bizce, şimdi, ekonomik çözümlenme, öngörü, durumun değ iş mesi karşı- sında yapıcı tepkiler gösterme, ekonomi ve örgütsel iş lev alanında bir perspektif program hazırlama iş lerini içeren ekonomik savaş ım ın, oran- sallıkla bağımsız bir alan olarak partinin her günkü eyleminden ayrıldığı söylenebilir. Bu şimdi birçok kapitalist memleket komünist partileri için karakteristik bir çizgidir.

İşçi kontrolüne doğru

Sanayi kuruluşları parti çalışmaları için çok önemli bir alandır. Bura- larda meydana getirilen taban örgütleri çok çeşitli bir çalışma yürütü- yorlar, amma biz daha çok bir sorun, yani üretimde şimdiki yönetim

mekanizminden komünistlerin gerektiği gibi yararlanmaları, savaşta bugünkü ve yarınki hedeflerin bağdaştırılması sorunları üzerinde dikkatle durduk.

Bilindiği gibi, ödevlerini biçimsel olarak değil, canla başla, girişkenlikle yerine getiren işçi, çağdaş üretim için gitgide daha buyurucu bir gereksinime oluyor. Ücretli emekçi olarak işçinin durumu bu objektif gereksinimle çelişkilidir. Bunun içindir ki, emekçi insanda «firmanın hayrına olan şeyin, aynı zamanda kendi hayrına olduğu» sanısı uyandırmak, hem yönetimde, hem üretimde «ortak» dâvaya katılmakta olduğu düşü yaratmak üzere, çeşit çeşit «katılım» sistemleri uyduruluyor. Bu çaba, yukarıda belirttiğimiz gibi, işçilerin kendi haklarını üretim araçlarının üstünde sayma ve saydırma denemelerinin karşılığıdır ve doğal olarak bir aldanıştır. FAC'de işverenler ile işçiler ve sendikaları arasında sürekli bir savaşta ve aynı zamanda sendikaların içinde olmuş özel bir kurumlar sistemi vardır. Bu sistem, işçilere, üretimde çalışma sürecinin örgütlenmesi ve bazı sosyal-yaşamsal problemlerin çözümü üzerinde belirli bir etki yapma olanağı veriyor. Kuruluşlarda işçilerle memurlar arasından, üretimin temel sorunlarına karışma hakları olmıyan, ama emeğin korunması, işçilerin işe alınma ve çıkarılmaları, işgünü süresi vb. sorunlarıyla uğraşan üretim kurulları seçiliyor. İşçilerin temsilcileri firmaların sözümona kontrol kurullarına da girebiliyorlar. Bu kurullar, yatırım sorunlarının, üretimin gelişme doğrultuları, ürün ve kazanç sorunlarının çözümüne katılıyorlar. Ne var ki, bunlarda işçi temsilcileri sayısı, çoğu kez, örneğin oylamada her hangi bir başarı sağlayamayacak kadar, az oluyor. Bazı maden ve çelik sanayii işletmelerindeki kontrol kurullarında, işçiler ve sendikaları biraz daha geniş ölçüde temsil ediliyorlar (böyle kurullarda genellikle beş sendika temsilcisi, beş hissedar temsilcisi ve bir «tarafsız» üye bulunuyor, ve bu üye doğal olarak hiç bir zaman tarafsız kalmıyor, hep işverenlerden, idareden yana çıkıyor). Sendikalar, bütün büyük işletmelerin kontrol kurullarına işçi temsilcileri ile hisse sahipleri temsilcilerinin eşit ölçüde katılımı için mücadele ediyorlar. Komünistler, yönetime katılma hakkına ilişkin kanun hükümlerinin işçilere kendi çıkarlarını savunmak üzere ancak sınırlı olanaklar verdiği kanısındadırlar. Bunun için de, sendikaların eşit olarak temsil isteklerini destekliyorlar, fakat bununla birlikte yönetime katılma hakkının içerik bakımından genişletilmesini de istiyorlar. Parti, firmaların kontrol kurullarındaki işçi temsilcisi üyelerin, kanunla saptanmış susma yükümünden azat olmaları ve kendilerini seçen işçiler önünde hesap vermeleri için dirençli çabalar gösteriyor.

Frankfurt/Main Marksist Araştırma Enstitüsü'nde bu sorun üzerinde bir toplu konuşma yaptık.

H. Şmirgeld'in sorusu: Arjantin'de, anayasaya aykırı bir sistem, yani

sendika merkezi ile işverenler birliği ve hükümet arasında «sosyal uzlaşma eylemi» veya «sosyal pakt» dedikleri bir danışma ve anlaşmalar sistemi vardır. Bu sistem toplu sözleşmeler kanununu çiğniyerek işliyor ve işçileri grevlerle menfaatlerini savunma hakkından yoksun ediyor. Biz komünistler bu «sosyal partnörlük» sistemine karşıyız. Soracağım şu: Şimdi sizin FAC'deki «katılım» kurumu ile bunun bir benzerliği yok mudur?

Prof. Y. Şlayfştayn: İşverenler, doğal olarak, bütün sisteme bir «sosyal partnörlük» karakteri vermeye çalışıyorlar. Bu fikir devlet kanunlarına da sinmiş bulunuyor. Biz buna karşıyız, amma emekçilerin üretimin yönetimine katılımı yolunda (bu yalnız sosyalizm koşullarında tam olarak gerçekleşir), anti-monopolist savaş dönemine özgü demokratik kontrol derece ve biçimlerinin olabileceğini sanıyoruz. Bizim «Mitbestimmung» dediğimiz şey (bu sözcük genellikle, ve belki de tam karşılığı olmasa bile, «katılım» olarak çeviriliyor), gerçek işçi kontrolüne doğru bir adımdır. Biz bundan ötürü bu konudaki isteklerinde sendikaları destekliyoruz ve bir yere kadar budanmış olsa bile, yürürlükteki bu kanunların işçiler yararına kullanılmasını doğru buluyoruz.

A. Haba: Sanırım, asıl iş, «sosyal partnörlük»ü dayatan kanunların içyüzünü açığa vurmaktır.

Y. Şlayfştayn: İlkesel olarak bu doğrudur. Fakat yürürlükteki kanunlar kanun yapıcılarının tuzağı değil, aynı zamanda işçi sınıfının ve sendikalarının kazanımıdır; somut koşulları gözünde bulundurarak, memleketin ekonomik ve politik gelişme aşamasını dikkate alarak bunlardan yararlanma çabası göstermeliyiz, bu çabada kusur etmek hata olur. Bu görüşme masası etrafında toplanan bizler, birçok bakımdan ayrımları olan çeşitli memleketleri temsil ediyoruz; bizim belirli bir probleme yaklaşım tarzımız da doğallıkla ayrımlı olabilir. Şunu da belirtmeliyim ki, sorun yalnız istekler ileri sürmekle bitmiyor; bu isteklerin hayata geçirilmesi savaşında işçi sınıfının ne gibi bir varlık gösterdiği, ne kadar güçlü olduğu da önemlidir. Bununla birlikte, doğal olarak, burjuva görüşüyle «katılım»ın özlüğü, bunun budanmışlık ve eksikliği açığa vurulmakta, işçilerin temel menfaatlerinin yalnız böyle bir «katılım»la gerçekleştirilemeyeceği de açıklanmaktadır. V. İ. Lenin'in belirttiği gibi, işçi sınıfı, aktif savaşıyla, «şu veya bu düzen zemini üzerinde yarıymalak ve ikiyüzlü „reformlar“ı sosyalizm yönünde ileri atımlı işçi hareketi için dayanak noktaları haline getirebilecek»⁽¹⁷⁾ durumdadır.

Zaman bu sözlerin doğruluğunu defalarca kanıtlamış bulunuyor. Bir kere «katılım» grevlerin yolunu kesemez. Grevler, işçilerin, ekonomik ve aynı zamanda sosyal ve politik istekleri için başlıca savaş aracı olarak kalıyor. Dortmund'da, bize, bir fabrikanın başka bir memlekete aktarıl-

(17) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 19, s. 27.

ması kararını «katılım» mekanizmasıyla geri alıramayınca, işçilerin nasıl grevlere geçtiklerini ve bu karara karşı direndiklerini anlattılar. Wuppertal'de, yukarıda sözünü ettiğimiz gibi, benzeri bir durumda grev de sonuç vermemiş ve bunun üzerine işçiler fabrikayı işgal etmişlerdir. Şu var ki, komünistlere göre, grevler yalnız tek tek hedeflere ulaşma aracı değil, aynı zamanda tekelcilerden belirli ödümler koparma, onları geri letme aracıdır. Netekim, örneğin, AKP Hamburg İl Komitesi Başkanı Yan Vineke, Kil şehriden AKP Yönetim Kurulu üyesi olan işçi yoldaşımız Helmut Şlüter ve daha bazı yoldaşlar bizimle bu ruhta konuştular. Burada, Lenin'in, bu savaş biçiminin önemini ve aynı zamanda «ekonomik savaş yüzünden politik ajitasyon ve propagandayı unutanlar»⁽¹⁸⁾ oldukça, bunun ne kadar sınırlı kaldığına ilişkin sözleri de defalarca tekrarlanmış bulunuyor.

İdarenin ve konserlerin yarattıkları birçok engel ve devletin kanunları yüzünden burada çalışmaları hiç de kolay olmıyan parti taban örgütleri, politik ajitasyonda fabrika gazetelerinden, beyannamelerden ve işçilerle konuşma pratiğinden yararlanıyorlar. Bu açıdan bakılınca, «katılım»ın bir başka yanına da değinmekte yarar vardır.

Örneğin, Krup'in «Vidia» fabrikasının üretim kurulu üyesi ve parti örgütü sekreteri Hans Şulte'yle konuşmamızda, bu yoldaşın politik-ekonomide ve somut ekonomideki derin bilgisine ve **ekonomik çözümleme** metodlarını ustaca kullanmasına hayran olduk. Dortmund'da, «Hoesch» konserinin «K. H. Vernholz», «H. Kaiser», «O. Meierling» fabrikaları üretim kurulları üyeleri komünistlerle, Bohum'da Opel fabrikalarından P. Yaşcek ve diğer yoldaşlarla görüşmemizde, kendilerinin kurul üyeleri olma durumundan neler «sızdırabildikleri»ni, işçiler için neler yapabildiklerini ve onlarla gayet çetin politik ve karmaşık ekonomik konular üzerinde nasıl başarıyla konuşabildiklerini anladık. Şunu da gördük ki, üretim kurulu üyesi makine başında tam işgünü süresince çalışmıyor, ya da işten büsbütün serbest bırakılıyor. O yalnız somut sosyal-üretimsel problemlerle uğraşmıyor, çeşitli komisyonlara katılıyor. Ve işçiler «Ausschuss» sözcüğünün hem «komisyon», hem de «ıskarta» ve «döküntü» anlamına gelmesinden yararlanarak bazan şakalar yapsalar bile, böyle bir çalışma, belirli üretim ve ekonomi sektörleri hakkında, patronların ve idarenin çevirdikleri dolaplar hakkında tam bilgi veriyor, bir yandan da işçiler üretimin efendileri durumunda oldukları takdirde neler yapılabileceğini ortaya koyuyor. Kontrol kurulları üyeleri de böyle bir deney ediniyorlar. Pratik olarak bu kazanım üretimde, işçiler arasında, bir yandan elde edilen hakları hayata geçirirken arkadaşlarına eylemsel yardımı becerebilen, öte yandan onlara kapitalistçe ücretli emeğin sömürücü özlüğünü, ve üretimi ellerine aldıkları takdirde neler yapabilecek olduklarını somut

⁽¹⁸⁾ V. İ. Lenin, *Bütün eserleri*, c. 4, s. 271.

örneklerle apaçık gösterebilen kimseler yetişmesine katkıda bulunuyor. Bunlar hem atelyedeki çalışmalarında, hem de hesap defteri tutmalarında doğru yoldan şaşmıyacak yetenekte kimselerdir; aralarından birçoğu üretim yönetimini de başarabilirler. AKP, parti üyesi olan üretim görevlilerine çokyanlı yardımlarda bulunabilmek üzere büyük çabalar gösteriyor. Onları sendikal eğitim olanaklarından yararlanmaya yönlendiriyor. Bunun yanı sıra, çeşitli dernek ve kurslar, ayrıca politik-ekonomi ve somut ekonomi dersleri örgütüyor. Bu da en aktif işçilere eylemleri için gerekli teorik bilgileri edinme olanağı veriyor. Pratik bilgi ve deney değiş tokuşu büyük bir rol oynuyor. Ekonomik konular üstüne kitaplar yayımı buna yardım ediyor. Bu cümleden olarak, işçilere, fabrika veya işletmenin ekonomik dokümanlarını inceleme ve kavrama yöntemini öğreten bir kitap yayınlanmış bulunuyor ... Ne de olsa, asıl pratik deney özel bir değer taşıyor.

Bizce, böyle işçi-militanların yetişmesi, bu yolda çalışma, partinin ekonomik eyleminin önemli yönlerinden biridir.

Manfred Kapluk bize ilginç bir olay anlattı. Üretim kurulu üyesi bir işçi, idare temsilcisinin firmanın zararına çalıştığı yolundaki yakınmalarını uzun uzun dinledikten sonra (bu yakınmalar elbette idarenin işçi isteklerini yerine getirmeye yanıışmamasını haklı göstermek içindir), kesinlikle şu cevabı vermiş:

– Eh, madem siz bu işi beceremiyorsunuz, öyleyse yönetimi bize bırakmanızın sırası gelmiş demektir!

Federal Almanya'dan ayrılmadan önce, AKP'li yoldaşlara ne gibi izlenimler edindiğimizden ve neler yazmak istediğimizden söz ettik. AKP Yönetim Kurulu Sekreterliği üyesi K. H. Şröder yoldaş hemen şu ricada bulundu:

– Lütfen, bizim başarılarımızı eleştirisel bir tutumla değerlendirdiğimizi, çalışmamızdaki yetersizlikleri de gördüğümüzü ve unutmadığımızı da kaydedin. Herhalde bizden daha ileri gidenler, parlâmentolarına, hükümetlere temsilcilerini sokabilmiş ve ekonomi alanında belki de daha etkin çalışabilmekte olan komünist partileri de vardır ...

Biz bu ricayı yerine getirdik. Ne var ki, AKP'nin deneyimi bizleri birçok şey üzerinde düşünmeye yönlendiriyor. Giderek sertleşen bunalım koşullarında emekçilerin bugünkü çıkarlarını savunmayı bütün emekçi halkın temel çıkarları için savaşıla bağdaştırmak; yığınsal çıkışları ustalıkla örgütlemek, istekleri kanun tasarıları biçiminde formüle etmeyi ve bu suretle hükümetler ve parlâmentolar üzerinde baskı yapmayı becerebilmek; her günkü savaş sürecinde partinin perspektif ekonomik programını somutlandırmak ve bugün arkadaşlarının çıkarlarını artık cesaretle savunan, ekonomik problemlerin özlüğünü açıklayabilen, yarın da (eğer

işçi sınıfı kendilerine bu güveni bağışlayacak olursa), işletme yönetimi sorunlarını da çözebilecek olan sınıfsal bilinçli işçiler yetiştirmek, bizce, tümüyle, çok değerli deney çizgileridir. Burada, fikir yürütmeye başlarken / değişikliğimiz memleketlerde, devrimsel durumun değişik zamanlarda meydana geldiği ve gerçekleştirildiği memleketlerdekine kıyasla durum elbetteki bambaşkadır. Fakat FAC'de bugünkü koşulları Portekiz'dekine benzer koşullarla karıştırmak, aralarında ayırım yapmamak ne kadar hata ise, ayrı ayrı memleketler komünistlerinin ekonomi sorunlarına ilkesel yaklaşımda ortak çizgileri olduğunu görmemek de o kadar hata olur. Örneğin artık sözünü ettiğimiz çizgiler, yani son hedefi kesinlikle belirleme, değişik koşullarda başka başka ölçülerde olsa da, geniş emekçi yığınlarını ekonomik problemlerin çözümüne vb. çekme çabası, bu ortak çizgilerdendir. Bundan ötürü AKP komünistlerinin yaptıklarını her birimiz ilginç bulduk. Bundan ötürü, hepimiz, gelişmiş kapitalizm koşullarında ve gelişme halindeki ülkelerde partinin ekonomik çalışması hakkındaki bu görüşmeye dergimizin sayfalarında devam etmenin, teorik ve pratik deney değiştokuşu yapmanın yararlı olacağı kanısına vardık.

Gizlilikten çıktıktan sonra

Güncel konular üstüne mülâkat

– Zamanımızın belirgin çizgilerinden biri de, kapitalist memleketlerde ve gelişme halindeki ülkelerde kardeş partilerin savaş koşullarının çabucak ve bazan beklenmedik bir anda değişmesidir. Bu durum, komünistleri, olaylarda kesin dönümleri karşılamaya hazır olma gereğiyle karşı karşıya getiriyor. Bir yıl kadar önce, Yunanistanda faşist rejim alaşağı edildi ve Yunanistan Komünist Partisi açık çalışmaya geçme olanağı buldu. Ama parti bu olanağı nasıl gerçekleştirdi? Komünistler, yalnız yeni çalışma ve savaş koşullarına örgütlü biçimde geçmeyi sağlamak üzere değil, aynı zamanda açık eylemde ilk ciddi başarılarla ulaşmak üzere ne gibi somut işler yaptılar?

Yazı Kurulumuz, Yunanistan Komünist Partisi MK üyesi *Vasilis Venet-sanopoulos*'a başvurarak, bu soruları cevaplandırmasını rica etti.

– Yunanistan Komünist Partisi 27 yıl boyunca gizli çalıştı. Fakat biz daima bu gizlilikten çıkma gününün geleceğini gözünde bulunduruyor ve buna hazırlanıyorduk. Cuntanın düşmesinden birkaç ay önce yapılan, yeni program ve tüzüğü kabul eden YKP IX. Kongresi, memlekette durumun değişmesi halinde tutumumuzun ne olacağı hakkında parti kadrolarına ve bütün komünistlere talimat verdi. Kongre, partiyi, yığınsal parti çalışma metotlarını süratle kavrayıp benimsemeye, yığınların geniş ölçüde desteğini kazanmaya yöneltti. İlk sonuçlar bu yönelimin doğru olduğunu gösterdi.

Cuntanın düşmesinden hemen sonra, parti üyeleri ve aktif yandaşları enerjik ve özverili bir çalışmaya koyuldular. Üyelerimiz ve yandaşlarımız, resmen gizlilikten çıkmayı beklemeden, komünist fikirleri benimsiyen «Nea Ellada» gazetesini çıkarmaya başladılar. İlk sayı büyük bir tirajla piyasaya sürüldü ve çabucak eridi. Halk gerçeğin sesine ve sözüne susamıştı. Bir yandan, o zamanlar hâlâ resmen illegal olan Atina, Pire ve diğer şehirler ve sanayi bölgeleri parti komiteleri etrafında, hapislerden ve sürgünden dönmekte olan komünistler toplanmaya başladılar. Bunlar yapılan gösteri ve mitinglere katılıyor, yığınlara partinin ana isteklerini (politik ve ekonomik hayatta cuntanın kalıtımının ortadan kaldırılması, ardıcıl bir demokratikleşme politikası uygulanması, Yunanistanın bağımsızlığının savunulması, Kıbrıs sorununun âdil bir çözüme kavuşturulması ve aynı zamanda emekçilerin en önemli ekonomik ve politik gereksinmelerinin giderilmesi istekleri) açıklıyorlardı.

Yığınlarla ilişkilerin hızla genişlemesi ve yığınların desteği, partinin resmen gizlilikten çıkmasına yardım eden önemli bir etken oldu. Gizli-

likten çıkılması da, komünistlerin artık yasal temel üzerinde birtakım örgütsel tedbirleri gerçekleştirmeye girişmelerine olanak verdi. Böylece, parti örgütleri ve komiteleri örgüsü, komünist gençlik örgütleri ve hücreleri yeniden eyleme geçirildi ve genişletildi. Şimdi legal parti örgütleri bütün büyük kentlerde, kesimlerde, sanayi bölgelerinde, köylerde eylem gösteriyor. Merkez Komitesi'nin organı «Rizospastis» gazetesi, komünist gençlik örgütünün organı «Odighitis» gazetesi ve diğer bazı yayınlar tekrar çıkarılmaya başlandı. Komünistler, sol ve demokratik güçler birliğinin («Birleşik Sol» Bloku) kurulmasına katıldılar ve cuntanın düşüşünden sonraki ilk seçimlerde başarı kazanarak, YKP MK Birinci Sekreteri H. Florakis, YKP MK Politbüro üyesi ve «Rizospastis» gazetesi başyazarı G. Farakos ve Yunanistan Komünist Gençliği Genel Sekreteri D. Gondikas da içinde olmak üzere, parlâmentoya kendi milletvekillerini gönderdiler.

Parti, Merkez Komitesi için, Atina Şehir Komitesi için, diğer şehirlerde ve köylerde parti komiteleri için özel binalar edindi ve bunları elden geldiğince döşedi. «Parti evleri» aynı zamanda hem idare yeri, hem klüp olarak çalışıyor. Bunraları daima kalabalık oluyor. Parti komitelerine sorular, öneriler, bildirilerle geliyor ve buralardan ödevler olarak gidiyorlar. Koridorlarda ve odalarda beklenmedik tartışmalar alevleniyor. Parti komiteleri üyeleri, parti militanları, komünist-gazeteciler işte böyle sine gergin bir hava içinde ve büyük bir heyecanla çalışıyorlar. Ve bunlar herkesin gözü önünde, gizlenmeden, hedeflerini, parti sloganlarını, strateji ve taktiğini işleme sürecini sekterce maskeleyen çalışıyorlar. Biz bu biçim çalışmanın, partinin yeni savaş koşullarına başarıyla geçmesine büyük ölçüde yardım ettiğini sanıyoruz. Bundan başka, bu başarıda, partinin, yalnız yıllarca gizli çalışmış ve hapislerde yatmış eski militanlarına dayanmakla kalmayıp, saflarına cesaretle yeni gençler çekmiş olmasının da önemli bir rol oynadığını düşünüyoruz.

Parti örgütlerimize ve parti yönetim işlerine, cuntaya karşı mücadelede ateşten geçmiş nice gençler katıldılar. Bunlar şimdi açık çalışma koşullarında harıl harıl deney ediniyorlar.

Doğal olarak, kadrolarımız bazan epeyce zor görüyorlar. Örneğin, bilinen psikolojik engeli aşmak, Merkez Komitemizde, MK organı gazete, taban örgütlerinde yalnız sıradan yurttaşların değil, bazan bakanlıklar memurlarının ve iktidar organları temsilcilerinin de belirli sorunlar ve istekler ileri sürmeleri olayına birden alışmak kolay olmuyor. Komünistler gizlilik koşullarında «aşağı» basamaklarla çalışmaya alışmışlardı, şimdiyse «yukarı»yla da çalışmak, açık politik savaşın parlâmenter ve diğer biçimlerini de kavramak gerekiyor. Bazan sürprizler de oluyor. Örneğin, bir gün yoldaşlarımızdan birine komünist olmıyan bir örgütten telefon etmiş ve yeni tüzüklerini işlemekte kendisinden yardım rica etmişler. Biz tüzüğümüzü gizlemiyoruz. Yardım ettik.

– Biliyoruz ki, Yunanistanda politik durum henüz epeyce karmaşık ve demokrasinin varlığı tehlikede görünüyor. Bu koşullarda bazı yoldaşların kafalarından, legal çalışmayı tamamiyle yaygınlaştırmak için çaba harcamanın yerinde olup olmayacağı gibi bir ümitsizlik düşüncesi geçmiyor mu?

– Evet, Yunanistanda durum karmaşık. Hükümetin şefi Karamanlis, Kıbrıs probleminin çözümüyle, Yunanistanın NATO'dan çıkmasıyla, Yunan topraklarındaki ABD üslerinin kaldırılmasıyla vb. ilgili vaatlerini yerine getirmede veya eksik bıraktı. Demokrasi güçleri ile, Yunanistanda sermayenin sınırsız egemenliğinin sadece eski diktatörlük kuralları biraz yumuşatılmak suretiyle korunmasını isteyen emperyalizm yanlısı güçler arasındaki sınır gitgide belirginleşiyor. Örneğin dün kadar iktidarda bulunan parti, burjuva parlamentarizmi mekanizminden yararlanarak, apaçık anti-demokratik maddeleri içeren bir yeni anayasayı parlâmentodan geçirdi ve memlekete dayattı. Bu durumda bazıları ikircime de düşebilirler. Bundan ötürü biz açıklama çalışmalarımızı artırıyor, söz konusu anti-demokratik anayasayı tekrar gözden geçirip değiştirmek üzere, demokratik yoldan sapma konusunda sürekli artan tehlikeyi gidermek üzere, bizleri gergin bir savaşın beklediğini belirtiyoruz. Partimiz vaktiyle kendi isteğiyle gizlilik koşullarına geçmedi. Gerici rejim partimizi yasaklamıştı. Fakat gizlilikten çıkma hakkını çetin bir savaşla kazanmış olan partimizin kendine özgü bir politik iyimserliği vardır. Gizlilikten çıkıldıktan sonra yapılan YKP MK İkinci Plenumu'nun belirttiği üzere, «partimiz, emekçi halkın, öncelikle işçi sınıfının güçlerine tamamen inarak, kendi örgütlerini daha büyük bir çaba ve dirençle kurup geliştirecek; bunların, memleketimizde demokratik dönüşümler ve bağımsızlık isteklerini kabul ettirecek, gerçek yeni demokrasiye, sosyalizme yol açacak geniş bir demokratik halk hareketinin yaygınlaşmasına temel olmalarını sağlayacaktır.» (1)

(1) «Rizospastis», 21 Ocak 1975.

Anti-emperyalist savaşının ön sıralarında

Enriko Pastorino

*Uruguay Komünist Partisi MK Sekreteri
ve Dünya Sendikalar Federasyonu Başkanı*

SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün materyallerinde ele alınan sorunların çoğu, bizce, Lâtin Amerika'yla doğrudan doğruya ilgilidir. (1)

Bunun için, ben de, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çağrısı üzerine Marksistler arasında örgütlediği görüşmeye katılmak, halklarımızın karşı karşıya bulundukları ana sorunun çözümünde, yani tam bağımsızlığı elde etmekte, yabancı tekellerin ve yerli burjuva-çiftlikçi oligarşinin ezgisinden kurtulmakta kıtamız işçi sınıfının ne gibi bir rol oynadığını anlatmak istedim.

Tarihsel deney gösteriyor ki, devrimin başarıyla gelişmesinin kesin koşullarından biri, proletaryanın katılımı ve yönetmenlik rolüdür, uygulayacağı bağlaşma politikasının esneklik ve etkinliğidir. Doğal olarak, biz hiç bir zaman proletaryayı «putlaştırmıyoruz», sadece işçi hareketinin gücünü ve olanaklarını belirtmekle kalmayıp, tek tek memleketlerdeki zayıflık ve yetersizliklerini de ortaya koyuyoruz. Şu da var ki, bu hareketin devrimci potansiyelini inkârâ yeltenenlere de şiddetle karşıyız.

Rusya'da sosyalist devrim Lâtin Amerika sosyal-politik süreçleri üzerinde çok büyük bir etki yaptı. İkinci Dünya Savaşında Hitlerizmin ve Japon militarizminin ezilmesinden sonra, en yeni tarihin, en önemli yasallıklarından biri tam bir açıklıkla belirdi, yani proletarya Lâtin Amerika'da sosyal-politik hayatın ortagöbeğinde yer almaya başladı.

Sayısca en büyük ve savaşkan sınıf

Kıtamızda çağdaş işçi sınıfının, geniş yığınların çıkarlarını dile getiren ve savaşlarını örgütleyen başlıca politik güç haline gelmesinde rol oynayan etkenler nelerdir? Bu etkenlerin en önemlileri, işçi sınıfının yapısındaki değişim, büyük sanayi kuruluşlarındaki birikiminin artması, mesleksel ve politik birlik ve partilerinin, özellikle komünist partilerinin gelişmesidir. Daha 1970'e doğru, ücretli emek işçileri çalışan halkın % 62,5'ini oluştuyordu. Bu aşığı yukarı 50 milyon kişiydi; 18 milyonu köy ekonomisinde, 15 milyon kadarı yapıcılık, sanayi ve ulaştırmada, 15 milyondan fazlası da ticaret ve hizmetler alanında (sırayla % 36'sı, % 30 kadarı ve % 30'dan fazlası) çalışıyordu.

(1) «İşçi sınıfı ve bağlaşlıkları», Marksistlerin tartışması. «Yeni Çağ» dergisi, sayı 7, 1975.

Çeşitli emekçi grupları bütün işi kendileri omuzladıkları ve amansızca sömürdükleri için birleşmişlerdir. Lâtin Amerika'nın tek tek ülkelerinde sömürü normu Birleşik Amerika'daki sömürünün dört mislidir. Köylülerin yoksullaşma ve proleterleşmesi süreçleri, küçük ve orta mülk sahipleri, tüccarlar ve yerli sanayiciler de dahil, geniş halk tabakalarının sömürü yüzünden yığınla yoksullaşma süreçleri gitgide hızlanıyor. Oldukça büyük aydın ve memur tabakaları, maddi durum ve olanakları bakımından işçi sınıfına yaklaşıyorlar.

Verdiğimiz rakamlar gösteriyor ki, ücretli emek işçilerinin endüstriyel ve gerçek proletarya çekirdeğinin oransallıkla hâlâ küçük olsa bile, bunların sayıca en büyük, sömürülen sınıf haline gelmeleri yalnız bir gerçeklik değil, aynı zamanda kıramızın ayırdedici özelliğidir.

Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi komünist partilerinin Haziranda Havona'da yaptıkları danışma toplantısının bildirisinde, bütün bu olguların, proletaryanın başlıca üretimsel ve sosyal-politik güç olarak oynadığı rolün artmasında yankısını bulduğu belirtiliyor. İşçi sınıfı kendi örgütünü yetkinleştiriyor, çeşitli memleketlerde politik durumu belirleme yeteneğine sahip bir sosyal güç olarak ortaya çıkıyor, bütün diğer demokratik ve anti-emperyalist sosyal tabakaları sınıksız birleştirmenin başlıca etkeni haline gelmeye çalışıyor. İşçi sınıfının kahramanlıklarla dolu savaşım eylemleriyle zengin olan Lâtin Amerika devrimci hareketi deneyi, bu sınıfın, başka halklar tarafından emperyalizme karşı, ulusal kurtuluş devriminin utkusu için, demokrasi ve sosyalizm için yürütülen savaşımın en sıkı dayanışma prensiplerini kendisinde simgeleştirdiğini gösteriyor.

Batista diktatörlüğüne karşı silâhlı savaşa ve devrimci harekete Küba proletaryasının aktif katılımı ve 1959 yılı Ocak ayında yapılan genel grev, ayaklanma ordusunun üstün gelmesini ve Küba'da iktidarın devrimci hükümet tarafından ele geçirilmesini sağladı.

Şili'de 1970'te Halk Birliği Bloku'nun üstün gelmesinde işçi sınıfı örgütleyici rol oynadı. Bu sınıf, Peru'da devrimci dönüşümlerin önemli gücü, Arjantin'de ve kıtamızın diğer ülkelerinde anti-emperyalist, demokratik yığınsal hareketin öncüsüdür.

Panama, Kosta-Rika ve Honduras'ta muz çiftlikleri işçilerinin, Amerikan tekellerine karşı, bu memleketler hükümetlerinin bağımsızlık politikasını desteklemek üzere giriştikleri aksiyonlar; Boliviya madencilerinin Basner gerici rejime karşı başarılı çıkışları; Uruguay'da yapıcılıkta çalışan işçilerin savaşımı; Porto Riko'da, Dominik Cumhuriyeti'nde, Guatemala ve Nikaraguay'daki grev hareketi sınıf savaşımının boyutları hakkında yeterli bir fikir veriyor.

Proletaryanın esas bağlaştığı olan köylüler gitgide daha aktif bir rol oynuyorlar. Çoğu ülkelerde köylü emekçilerin kendi örgütleri var. Bu

örgütlerle seslerini gitgide daha kuvvetle duyuruyor, köyde gerici sınıflara karşı yürüttükleri savaşı işçi birliklerinin savaşıyla uyumlaştırmıyorlar. Peru, Panama, Ekvador ve Honduras'ta bu köylü örgütleri hükümetler içindeki demokratik çevrelerle işbirliği yapıyor ve örneğin Bolivya gibi ülkelerde gerici rejimlere karşı savaşıyorlar. Köylüler anti-emperyalist ve demokratik savaşıma proletaryadan yana katılıyorlar. Bu katılımın dönüşü yoktur.

İlerici aydınlar ve üniversite öğrencileri işçi sınıfıyla gitgide daha sık bağlaşımlar kuruyorlar. Orta tabakalar, ordunun yurtsever çevreleri ve kilise de harekete geçmiş bulunuyorlar. Bu canlılık işçi sınıfının geniş bir birlik halinde eyleme geçmesine olanak veriyor. Fakat harekete gelen bütün yığınların bir bayrak altında toplanabilmesi için, olağanüstü önemli bir sorunun çözülmesi, yani işçi sınıfının saflarındaki bölünmenin giderilmesi gerekmektedir.

Birleşme eğiliminin gelişmesi

İşçi sınıfının birliğini sağlama uğrunda savaşımda karşılaştığımız birçok güçlük, Lâtin Amerika işçi sınıfının nispeten «genç» olmasından ileri geliyor. Bu sınıfın önemli bir bölümü düne kadarki köylülerden, esnaflardan ve orta tabakalar temsilcilerinden oluşuyor. Kapitalist gelişmenin bazı özellikleri yüzünden (yabancı tekelci sermayenin egemenliği, lâtifundizm gibi kapitalizm öncesi bir sosyal-ekonomik formasyon kalıntısının korunmakta olması), kıtamız ülkelerinde küçük kuruluşların önemlice bir göreceli payı vardır. Bu kuruluşlarda, büyük endüstri üretiminden ayrılmı olarak, sınıfsal uzlaşmaz zıtlıklar her zaman yeterince belirginlikle kendini göstermiyor ve ortadaki koşullar proletaryanın birleşmesine ve devrimci savaşımında deney birikimine her zaman elvermiyor.

Lâtin Amerika proletaryası, kendi sınıfsal örgütlerini meydana getirme yolunda ilk adımlarını attığı yıllarda gericiliğin ağır darbelerine uğradı. Kimi ülkelerde işçi sınıfı başsız bırakıldı, kimilerinde bölünüp dağıldı ve uzun süre de öyle kaldı. Bunun böyle olması, bir yere kadar yalnızca sınıf düşmanının kendi hedeflerine ulaşmak için yararlandığı objektif koşullardan değil, aynı zamanda bizim hata ve zayıflıklarımızdan, acelelik ve denesizliğimizden ileri geliyordu. (2)

(2) Lâtin Amerika birlikleri ya bağımsız oluyor, ya da üç ana grup halindeki uluslararası sendika merkezlerine giriyorlar. Bu grupların birincisi, Lâtin Amerika Emekçileri Sendikalar Birliği Daimi Kongresi (LAESBDK) (ki bağımsız ulusal sendika merkezlerini ve Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) üyelerini birleştiriyor); ikincisi, Lâtin Amerika Emekçileri Merkezi (eski Lâtin Amerika Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu –LAHSK–) ve Dünya Emek Konfederasyonu (DEK) şubesi; üçüncüsü, Amerikalılar-arası Bölgesel Emekçiler Örgütü (ABEO) ve Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (UHSK) şubesi...

Şimdi durum değişiyor. Kapitalizmin giderek derinleşen bunalımı ve emperyalizmin bu bunalım sonuçlarını egemen olduğu memleketler halklarının ve emekçilerinin, her şeyden önce gelişme halindeki ülkeler, özellikle Lâtin Amerika ülkeleri emekçileri ve halklarının sırtına yüklemeye denemeleri bir yandan sınıf savaşımının sertleşmesine yardım ediyor; öte yandan, bölünmeleri gidermeye, değişik yönelimli sendikaların tüm işçi sınıfının yararına olan ve her ülkede köklü, anti-emperyalist dönüşümler yapılmasını öngören bir birleşik program temeli üzerinde elele vermele-rine elverişli koşulların belirmesine yol açıyor.

Sıkı birlik ve topluluk eğilimi «soğuk harp» dönemi kalıntılarını silip süpürüyor. İlerici proletarya birlikleri, tekellerin ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğine karşı olan, faşist tipten kanlı diktatörlüklere karşı olan ve ekonomik ve sosyal ilerleme uğrunda mücadele eden herkes için birer çekim merkezi halini alıyor.

Son derece ağır koşullara karşın, Şili Emekçileri Birleşik Sendika Merkezi (ŞEBSM), yığınları faşizme karşı savaşım için tek bayrak altında toplamada günden güne daha büyük bir rol oynuyor.

Uruguay hükümetinin sarı sendikalar meydana getirme ve proletaryanın sınıfsal örgütü olan Ulusal Emekçiler Konseyi'ni yoketme denemeleri suya düşmüş bulunuyor. Bu örgüt, yalnız güçlü aksiyonlar (1500 işçinin tutuklanmasına karşın başarıyla sonuçlanan bu yılki 1 Mayıs gösterileri gibi) tertiplemekle ve sadece emekçilerin en önemli isteklerinin yerine getirilmesi için mücadele etmekle kalmıyor, aynı zamanda diktatörlüğe karşı bir cephe yaratılması için bütün yığın örgütlerine ve politik partilere yönelttiği bildirilerin de tanıklık ettiği üzere, büyük bir politik rol oynuyor.

1975 Martında Kolumbiya Emekçileri Sendikalar Konfederasyonu (KESK) İkinci Kongresi toplandı. Bu kongre, sanayi işçilerinin, banka memurlarının ve çiftliklerde çalışan emekçilerin yığınsal eylemlerinin yarattığı gergin hava içinde çalıştı. Sonuç olarak, 80 sendika birliği daha konfederasyona girdiler. Elli bin kişinin katıldığı büyük gösteri ve mitiņg sözkonusu eylemlerin ve kongrece alınan kararların tepe noktası oldu.

Kosta Rika'da sendika örgütlerinin eylemini uyumlaştırmayı uğraş edinen bir komite çalışıyor. Venezüellâ'da da birleşme eğilimleri ağır basıyor.

Bu yılın başında ve 1 Mayıs kutlamaları münasebetiyle, Venezüellâ Emekçileri Konfederasyonu (ABEÖ ve UHSK'nun şubesi), DSF'ye dahil bulunan Venezüellâ Emekçileri Birleşik Sendika Merkezi'ni (VEBSM) ve Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu'nu (BSK) destekliyerek, birlik alma çağrısında bulundu; ortak eylemler örgütlenmesi ve ABD'nin saldırgan politikasına karşı kıtamanın doğal servetlerinin ve ticaret reformuyla zedelenen ulusal çıkarların savunulması uğrunda tüm Lâtin Amerika işçi

sınıfının yürüttüğü savaşımın geliştirilmesi için değişik yönelimli bütün sendika merkezlerinin katılacakları bir konferans tertipleme kararını aldı.

Yurtsever askerlerden oluşan hükümetlerin iktidarda bulunduğu ülkelerde birleşme süreçleri geliyor. Peru'da Şubat ayındaki başarısız isyan denemesi, ilerici politik programa dayalı yekpâre ve örgütlü bir yığın hareketi olmadıkça, devrimci süreci kökleştirmenin, emperyalizmle oligarşinin kaçınılmaz karşı hücumlarını püskürtmenin ne kadar zor olduğunu bir kez daha gösterdi. Bunun içindir ki, Peru'da, her üç sendika merkezinin ve köylü federasyonunun eylemini uyumlaştırmak üzere bir organ meydana getirildi. Bu tedbir, emekçiler arasında birliğin daha yüksek bir düzeye çıkarılmasına olanak verecektir.

Panama'da, ilerici sendika merkezi, emekçileri, general Torrihos hükümetinin ulusal çıkarları savunan âdil politikasını desteklemeye çağırıyor ve onları bu yolda örgütlüyor.

Ekvador'da ilerici görüşlere sahip olan sendika merkezinin kongresi yapıldı. Giderek büyüyen bu birlik, kendi bağımsızlığını koruyarak, memlekette gelişme halindeki kendine özgü anti-emperyalist sürece aktif olarak katılmayı, Rodrigues Lapa hükümetinin izlediği politikanın ilerici yanlarını desteklemeyi, amma bundaki yetersizlik ve çelişkileri eleştirme hakkını da saklı tutmayı kararlaştırdı. Dahaşı, yekpâre birlik ve topluluğun değerini bilen sendika merkezi diğer sendika birlikleriyle güçbirliği yapmak üzere bir anlaşmaya vardı. Bu 14 maddelik anlaşmada, emekçilerin temel anti-emperyalist, demokratik hedefleri saptanıyor.

Bilindiği gibi, 1974 Ocak ayında, Honduras'ta, bir ulusal gelişme plânı hazırlanmış ve halka duyurulmuştu. Aynı yılın Kasım ayında yapılan ilerici sendika merkezi konferansında, memlekette gelişmekte olan anti-emperyalist ve demokratik sürecin içeriği sınıfsal açıdan çözümlendi. Sendika merkezi, bu süreci destekliyen işçi ve köylü yığınları hareketinin başına geçti. Toprak reformu yasasının açıklanması da, bu sendika merkezinin birleşme yanlısı savaşkan görüş ve tutumuyla bütünleşiyor.

Küba Emekçileri Sendika Merkezi'nin (KESM) birliği sağlama uğrunda oynadığı rolü özellikle belirtmeliyiz. Küba'lı yoldaşlar, bütün Lâtin Amerika sendika merkezleri heyetlerinin katıldıkları XIII. Kongrelerinde, birlik sorununa geniş kapsamlı bir yaklaşım örneği verdiler. Böyle bir yaklaşım zamanın buyruğuna uygundur. KESM, Arjantin, Meksika, Kolumbiya, Panama ve diğer ülkeler sendika merkezleriyle çokyanlı ilişkiler kurup sürdürmekte, bütün kıtada birleşme eğiliminin gelişmesine yardım etmektedir. KESM'nin Venezüellâ Sendika Merkezi'yle (VSM) temaslarının büyük bir önemi vardır. VSM heyetiyle, Havana'da bulunduğu sırada, bir Lâtin Amerika birleşik sendika merkezi meydana getirilmesi konusunda görüşmeler yapıldı. Böyle bir girişimin gerçekleştirilmesi, bu kesimdeki sendika

hareketinde otuz yıla yakın bir zamandır süregelen bölünmeye son verilebilir ve vermelidir.

LAESBDK Genel. Konseyi'nin Panama'da yapılan 5. dönem toplantısı (Şubat 1975), kıta çapında birleşme eğilimlerinin gelişmesi yolunda önemli bir adım oldu. Birlik yanlısı olan bu bölgesel merkezin çalışmalarına 16 ülkeden 20 milyon emekçiyi birleştiren 22 şubenin temsilcileri katıldılar. Toplantının açılışında, Panama Çalışma ve Sosyal Yardım Bakanı bir konuşma yaptı. Bakan, sömürgeciliği bütün içyüzüyle açığa vurdu, sendikal birliğin ve Lâtin Amerika'da emekçilerin ve halkların yekpâre bir topluluk yaratmaları fikrini dile getiren LAESBDK'nin oynadığı rolün önemini belirtti.

Toplantıya katılanlar, emperyalizme ve faşizme karşı, özgürlük ve bağımsızlık için savaşımında, ulusal servetlerin ve egemenliğin savunulmasında dayanışma ve birlik sorunlarında tam bir oybirliği gösterdiler. 1975 yılında 1 Mayıs'ın bu savaş belgisi altında kutlanması kararlaştırıldı. Toplantı, faşizm üzerinde Sovyetler Birliğinin sonuç belirleyici kesin katkısıyla kazanılan utkunun 30. yıldönümünün en yaraşık biçimde kutlanması için emekçileri harekete geçmeye çağırdı. Ayrıca, sosyalist Küba'nın kıtamızda oynadığı rol ve Peru'daki ilerici dönüşümlerin önemi özellikle belirtildi. Ele alınan sorunların geniş diyapazonu, LAESBDK'ne girmiyen sendikalarla işbirliği yapılmasının temelini oluşturmaktadır. Toplantı döneminin özel önemi de budur.

Latin Amerikada proletaryanın birliği dâvasına, bütün anti-emperyalist ve demokratik güçlerin bir bayrak altında toplanması dâvasına DSF'nün önemli bir katkısı vardır. Dünya Sendikalar Federasyonu 1973 Ekiminde Sekizinci Kongre'sini yaptı. Uluslararası sendika hareketi tarihinin bu önemli olayı haklı olarak «geniş kapsamlı işbirliği kongresi» adını aldı. (3)

1974 Ekiminde DSF Genel Konseyi Havana'da bir toplantı yaptı. Böyle bir toplantı ilk defa olarak Lâtin Amerika topraklarında, kıtanın ilk sosyalist ülkesinin başkentinde yapılıyordu ve bunun ayrıca büyük bir önemi vardı. Bu olay aynı zamanda Lâtin Amerika proletaryasının hizmetlerinin, yürüttüğü sınıf savaşları boyutlarının bu uluslararası ilerici sendika hareketi tarafından tanınması anlamına geliyordu. Toplantıda, işçi sınıfının savaşımı ve birliği sorunları, geniş kıtasal anti-emperyalist cephede oynadığı öncülük rolü sorunları görüşüldü. Birçok somut tedbir düşünüldü ve artık gerçekleştirilmekte olan geniş plânlar hazırlandı.

Sayıdığımız olaylar ve kanıtlar tasarlama ve teorik sonuçlama değil, işçi sınıfının birliği yönünde giderek güçlenen eğilimin pratik belirtileridir.

(3) Kongrede 210 milyon emekçi (1969'daki DSF VII. Kongresinde olduğundan 60 milyon daha fazla) ve 110'u DSF'na dahil 170 örgüt (1969'da olduğundan 40 örgüt daha fazla) temsil edildi.

Bu eğilimin her düzeyde kökleşmesini sağlayabilmek için, her şeyden önce içeriğini ve yönünü dikkate almalı, sınıfsal hedeflerimizi unutmamalıyız.

Bilindiği gibi, DSF, diğer uluslararası sendika merkezleriyle bir somut program (isterse asgari ölçüde olsun) temeli üzerinde eylembirliği yapılması sorununu ileri sürdü. Biz bütün sendika birlikleriyle işbirliği yapılmasından yanayız. Ama sadece yüksek düzeyde buluşma ve görüşmelerle sınırlı kalınmamasını istiyoruz. Biz sağcı sendika birliklerine giren ve sıkı birlik ve topluluğun sınıf savaşımında başarının ana koşulu olduğunu bizim gibi anlamakta olan işçi yığınlarını kayırıyoruz.

Bizce, tek tek ülkeler çerçevesinde birliğe çok daha kolay ulaşılabilir, zira belirli yöneticiler ve örgütler emekçi yığınları tarafından gündeme getirilen sorunlara asıl ulusal düzeyde doğrudan doğruya cevap vermedirler. Bu, hele yapısal krizin iyice şiddetlenmesinin, işçi sınıfının proleter olmıyan toplum tabakalarıyla, yani ya emperyalizme karşı mücadele etmek, ya da yenilgiyi sineye çekmek şıklarından birini seçme durumunda kalanlarla birleşmesine yardım ettiği memleketler için böyledir.

Demek oluyor ki, işçi sınıfı, bölünme ve reformizm damgasını taşıyan geçmişle yavaş yavaş ilişkisi kesiyor. Artık karar saatidir. Anti-komünizme, geçmişte gözleri bir hayli karartan bu hayalete yer olmamalı, bunun birleşme sürecini engellemesine olanak verilmemelidir. Birleşme süreci kolay iş değildir. Fakat sınıf savaşları ateşinde birliği mutlaka pekiştireceğimiz şüphesizdir. İşçi sınıfı esasen savaşım içinde birlik eğilimini bütün açıklığıyla belirtmekte, bunun gerekliliğini iyice kavramakta ve birlik düşmanlarına sırt çevirmektedir.

Halk cephelerinin temeli proletarya

Hayat, şaşılacak kadar çok çeşitli ve karmaşık, içerik ve derece bakımından ayrımlı birlik biçimleri doğuruyor. Örneğin, Şili ve Uruguay gibi bazı ülkelerde geniş halk cepheleri kuruldu ve bunlar anti-faşist şiarlarla harekete geçerek eylem alanlarını genişletiyorlar. Şu var ki, anti-faşist cepheler meydana getirilmesi, politik düzey bakımından daha yüksek durumdaki eski birliklerin bozulması anlamına gelmediği gibi, bunların birbirine karşı konulması anlamına da gelmiyor. Bu cephelerde işçi sınıfı artık yönetmenlik rolü oynuyor.

1974 Ağustosunda Bolıvy'a'da muhalefet partileri, yurtsever, anti-emperyalist bir programa oy verdiler. Kasım ayında gençlik örgütleri ve politik partiler bu programı tümlediler ve ortak eylemlerde bulunmak üzere anlaştılar. Madencilerin yukarıda sözünü ettiğimiz savaşımı, yalnız emekçilerle üniversite öğrencileri arasında değil, belirli kilise çevreleri arasında da geniş bir dayanışmaya yol açtı. Eğer gizli komünist partisinin seçkin bir yer aldığı demokratik muhalefetin kendi içindeki birlik olmasaydı, Bolıvy işçileri başarılı olamazlardı.

Nikaraguay'da, yine böyle zor koşullar altında, her iki sendika merkezi ile muhalefetteki demokratik partiler arasında bir toplantı yapılabilirdi. İki bin kadar delege, demokratik, anti-faşist cephe kurulması gereğini belirttiler.

Emperyalizmin «sevgili eseri», Lâtin Amerikada Amerikan hayat tarzının «vitrin»i olan Brezilya'da, onyıllık «ekonomik mucize», bir sürü sahtecilik ve sınırlamalarda yapılan 1974 Kasımı seçimlerinde diktatörlüğün ciddi bir yenilgisiyle sona erdi. Bu seçimler sırasında muhalefetin eylemi kesinlikle bloke edilmişti, muhalefetin öncüsü olan Brezilya Komünist Partisine karşı terör göz açtırmıyordu.

Muhalefet güçlerinin başarıları doğmakta olan anti-faşist cephenin belirtilerinden biridir. Ve düşünün ki, bu başarılar, işçi sınıfı ile bütün halk arasında savaştan bir bağlaşma yaratılmasını engelliyen nedenlerin alabildiğine bol olduğu ülkelerde elde edilebilmektedir.

Diğer ülkelerde de zengin halk birliği biçimleri göze çarpıyor. Arjantin ve Kolumbiya ilerici güçleri de anti-emperyalist demokratik cephele yaratmakta epeyce başarı gösterdiler. Venezüellâ'da, iktidar partisi (Demokratik Eylem Partisi) ve ana muhalefet partisi (Venezüellâ Komünist Partisi) dahil olmak üzere, dokuz parti bir yurtseverler cephesi kurulmasından yana olduklarını açıkladılar. Bu cephenin meydana getirilmesinde «Venezüellâ Birliği» (tekelci olmıyan ulusal burjuvazi birliği) büyük bir rol oynuyor. Bu yeni ve ilginç bir olgudur.

Bilindiği gibi, Venezüellâ komünistleri, anti-emperyalist birlik sorununda geniş görüşle hareket ettiler, elverişli şartlar ileri sürdüler ve bütün halkların baş düşmanına karşı savaşmada tüm ulusun yer almasına yardım ettiler. Bu elbette ki henüz bir başlangıçtır. Ama her şey, memlekette, işçi sınıfıyla Venezüellâ Komünist Partisinin günden güne daha büyük rol oynadıkları geniş bir anti-emperyalist birlik aşamasına girilmekte olduğunu gösteriyor.

Peru, Panama, Ekvador ve Honduras'ta, hükümetlerin ilerici tedbirlerini destekliyen cephele kuruluyor. Bu cephele, iç ve dış gericiliğe karşı savaşmada yurtseverlik birliğini güçlendirmekle, işçi sınıfının ve politik öncüsünün rolünü artırmakla ilişkili sorunları çözmeye çalışıyorlar.

Ulusal burjuvaziye karşı tutum

Yeni olguları ve daha doğrusu yurtsever düşünceli askerlerin veya ulusal burjuvazinin belirli çevrelerinin anti-emperyalist tutumunu sınıf açısından nasıl değerlendirebiliriz? Şüphesiz ki, örneğin Peru'lu yoldaşlar, general Velasko Alvarado devrimci-yurtsever hükümetinin politikasını; Venezüellâ komünistleri de bu memlekette gelişmekte olan süreçleri en

iyi değerlendirebilirler. Durumu ancak onlar sınıfsal açıdan derinlemesine çözümliyebilirler.

Biz ise, burada, her şeyden önce, kıtadaki bazı yeni olumlu gelişmelerde «kızıl tehlike» görmeye çabalayan ve bunları burjuvazinin yararına kullanmak, ya da «sosyalist değildir» diye tezelden silkip atmak isteyenlere en genel hatlarla cevap vermeyi deneyebiliriz. Bu sorunu incelemenin işçi sınıfının bağlaşımlar politikası bakımından büyük bir önemi vardır.

Peru'da askersel-yurtsever hükümetin köklü sosyal-ekonomik dönüşümler yapmakta olması, Venezüellâ burjuva-demokratik hükümetinin demir cevherlerini millileştirmesi, Ant Paktı çerçevesi içinde Lâtin Amerika ülkeleri devletsel veya karma sermayesiyle bazı kuruluşlar meydana getirilmesi, bir Lâtin Amerika ekonomik sistemi meydana getirme (Birleşik Amerika'sız) çabalarına katılmaya Küba'nın hemen hemen oybirliğiyle dâvet edilmesi henüz pek de sosyalizm için savaşım demek değildir. Ama bu, saydığımız olgulara karşı «hepsi aynı burjuva soyundan» prensiplyle olumsuz davranmamızı gerektirmez.

Çoğu Lâtin Amerika ülkeleri, artık, sosyalizm kuruluşuna yönelmeden önce geçilmesi gereken anti-emperyalist, demokratik devrim aşamasına yaklaşıyorlar. Demokratik aşamada devrime katılan güçler yelpazesi oldukça geniştir. Bu aşamanın sorunları en geniş toplumsal tabakaları toplayıp birleştirmektedir.

Örneğin, ulusal servetlerin geri alınması, tekelci kuruluşların ve hizmetler alanının millileştirilmesi isteğinin anlamı nedir? Birincisi, bu tedbirlerin gerçekleştirilmesi emperyalizmin Lâtin Amerika ülkelerindeki egemenliğinin başlıca ekonomik dayanağını sarsıyor; ikincisi, bu ülkelerin emperyalizm tarafından sömürülmesine son veriyor.

Toplumsal gelişme objektif gereksinimleri ve tarihin kendisi, ulusal burjuvazinin bir bölümünü Birleşik Amerika emperyalizmine karşı koymaya doğru itiyor. Bu burjuvazinin kıtanın ikinci kurtuluşu uğrındaki savaşımı, ekonomik bağımsızlık uğrındaki savaşımı, sadece doğal zenginliklerin geri alınması isteğiyle sınırlı kalmıyor, bir yandan hammaddelere adil fiyatlar tespit edilmesi, tekellerin kazançlarının sınırlandırılması, emperyalizm tarafından işgal altına alınmış toprakların egemenliğinin sağlanması vb. gibi istekleri de içeriyor. Bütün bunlar emperyalist egemenliğin temellerini adamakıllı sarsıyor.

Biz bu anti-emperyalist eylemleri, ulusal burjuvazinin bunlara kendi sınıf çıkarları açısından, kapitalizmin gelişmesini gözeterek yanaştığını bile bile, destekliyoruz (ve sağcı aşırıların «kızıl tehlike» teraneleri bize gülünç geliyor). Fakat bu eylemleri desteklerken, biz hiç de kuyrukçuluğa düşer veya bunu salık verir olmuyoruz. Marks ve Engels'in deyişiyle, işçi sınıfının «kendi çıkarlarını burjuvazinin çıkarlarıyla birlikte savunduğu» (4) zamanlar çoktan geçmiş bulunuyor.

Biz komünistler, emperyalizmle savaşta proletaryaya piyadelik rolünü uygun gören ve bunlardan yalnız ulusal burjuvazinin kârlı çıkmasını gözetten reformist görüşlerin karşısındayız. Ulusal burjuvazinin zayıflıklarını görüyoruz, onun yalnız çok ender hallerde emperyalizmle kesin olarak kapışabileceğini anlıyoruz. Zira ulusal burjuvazi, emperyalist mülkiyete karşı harekete geçmenin tüm kapitalist mülkiyete karşı taarruza dönüşebileceğini çok iyi bilmektedir.

Tarih ve Rusya'da Oktobr Devrimi'nden çıkarılan dersler, burjuva milliyetçiliğinin ve burjuva devrimciliğinin kaç paralık değeri olduğunu gösteriyor. Memleketlerimizdeki ulusal burjuvaziye gelince, emperyalist şantaj ve bir yandan da işçi sınıfının gücünden duyduğu korku, yığınlar ve ilerici güçler gereken baskıyı yapmadıkları takdirde, bu burjuvaziyi ürkekerek başını saklamaya, gerilemeye ve ensonu ABD emperyalizmi karşısında yelkenleri indirmeye, ulusal çıkarlara ihanet etmeye kadar sürüklüyor.

Tarih şunu da öğretiyor ki, ulusal burjuvazinin en ilerici şu veya bu temsilcileri, olayların mantığı gereği olarak, devrimci demokrasi mevzilerinde yer alabiliyor ve giderek sosyalizm uğrundaki savaşımda işçi sınıfından yana geçebiliyorlar.

Bundan ötürü, bugün, ulusal burjuvazinin en iyi bölümünü emperyalizmle karşı eylemlerde ardıcıl ve azimli olmaya yöneltebilecek olan halk yığınlarının, proletaryanın ve proletarya politik öncüsünün rolü her zaman-kinen daha çok artıyor ve önem kazanıyor.

Lâtin Amerikada anti-emperyalist milliyetçilik ve küçük burjuva devrimciliği dalgasının kum üzerinde köpüğe dönüşmesine ve daha kötüsü emekçileri kanla bağmasına yol verilmemek üzere, en geniş anti-emperyalist güçlerin yekpâre topluluğunun ortagöbeğinde yer alması gereken işçi sınıfının birliği sürecini elden geldiğince hızlandırmak gerekmektedir.

Havana toplantısının bildirisinde şu önemli nokta belirtiliyor: Anti-emperyalist birlik ve bağlaşma her şeyden önce eylembirliği demektir. Geniş yığınların seferber edilmesi ve bunlara soyuldukları, yoksulluk içinde yaşadıkları halde hâlâ savaşımın dışında kalan güçlerin ve tabakaların katılmasının sağlanması için birlik demektir. En somut ve çeşitli savaşım biçimlerinin uyumlaştırılması için birlik demektir. Savaşıma çekilebilecek güçleri yitirmemek düşüncesiyle, kesin prensipçiliği gereken geniş görüşlülükle bağdaştırarak, cesaret ve buluşçulukla hareket edilmesi için birlik demektir.

Bu hususta, devrimci süreçlerin katalizatörü ve kıtamızın ikinci kurtuluşunun gerçek güvencesi olan komünist partileri birleştirici bir rol oynamalıdır.

(4) K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 7, s. 17.

Devrimin kesin aşaması

Horhe del Prado

Peru Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Peru'da şimdiki durumu daha iyi anlayabilmek için, herhalde, 1975 yılının 3-5 Şubat olaylarına dönmek gerekiyor. O unutulmaz günlerde polisin bir bölümü (Lima ve Kalyao sivil muhafızları) grev ilân etti. Korumasız kalan şehirler üzerinden bir haydutça hücum ve yakıp yıkmaya dalgası geçti. Sonuç korkunçtu: Onlarca kişi ölü ve yaralı düşmüş, üretim, ticaret ve ulaştırma durmuş, büyük maddi zararlara yol açılmış, alabildiğine gergin bir politik durum yaratılmıştı. ⁽¹⁾

Şimdiki rejimin altı buçuk yıllık varlığı boyunca görülen en ciddi karşı-devrim çıkışına tanık oluyorduk. Bu çıkış, yalnızca alabildiğine yıkıcı olduğundan ötürü değil, öncelikle toplumsal düzeni korumakla görevli sivil muhafızların bu başkaldırıya bizzat katılmalarından ötürü de ciddi bir tehlikeydi. Bu olay, bir yandan Amerikan emperyalizminin ve memleket içindeki bağlaşıklarının baskısının güçlendiğini, bir yandan da uygulama peşinde oldukları plânların gerçekleştirilmesine elverişli koşulların hâlâ var olduğunu gösteriyordu.

Bu durumda sormak kaçınılmaz oluyor: Peru devrimine karşı yersel oligarşi ile Amerikan emperyalizminin saldırganlığı neden ötürü böylesine artıyor? Karşı-devrimci komplocular ne gibi olanaklara sahip bulunuyorlar? Devrimci sürecin perspektifleri nelerdir?

Birinci sorunun cevabını, devrimin başarılı gelişmesinde, tarihsel olarak ortaya çıkan çelişkilerin sertleşmesine, bu devrimci gelişmeye paralel olarak karşı-devrimci güçlerin günden güne daha da aktifleşmelerinde aramamız gerekiyor. İkinci sorunun cevabı, çözüme kavuşturulmamış problemlerde, iç güçlüklerdeydi. Üçüncü soruya da, Şubat olayları ve bunların sonuçlarının tahlili cevap verebilirdi.

Geçen yıl, devrimci kazanımları geliştirme ve pekiştirmede birçok yeni kazanımlar getirdi. Maden endüstrisinde (Peru ekonomisinin en önemli, ihracatın $\frac{9}{10}$ 50'sini veren kolu) «Cerro de Pasco» korporasyonu ⁽²⁾ milli-

(1) Grevci polislerin ana istekleri ekonomik bir karakter taşıyordu. Fakat çok geçmeden, bu çıkışın iyi örgütlenmiş bir karşı-devrim komplosunun bölümü olduğu anlaşıldı. Grevci gruplar, tecrübeli CIA ajanlarının, Apra Partisi elebaşlarının yönetiminde hareket ediyorlardı. En çok devrim boyunca meydana getirilmiş olan hükümet organlarının yapıları ve hükümetin oligarşiden çekip aldığı bazı günlük gazetelerin idarehaneleri kıyıcı saldırılara hedef oldu. Kargaşayı destekleme ruhudaki propaganda aksiyonları doğrudan doğruya baltalayıcı bir karakter taşıyordu.

(2) Büyük maden üretimini ellerinde tutan üç Amerikan kuruluşundan

leştirildi. Bu ileri adım sayesinde, 4 bin kadar işletme ulusal karakter kazandıktan başka, «Minero Peru» ve «Centromin-Peru»yu eline alan devlet, bakır, kurşun ve çinko yataklarının büyük bir bölümünün ve bunların bütün rafinerilerinin sahibi haline gelmekle kalmadı, hâlâ Amerikan emperyalizminin elinde bulunan iki büyük kuruluşu da yakın gelecekte millileştirme olanağına kavuştu.

Yine 1974 yılı içinde, ağır endüstride Amerikalıların elindeki 14 büyük kuruluş millileştirildi. Devlet, o zamana kadar oligarşinin tekelinde olan çimento üretimi üzerinde tam bir kontrol kurdu. Aynı zamanda, sözü geçen ekonomi kollarında, balık ve petrol sanayii devlet kesiminde, büyük yapıcılık projelerini gerçekleştirmek üzere, verimli sermaye yatırımları (öncelikle hükümetin ve çeşitli devlet dairelerinin) bir hayli arttı. (3)

Altı buçuk yıl boyunca, ağır endüstri ve yapım endüstrisinin gelişmesinde önemli başarılarla ulaşıldı. Yılda % 24 oranında artış gösteren demir-çelik üretimi şimdi 430 bin ton çelik veriyor. Renkli metaller üretimi her yıl % 28 artıyor. Çimento üretimi 1 milyon tondan 1,9 milyon tona çıktı. Üretimi yılda 144 bin tona çıkan karton ve kâğıt artık memleketin gereksinmesini (gazete kâğıdı gereksinmesi dışında) pekâlâ karşılayabiliyor. Metal işleme ve elektro-mekanik endüstrisinde (ki çoğu kuruluşları özel sektördür) belirli bir ilerleme görülüyor. Batı kıyı boyunca en büyük gemi yapımcılığı bizde gelişmiş bulunuyor. Tersanelerimizde 25 bin tonu lâtuya kadar gemiler yapılıyor.

31 Aralık 1974'te başlayan toprak reformu sırasında 7.364 lâtifundiya'ya (çiftliğe) el konuldu (toplam 6,5 milyon hektar toprak ve 1,8 milyon baş sığır). Böylece 5 milyon hektar toprak 810 köy kooperatif birliğine geçti (218 bin aile). Kısmen kolektif mülkiyet temeli üzerinde kurulan bu yeni işletmeler, köy kurulları sektörünü kapladı.

Tek sözle, Peru ekonomisi gelişiyor. Genel ulusal gelirden artış tempoları bakımından (1974 yılında % 6,6), memleketimiz, Lâtin Amerikada Brezilya'dan sonra ikinci geliyor. Hem de, kapitalizmin dünya bunalımı sonuçlarının 1973 yılından beri memleketimizde belirli olarak hissedilmeye başlamış olmasına karşın, (4) bu ulusal gelir artış hızı sağlanabilmiş

biri. Cumhurbaşkanı V. Alvarado, gayet haklı bir değerlendirme yaparak, ekonomik ve politik gücü ve sayısız yolsuzlukları bakımından ancak «International Petroleum Company»yle kıyaslanabilecek olan bu korporasyonun, Peru'da eski emperyalist egemenliğinin en yüz kızartıcı simgesi olduğunu söyledi.

(3) Dört balık sanayii kompleksi, kıyı kesiminden birçok büyük sulama tesisi, Ant'larda güçlü bir elektrik santrali ve petrolü Amazon'da denize doğru indirecek bir petrol boru hattı kuruluşu.

(4) Bu, hammadde, petrol, besin maddeleri ve Peru'nun hâlâ ithal etmek zorunda olduğu makineler fiyatlarının alabildiğine artmasında kendini gösterdi.

bulunuyor. Fakat emperyalizmin egemen olduğu Brezilya'dan ve kıtamızın diğerk ülkelerinden ayrımlı olarak, memleketimizin üstünlüğü, toplumsal yapıışın yeniden ayarlanması sonucunda ekonomik bağımsızlığın temellerinin atılmakta olmasında, işgücünün daha iyi kullanılmasında, tam ve yarı işsizliğin ardıcıl çabalarla azaltılmasında kendini gösteriyor. Böylece, olağan bir ekonomik kalkınmanın değil, gerçek bir gelişmenin sözkonusu olduğu görölüyor.

Bu gelişme, dünya ölçüsündeki işbölümüne katılma bakımından büyük olanaklar veren muazzam ve çeşitli doğal kaynaklarımızın varlığı ve yardımıyla sağlandı. Şu var ki, bu potansiyelin, emperyalist tekellere el konulmadan ve bunların yeri güçlü devlet kuruluşlarıyla doldurulmadan; üretimin genişlemesine ve halkın satınalma gücünün artmasına yol açacak bir toprak reformu yapılmadan; devrimci hükümetin eliyle bir ekonomik gelişme plânlanıp ardıcıl olarak gerçekleştirilmeden; yeni sürüm pazarları açan ve sosyalist ülkelerle gitgide daha elverişli işbirliğine, ulusal kurtuluş savaşımı yürütmekte olan halkların ve hükümetlerin bizimle politik dayanışmalarının gelişmesine,yol açan uluslararası ilişkiler genişletilmeden memleket yararına kullanılması olanaksızdı. (5)

Şunu da belirtmeliyiz ki, iş kanunlarını iyileştiren yeni çalışmalar, emek kurulları meydana getirilmesi ve bir toplumsal mülkiyet sektörü yaratılması gibi gayet önemli iki sosyal-ekonomik reform, memleketin gelişmesine tam bir uygunlukla yürütüldü.

Yazarımızın birinde bu reformların biri hakkında bilgi vermiştik. (6) Uygulama, bazılarının istedikleri gibi, emek kurulu'nun bir sınıfsal işbirliği aracı, bir «halk kapitalizmi» türü olmadığını gösterdi. Bu kurullarla her şeyden önce emekçilerin haklarının genişletilmesi sözkonusudur. Zira bu hakların gerçekleştirilmesi çoğu kez sermayecilerin direnişiiyle karşılaşıyor ve dolayısıyla sınıf savaşımının sertleşmesine yol açıyor. Memleketimizde şimdi emek kurullarının sayısı durmadan artıyor. Endüstri ve Turizm Bakanı'nın raporuna ve verilerine bakılırsa, endüstri kesimi kurulları 1974 yılında reforma tabi tutulan özel kuruluşların hisse senetlerinin % 13'üne sahip bulunuyordu. Bu kurullar, haklarını savunmak üzere, açık sınıfsal yönelimli bir ulusal konfederasyon meydana getirdiler.

Toplumsal mülkiyet sektörü kararname si 2 Mayıs 1974'te çıkarıldı. Bununla, kuruluşların yönetimi, devrimci hükümetçe tanımlanan «genel katılımlı demokrasi» ve ekonomik plüralizm temeline dayalı yeni toplum

(5) En büyük endüstri ve köy ekonomisi gelişme projeleri (Olmos sulama tesisleri ve barajı, Payta balık sanayi kompleksi, Haska'daki yeni demir-çelik işletmesi ve Maranyan su-elektrik santrali) Sovyetler Birliğinin ve diğerk sosyalist ülkelerin katılımıyla hazırlanıyor.

(6) Horhe del Prado. Devrim devam ediyor. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 1, 1973. Not. red.

görüşlerinin pratikte gerçekleştirilmesi sözkonusuydu. Devlet sektörü, reformlu kapitalist sektör, küçük zanaatçılık sektörü ve toplumsal mülkiyet sektörü olarak dört ekonomi sektörü öngörülüyordu. Sonuncu sektör ağır basmalıydı. Bu sektörün kuruluşları, yalnız emekçiler tarafından ve onların girişimiyle meydana getirilmekte olsa da, buralarda çalışanların mülkiyeti olmayıp, ulusal çapta bir kategoriye oluşturan tüm sektöre aitti. Kazancın bir bölümü sektörde çalışanlara ayrılıyor (aylıklar, konut yapımı harcamaları vb. için), öteki bölümü de fonların artırılmasına, yeni toplumsal mülkiyet kuruluşları meydana getirilmesine hasrediliyor. Kanunun en ilerici sosyal yanı da işte bu uygulamada kendini gösteriyor. Devlet, bu kuruluşları, Toplumsal Mülkiyet Ulusal Komisyonu eliyle (sektörün gelişmesine bu komisyon hız veriyor ve sektör üzerinde gözetimi sağlıyor), aynı zamanda Toplumsal Mülkiyet Kurulu (ulusal gelişme plânına uygun olarak bu tipten kuruluşların yaratılmasını plânlıyor) ve Toplumsal Mülkiyet Ulusal Fonu aracılığıyla denetliyor.

Önümüzde uzun ve çetin bir yol vardır. Fakat bu sektörün meydana gelmesini sağlayan kanunun, temel hukuksal prensip olarak üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyeti öngörmesi, Peru emekçilerinin sosyalist bilincinin gelişmesini büyük ölçüde etkiliyor. Bu sektörün ve Sanayi Sektörü Kurulları Ulusal Konfederasyonu'nun yaratılması, kurulan yeni sendika birliklerinin yanı sıra, devrimci süreçte işçi sınıfının rolünü önemli derecede artırıyor.

Oligarşinin hemen hemen bütün politik egemenlik dayanaklarını yoketmeyi amaçlayan tedbirleri de, son yıllarda, sınıf güçleri orantısında olumlu değişimlerin oluşmasına yardım ediyor. Cumhurbaşkanı Velasco Alvarado 28 Temmuz 1974'te «İnka Plânı»nı ilân etti. Bu, general Velasco etrafında toplanmış bir grup ordulu yönetici tarafından 3 Ekim 1968'de hazırlanan, sosyal ilerleme amaçlı, gerçekten anti-oligarşik ve anti-emperyalist bir programdır.

Bu plân, sözkonusu yöneticilerin, iktidarı ele geçirirken, artık devrim konusunda açık ve somut bir görüşe sahip bulunduklarını gösteriyor. Bu aynı zamanda, silâhlı güçler kurumunun, işin nasıl yapılacağını bilerek, plânın gerçekleştirilmesini sağlamaya çalıştığı anlamına geliyor. Demek oluyor ki, iş anlaşmazlıkları, iç çatışma vesile ve bahaneleri giderilmiş oluyor. Silâhlı güçler hükümetinin nereye gittiğini veya gitmesi gerektiğini hem düşmanlar, hem de devrimin yandaşları biliyorlar.

«İnka Plânı» zaten köklü dönüşümler sorunu üzerinde çelişmelerin sertleşmesi yüzünden ilân edildi. Plânın açıklanmasından kısa bir süre önce bir hükümet bunalımı başgöstermişti. Öyle ki, tümamiral V. Kabalero ve kontramiral A. Mehiya gibi oligarşinin yardakçıları bakanlar kurulundan çıkarıldılar. Bu olay, çelişme büsbütün giderilmiş olmasa bile, hükümetin ulusal ilerici yöneliminin belirginleşmesine yardım etti.

Çok geçmeden, memleketin bütün merkez gazetelerinin, bütün oligarşi ve emperyalizm yanlısı basınını müsadere edilmesini öngören buyrultu çıkarıldı.

Enformasyon araçları, bir yıl sonra çeşitli halk örgütlerine devredilmek üzere, hükümetçe kurulan redaksiyon ve yönetim komitelerinin eline geçti. Bu tedbir özlüğü, uygulama metotları bakımından, büyük basının gerçekten demokratizasyonu demekti ve büyük bir önem taşıyordu. (7) Şimdi gazetelerin çehresi hissedilir derecede değişti ve bunlar artık birçok bakımdan halk çevrelerinin sözcüsü oldular.

1974 Eylülü sonunda Birinci Ulusal Tarım Kongresi toplandı. Bu kongrede, demokratik yolla Ulusal Tarım Konfederasyonu kuruldu. Bu da Peru'nun kırsal kesimini birleştiren merkezi oluşturdu. Konfederasyon, politik önemi çok büyük iki hedef güdüyordu: Toprak reformunu ardıcıl biçimde uygulayıp derinleştirmek; ve yüz yıldan fazla bir zamandır lâti-fundist oligarşiyi birleştiren ve resmen temsil eden eski Ulusal Tarım Birliği'nin yerini almak . . .

Buraya kadar anlattıklarımızın ışığında, karşı-devrimin saldırganlıkta azıtmasının nedenleri apaçık ortaya çıkıyor. Ulaşılan başarılar devrimci sürece gitgide daha kalımlı bir karakter kazandırıyor. Bundan ötürü de, memleketin şimdiki ekonomik gelişme özelliklerini ve uluslararası ilişkilerdeki süratli değişimleri gören emperyalizm ve bağlaşıkları sabırsızlanıyorlar.

Kanımızca, ekonomik gelişme bir dönüm aşamasına giriyor. Şimdilik, Peru ekonomisi, dünya ekonomik krizinin sonuçlarına oransal olarak başarıyla dayanıyor. Ne var ki, gelecek birkaç yıl içinde bu sonuçların bazıları ne de olsa üsteliyecektir. Bu dönem, büyük gelişme plânları hayata geçirilirse, oransallıkla kısa sürebilir.

Örneğin, petrol boru hattının kurulması, iki yıl sonra, yalnız her günkü 35 bin varil petrol yetersizliğini gidermekle kalmıyacak (ki bu miktarı şimdiki bunalım fiyatları üzerinden ithal ediyoruz), petrol ihracında giderek artan bir kazanç sağlamamıza da olanak verecektir. Millileştirilen bakır, kurşun, çinko madenlerinin olanca kapasiteyle işletilmesi, bu maddelerin ihracını on kat artıracak ve çıkarılanın büyük bölümü işleneceği için de daha 1978 yılında hissedilir derecede ek gelirler sağladığı görülecektir. Olmos'ta sulama tesisleri ve balık sanayi komplekslerinin bu onyıllın sonunda tam kapasiteyle işletilmeye başlanması öngörülmüyor. Bu ulaşım, besin maddeleri sağlama işinde hissedilir bir genişlemeye yol açacaktır. Plânlaştırılmış bulunan elektrik santralleri kuruluşları, aynı za-

(7) Peru oligarşisi şimdi kendi politik partilerinden yoksundur. Yarı-emperyalist Apra burjuva partisi ise, öncelikle oligarşinin sadece bağlaşığıdır. Bunun için, oligarşinin politik örgütleri rolünü bir yere kadar büyük gazeteler yükümlenmişlerdir.

manda demir-çelik kombinasi ile metal işleme fabrikalarının kurulması, nispeten kısa bir süre içinde memleketin endüstriyel gücünün önemli derecede artırılmasına olanak verecektir.

Uluslararası durumda değişmelere gelince, bu konuda her şeyden önce gerginliği azaltma politikasının başarıları dikkati çekiyor. Öte yandan, faşizmin çözmesi altındaki Şili'de ekonomik ve politik durumun alabildiğine kötüleştiğine, cuntanın uluslararası arenada hemen hemen büsbütün yalıtık duruma düştüğüne; Portekiz ve Yunanistan'da faşist diktatörlüklerin alaşağı edildiğine, aynı zamanda Viyetnam ve Kamboçya halklarının kesin bir utku elde ettiklerine tanık oluyoruz. Bütün bunlar, Amerikan emperyalizmine ve bütün dünya gericiğine, artık halk düşmanı kötücül plânlarını gerçekleştirmede faşizmin ve saldırganlığın da kendilerine yardım etmeyeceğini gösteriyor. Buna karşın, emperyalizmin ve gericiğin, Lâtin Amerikada özellikle Peru devrim sürecine yeni darbeler indirmeye yeltenmeleri elbette mümkündür. Zira Peru bugün Güney Amerikada anti-emperyalist savaşının ana dayanağını oluşturuyor. Şüphe yok ki, önümüzdeki üç-dört yıl içinde, gericilik, ekonomik ve politik oturumayı her suretle bozmaya, içeride Truva Atı rolü oynamaya çalışacaktır. Bu, Peru'da devrim güçleri ile karşı-devrim güçleri arasında politik gerilim ve kesin savaşım dönemi olacaktır.

Şubat isyanı, bizleri çetin bir savaşımın beklediğinin işaretidir. Birbirine zincirlenen olaylar, birçok nedenlerle hükümetin kesin ve katı bir tutum takınmadığını gösteriyor.

İsyan, ikinci askersel bölge silâhlı birliklerinin kesin eylemleri sayesinde bastırılabilir. Hükümet anayasa garantilerini kaldırdı ve bütün memlekette sıkıyönetim ilân etti. Karşı-devrimin derhal silâh gücüyle ezilmesinden sonra, devrimci sürecin gelişmesinde hemen nitel bir dönümün hissedilmesi, karşı-devrimci komplo yoluna kesinlikle set çekecek politik tedbirler alınması ve böylece devrimin güçlendirilmesi beklenirdi. Gerçi bu doğrulukla işçi sınıfına, tüm halka bağlıydı. Ama her şeyden önce de hükümete bağlıydı.

İşçi sınıfının ve bütün emekçilerin cevabı gecikmedi. Hükümeti tutan ve devrime katılmış olan üç sendika birliği, (*) aynı zamanda Ulusal Tarım Konfederasyonu, Sanayi Kurulları Konfederasyonu, sendika birliklerine girmiyen sendika federasyonları, «yeni konum yerleri»nde oturanlar birliği, Peru Gazeteciler Federasyonu ve diğer birlikler Lima ve Kalyao'da bir Halk Örgütleri Koordinasyon Komitesi meydana getirdiler. Komite'nin

(*) Birincisi, Peru Emekçileri Genel Konfederasyonu: Açık sınıfsal mevzilerde yer alan en büyük sendika birliği. İkincisi, Peru Devrimci Emekçileri Sendikası Birliği: Hükümetçe kendi ideolojisi temeli üzerinde kurulan sendika birliği. Üçüncüsü, Peru Emekçiler Federasyonu: Hristiyan-Demokratların etkisi altındaki sendika birliği.

ilk ödevi yeni karşı-devrimci çıkış olanaklarının kökünü kazıyordu. Bunun için de üç somut hedefe ulaşılmalı, yani halka besin maddeleri ve en gerekli mallar sağlama işi güven altına alınmalı, üretim sabotajı önlenmeli, yapılmakta olan köklü dönüşümlerin anlamı ve şimdiki hükümetin karakteri açıklanarak, bütün kışkırtı, baltalama hareketlerine ve karşı-devrimci propagandaya kesin bir direniş gösterilmeliydi. Bu henüz devrimci partileri birleştiren geniş bir politik cephe değildi. Fakat bunlar artık birbirlerine yaklaşıyorlardı. Bu yaklaşma, Koordinasyon Komitesi'nde temsil edilen temel akımların tutumlarında kendini gösteriyordu.

Öte yandan, hükümetin bir grup sivil danışmanı ve kadrosu ayıklanarak demokratik yoldan sağlam ellere verilmiş olan gazetelerin direktörleri, bir Peru Devrim Hareketi yaratılması çağrısında bulundukları bir manifestayı yayımladılar. Bununla iki hedef güdülüyordu. Birincisi, devrimci hükümetin ideoloji ve politikasını tamamen paylaşılan bir sivil politik örgüt noksanlığı yüzünden meydana gelen boşluğu doldurmaktı. İkincisi, bu işleve Devrimci Emek Hareketi⁽⁹⁾ dedikleri faşistleşme halindeki birliğin konmasına engel olmaktı. Hemen söyleyelim ki, manifestanın birleştirici bir karakteri vardı.

Hükümetin kendisine gelince, olaylardan on gün sonra, Cumhurbaşkanı Velasco Alvarado bir mesaj yayımladı. Başkan, Apro Partisi yöneticilerinin ve CIA'nın olaylara katılımını yermi, fakat suçluların yargılanıp cezalandırılması işini olağan mahkemeye bıraktı. Kanımızca, isyancılara karşı bu aşırı yumuşak davranışın olumsuz sonuçları olabilirdi. Başkan, Halk Örgütleri Koordinasyon Komitesi hakkında hiç bir şey söylemedi, yeni bir örgütlenmeye ve yeni politik tedbirlere çağırmadı, sivil danışmanların manifestasını (hükümetin kendi politik hareketini yaratma niyetini onaylamakla beraber) açıkça desteklemedi. Bu çağrıdan sonraki bir gelişme olarak, Peru devrim hareketinin ideolojik ve örgütsel temellerini tespit etmek üzere bir hükümet komisyonu kurulduğu resmen açıklandı. Çok geçmeden de, hareketin yaratılmasına başlangıç olarak «Peru devriminin ideolojik temelleri» belgesi yayımlandı. Bu belgenin en önemli yanları, devrimci sürecin anti-emperyalist, anti-oligarşik ve «sosyal adaletçi» karakterini kesinlikle saptayıp onaylaması, «kapitalist olmıyan» (ve aynı zamanda «komünist olmıyan») yönelimini, «genel katılım demokrasisi»ne dayalı toplum görüşünü tespit ve kabul etmesiydi. Gerçi, bu görüş ardıcıl biçimde uygulanırsa, Peru toplumu gerçekten kapitalizmden uzaklaşacak ve sosyalizme yaklaşılmaya başlayacaktır. Fakat bu görüş, iki yanlış yüzünden, anti-komünistler tarafından sömürülebilir.

Şu da var ki, karşı-devrimci elemanlara karşı yöneltilmesi gereken anayasa garantilerinin kaldırılması ve sıkıyönetim uygulaması gibi tedbirler,

(9) Apra Partisi'ni tutan devlet memurlarının meydana getirdikleri sendika örgütü.

eylemde sınıfsal sendika hareketine ve emek kurullarına karşı giriştikleri geniş saldırıda kapitalistlerin çıkarlarına hizmet ediyor. Bu tedbirlerden, kendi hedeflerine varmak için gericiler ve anti-komünist tutumlu devlet memurları da yararlanıyorlar.

Peki, devrimin bu kadar yol aldığı koşullarda, hükümetin olağanüstü durumlar karşısında böylesine çekingen davranması ve dahası ikircim göstermesi neyle açıklanabilir?

Biz bunun nedenini her şeyden önce, halk arasında hoşnutsuzluk yaratan ciddi ekonomik güçlükler sırasında hükümet içinde çelişkileri sertleştirmekten kaçınma düşüncesinde görüyoruz.

Devlet cihazındaki memurların ideolojik ve politik görüşleri devrimci hattın derinleşme ve sağlamlaşmasına olanak vermiyen ciddi bir engeldir. Bu sözümüzle hükümeti kastetmiyoruz. Hükümet sadece askerlerden oluşuyor. Gerçi silahlı güçlerin devrimci rolü çok büyük bir stratejik kazanım veriyor, fakat hükümet böyle de devlet cihazını yenilemeyi ve devrimci yoldan yeniden kurmayı başaramamış bulunuyor.

Bunun sonucu olarak ciddi bir çelişki ortaya çıkıyor. Memlekette bir yandan derin bir devrimci süreç geliyor, bir yandan da içinde emperyalist ve oligarşik görüş ve tutumları benimsiyen eski memurların (Ordia, Prado, Belaunde gibi eski başkanların ve Apra mensuplarının yandaşları) çalışmakta olduğu eski devlet cihazı, gericiliği ağır basan bu cihaz korunuyor. Yeni memurların ve politik-ideolojik hükümet danışmanlarının birçoğu da Apra ve Belaunde akımlarını, Troçkizmi ve Maoizmi izliyenlerdendir. Bunların hepsi «devrime katılım» maskesiyle gizleniyorlar. Öte yandan, Çalışma Bakanlığında, politik iktidar organlarında ve poliste nice yetkililer, sınıfsal sendika hareketine, sanayi kurulları federasyonuna karşı, en önemli gereksinmelerinin giderilmesi için mücadele eden köylülere karşı keyfi hareketlerde bulunuyorlar. İşte yukarıda sözünü ettiğimiz «devrimci emek hareketi» dedikleri gangster-faşist örgütü bu durum ve koşullar içinde ortaya çıkmış bulunuyor.

Hükümetin içindeki görüş ayrılıkları bu durumu ağırlaştırıyor veya en azından düzeltilmesine engel oluyor. Anlaşmazlıklar yeni değildir ve daha çok hükümet üyelerinin değişik ve ayrımlı politik-ideolojik düzeylerde olmalarından ileri gelmektedir. Fakat devrimin anti-emperyalist ve anti-oligarşik aşamasını derinleştirmekle ilgili, yeni toplumun yapılış ve karakteriyle ilgili, hükümetin önyak olduğu politik hareketin bileşimi ve onun diğer devrim kollarına karşı tutumuyla ilgili, «ne kapitalizm, ne de komünizm» görüşünü somutlandırmakla vb. ilgili sorunlar ortaya konuldukça söz konusu anlaşmazlıklar yeni bir karakter kazanmaktadır.

Bu olumsuz etkenler evvelce süreci sadece karmaşıklştırıyordu. Şubat olaylarından sonraysa, bunlar, doğrudan doğruya bir tehlike oluşturmaya

başladı. Zira Amerikan emperyalizmiyle iç gericiiliğin, devrimin oturma-sına karşı yönelttikleri yeni taktikte bunlardan yararlanmaları işten bile değildir. Bundan başka, bu etkenler bir yere kadar sınıfsal bir içerik kazanıyor. Hele emek kurulları ve toplumsal mülkiyet sektörü yaratıl-masında devrimin elde ettiği başarılarla karşı, özel sermaye yatırımlarını hissedilir derecede artırmak, yani sanayi burjuvazisini oransallıkla güçlen-dirmek üzere «denemeler» yapılmakta olduğu gözönüne alınırsa, söz-konusu etkenlerin sınıfsal bir içerik kazanmakta olduğu söz götürmez.

Peru devrimi durdurulmuş değildir. Bu devrim daha ileri gelişmesini güven altına alan sağlam güçlere ve yedeklere sahiptir.

«İnka Plânı»yla öngörülen ve henüz tamamiyle gerçekleştirilmemiş olan ödevler ve devrimci sürecin dinamiğinden doğan hedefler arasında, büyük maden endüstrisini millileştirme, bütün bankaları ve dış ticareti devlete devretme, iç ticarete reformu gerçekleştirme, yoksul köylüler ve köy eko-nomisi mevsim işçileri için elverişli yeni bir toprak reformu kanunu çıkar-ma, emek kurullarının sosyal üstünlüklerini genişletme ve etkinlikle ger-çekleştirme, devlet kuruluşlarının yönetimine emekçilerin reel olarak katıl-masını sağlama, devlet cihazını devrimci yoldan yenileme, halk egemen-liği organları meydana getirme, eğitim-öğretimde reform kanununu en geniş kapsamiyle hayata geçirme vb. dâvaları vardır.

Yakın geçmişte bu yönde yeni adımlar atıldığı bildirildi. Bu cümleden olarak, «Marcona Mining»in yakında millileştirilmesi kararı memnuniyet vericidir. Bu adım, büyük maden endüstrisinin tekrar ulusa maledilmesini çabuklaştıracaktır. Böylece, yalnız «Southern Peru»nun millileştirilmesi işi kalacaktır. Önümüzdeki birkaç ay içinde Üniversiteler Tüzüğü kabul edile-cektir. Bu adım, Peru yüksek okuluna devrimci bir yönelim verecek, eski-miş öğretim program ve metotları bir kenara bırakılacak, aşırı sol ele-manların apaçık karşı-devrimci etkisine son verilecektir.

Hükümetin önyak olduğu politik harekete ve bunun ideolojik plâtfor-muna gelince, halen hükümet içinde, bu plâtformun öngördüğü plüralist politik sistem çerçevesinde devrimci güçlerin tekcephede toplanmalarına ilişkin yaşamsal önemli süreç görüşülüyor. Tartışmanın sözkonusu hare-ketin kesinlikle kurulmasıyla sonuçlanması gerekiyor. Bütün ilerici güçlerin tekcephesini yaratma olanakları da bu hareketin yöneticilerinin tutumuna bağlı olacaktır.

Hükümette albaylar (şimdi general oldular) ağır basıyor. Bunlar Cum-hurbaşkanı Velasko Alvarado'yla birlikte «İnka Plânı»nın hazırlanmasın-da çalışmış ve 3 Ekim 1968'deki iktidarı alma hareketine katılmışlardır. İşte hükümet bu bileşimiyle yukarıda sözünü ettiğimiz hedeflerin gerçek-leştirilmesine yardım ediyor. Öte yandan, Bakanlar Kurulu Başkanı Mora-les Bermudes'in yönetimi altında, bakanların televizyon kamerası önünde sıradan insanlarla, işçi ve halk örgütleri temsilcileriyle konuşmalar yap-

maları gibi demokratik işler yürütülüyor. Bu diyaloglarda, herkes ve her örgüt, devrimin en güncel ve olağan problemleriyle ilgili sorular sorabiliyor. Sorular ve cevaplar basında da yayımlanıyor.

1 Mayıs işte bu durum ve koşullar altında kutlandı. Kutlama, Peru Emekçileri Genel Konfederasyonu ve Peru Emekçiler Konfederasyonu tarafından örgütlendi ve büyük bir gösteriyle geçti. Bu iki büyük sendika birliğinin katılımı sayesinde, kutlama, anti-faşist ve ardıcıl devrimci politik içerikli bir birleştirici rol oynadı. Viyetnam ve Kamboçya halklarının utkuları, Portekiz'de demokratik güçlerin üstün gelmeleri ⁽¹⁰⁾, Alman faşizmi üzerinde kazanılan utkunun 30. yıldönümü bu törenin özel bir coşku ve heyecan içinde geçmesini sağladı.

Peru devriminin şimdiki aşamasının en önemli özelliklerinden biri, Peru Komünist Partisi MK Plenumlarının belgelerinde belirtildiği üzere, yığınsal örgütlerin politik rolü sorununu ön plâna koymakta olmasıdır.

Bu gerçekliği gözönünde bulunduran anti-komünist güçler ve kapitalizm yanlısı çevreler, devrimin sosyalizme doğru sistemli olarak gelişmesine yardım eden işçi sınıfının ve tüm halkın politik rolünün yükseltilmesine engel olmaya çalışıyorlar. Bunun içindir ki, son zamanlarda, çokluk bazı danışmalar, Apra Partisi sözümona ideologları ve Troçkistler tarafından örgütlenen anti-komünist ve anti-sovyetik kampanya giderek hızlanıyor. Bunun tersine, en başta işçiler, köylüler, üniversiteliler ve aydınlar olmak üzere en ilerici güçler arasında, reel sosyalizme ve Marksizm-Leninizme karşı sempati ve bağlılık alabildiğine artıyor.

Bugün, bilimsel sosyalizm fikirlerinin ve sosyalist topluluğun başarılarının propaganda edilmesi, anti-komünizm ve anti-sovyetizmle savaşımın şiddetlendirilmesi, devrimci süreci yavaşlatan, yolundan saptırmaya ve içinde bölünme yaratmaya çalışan her şeye karşı enerjik bir direniş gösterilmesi, geçmişte eşi görülmedik ölçüde büyük bir anlam ve önem kazanıyor. Bu, Komünist Partisinin, bütün ilerici akımların açık ve yapıcı bir tutum takınmalarını, her düzeyde devrimci güçlerin birikimini gerektiriyor.

⁽¹⁰⁾ Şunu da belirtelim ki, Portekiz deneyimi, Peru'da olayların gelişmesi üzerinde olumlu etkiler yapmıştır.

Halkımıza çağrı

12 Ekimde ara seçimler yapılacak. Bu seçimler ve seçim kampanyası nasıl bir politik ortam içinde geçiyor?

Meclis ve Senato işçi sınıfına, emekçi yığınlara kapalıdır. Parlamento burjuvazinin elindedir. Egemen olan işbirlikçi burjuvazi, büyük yerli ya-bancu sermayenin, toprak beylerinin temsilcileridir. Burjuvazi arasındaki ayrışma, çelişki ve çatışmalar parlamento içinde ve dışında sürüp gidiyor. Burjuvazinin oldukça ilerici kolu da, aşırı gerici kolunun baskısı altındadır.

Türkiye Komünist Partisi zorbaca, faşist yasalarla yasaklanmıştır. Parti bundan ötürü açıkça seçimlere katılamıyor. Böyle olmakla beraber TKP seçimlere, seçim kampanyasına giriyor. Hükümetin devrilmesi, halktan yana demokratik bir hükümetin işbaşına gelmesi, işçi sınıfının, geniş yığınların demokratik haklarının elde edilmesi için bu yoldan da savaşıyor.

Demirel, Erbakan, Türkeş, Feyzioğlu ortaklığı talan, vurgun, soygun, sömürü, faşist biçimi saldırı ve baskıları daha da yoğunlaştırmıştır. Bu halk düşmanı hükümet her bakımdan iflâs etmiştir. Halkın kin ve nefretini üzerine toplamıştır. Bundan ötürü egemenliğini sürdürmek için zorbalığa, NATO'ya, emperyalistlere daha fazla sarılıyor, onlara daha fazla ödün veriyor. Barış ve yumuşama havasını torpilmeye çalışıyor. Bir yandan faşist komandolarla halka çullanıyor, bir yandan da topraklarımızda hıf-talarca süren NATO manevraları ile millete gözdağı vermek, onu yıldır-mak ve oyunu elinden almak istiyor.

Böylesi bir durumda bu hükümeti ve onu oluşturan partileri yenilgiye uğratmanın en sağlam yolu bütün demokratik, anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin, örgütlerin, partilerin eylem birliğidir.

İşçi sınıfı bu hükümete, işbirlikçilere karşı uzun ve çetin bir savaşın içindedir. Grevler, fabrikalara el koymalar, yığınsal miting ve gösteriler zincirleme sürüp gidiyor. İşçi sınıfının bu girişimi halkın öteki katmanlarını da etkiliyor, savaşa çekiyor. Geniş bir demokratik eylem birliği olanakları böylesi politik bir temele dayanıyor.

Seçimlerde bu hükümeti ve onu oluşturan partilerin adaylarını yenil-giye uğratmak, onlara oy vermemek, demokratik özgürlüklere, toprak reformuna, insanca yaşama, emperyalizmin, NATO'nun egemenliğinden kurtulma savaşımına yardım eder.

Seçmen yurttaş! Oyunu demokratik özgürlüklerden, reformlardan yana, emperyalizme, NATO'ya, İkili Anlaşmalara, topraklarımızdaki üslere, atom yığınaklarına karşı olan adaylara ver!

Seçmen yurttaş! Seçim mitinglerine yığınla katıl, Demirel, Türkeş, Erbakan, Feyzioğlu gibi ihanet cephesini oluşturan partilerin adaylarını demaske et! Bütün ulusal, demokratik isteklerini ileri sür!

Seçmen yurttaş! Halkın yığınla seçim mitinglerine katılmasını sağlamak, faşist komando baskınlarını kırmak için örgütlen, komiteler kur!

Ancak örgütlü savaş bize başarı yollarını açabilir.

16 Eylül 1975

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

**TKP MK Genel Sekreteri I. Bilen yoldaşın
10 Eylül 1975'de
TKP'nin 55. kuruluş yıldönümü dolayısıyla
yaptığı konuşma**

TKP'nin 55. yılı

Değerli yoldaşlar!

10 Eylül, Türkiye proletaryasının, halkımızın her tür sömürü düzenine, zorbalığa, emperyalizme, yabancı tekellerle çitişen burjuvaziye, büyük toprak ağalığına, bu gerici çevrelerin erk ve egemenliğine karşı ulusal bağımsızlık, ileri demokratik bir düzen, barış ve sosyal kurtuluş için yürüttüğü savaşta ulusal bir günlemedir.

10 Eylül, Türkiye işçi sınıfının savaş yaşamında tarihsel bir dönüşüm, bir sıçrayıştır. İşçi sınıfı, TKP'nin kurulmasıyla yeni tip bir savaş örgütüne kavuşuyor, eline yepyeni bir silâh alıyor.

Bu parti gökten zenbille inmedi. Onu «hacı leylek» getirmedir. TKP, bu adla, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin gür etkileri altında, Anayurdu-muzda kurtuluş savaşının ateşleri içinde kurulmuştur. Bu, bilimsel sosyalizmi, devrimci bilimsel teoriyi kendisine kılavuz edinen, Marksçi-Leninci ilkelere dayanan bir partidir. TKP, işçi sınıfının devrimci partisi, onun savaşkan öncü koludur. Programı, tüzüğü, stratejisi, taktiği, bunları uygulama yöntemleri, örgüt ve savaş biçimleri Leninci ilkelere dayanmaktadır.

Leninci ilkelerin en önemli yönü, özü, içerikliği-bilimsel sosyalizmi işçi hareketiyle birleştirmek savaşıdır. Sosyalist bilinci yığınlara indirmek, iletmek, aşılacak savaşıdır. TKP'nin, yalnız anın değil, bütün komünist partilerinin tarihsel, mantıksal eylemleri bu sorunu çözmek girişimiyle başlar. Bu sorun, bugün de, partimizin ideolojik çalışmalarında kilit taşıdır.

Partimiz yeni atılımlar içindedir. Memlekette sınıf savaşları, ilerici, devrimci, yurtsever güçlerin işbirlikçi hükümete, Amerikan uydu-luğuna karşı savaşı sertleşiyor, geliyor. Ana devrimci güç olan işçi sınıfı bu savaşta başı çekiyor. Faşist biçimi yöntemlerle hükümet süren, memleketi halk yığınlarına cehennem eden işbirlikçileri, gerici, yobaz, faşist karması erki yıkmak, ulusal kurtuluş direnişini zorlu bir güce çevirmek, ileri demokratik bir hükümeti işbaşına getirmek savaşını duruyor ortada. Böylesine sorumlu bir durumda Marksçi-Leninci bilinci, sosyalist bilinci yığınlara ulaştırmak ayrı bir özellik taşıyor.

TKP, bu yolda olumlu adımlar atıyor. Komünist Partisinin yayınları, bil-

dirileri, çağrılan, savaş belgileri, sloganları yığınlara, biteviye, maloluyor. Grevlerde, gösteri yürüyüşlerinde, mitinglerde: «Amerikalı defol!» «NATO'ya hayır!» «İşbirlikçi hükümet çekil!» «Faşist yasalar, 141-142 kalkmalıdır!» «Komünist Partisine konan yasak kaldırılmalıdır!» «Demokrasi, özgürlük!» «İş, ekmek, barış!» sloganları haykırılıyor. Bütün bunlar: Gündeliklerinin arttırılması için, sendika seçmek özgürlüğü için greve giden işçilerin ağzında. Köylüsü, öğretmeni, öğrencisi, memuru, kendi istekleri arasında bu sloganları haykırmayı unutmuyorlar.

Emperyalist tekellere, NATO'ya, yayılcı Amerikan çevrelerine, Pentagon'a bağlı işbirlikçi burjuvazi ve onlara yumruk olan militarist paşalar böylesi bir gelişmeyi önlemek, diktatoralarını sürdürmek, çürüten, anti-demokratik bir sömürü düzenini ayakta tutmak amacıyla sıkıyönetimlere gittiler, orduyu, faşist komandoları ilerici güçlerin, örgütlerin üzerine sürdüler. Tepeden inme hükümetler kurdular. Ama hepsi de, halkımızın, özellikle işçi sınıfının sürekli direnişleri karşısında paçavraya döndüler, aşındılar. Bunalım daha da sertleşti, derinleşti. Çelişkiler daha da üstelendi. Burjuvazinin kendi içindeki çatışmalar, sürtüşmeler daha da keşkinleşti. Hele, CHP ile öteki koyu gerici partiler arasındaki boğuşmalar iyice ortaya çıktı. Böylece ilerici ve gerici güçlerin, memleketin politik yaşamında yer alımı yeni bir konuma-duruma girdi.

Gerici, Amerikancı, faşist karması bir hükümet, yıprandığı 12 Mart çıkışıyla açıklanan Demirel takımı gene işbaşına getirildi. Bu vurguncuların, «kasırga işadamlarının», NATO'cuların hükümeti, açtıktan açığa anti-komünizmi programına aldı. Burjuvazi, anti-komünizmi, anti-sovyetizmi hiçbir zaman gündemden indirmiş değildir. Ama böylesine, uluorta, hükümet programına almamıştı. Bu olay, memlekette bilimsel sosyalizmin, komünist hareketin, gitgide, işçi-sendika hareketleriyle, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük hareketiyle birleşmekte olduğu gerçeğini kanıtlar.

Sonra. Memlekette komünist harekete, ulusal bağımsızlık direnişine, özellikle işçi ve sendikal hareketine karşı saldırılar, sağlı «sollu», her boydan ve soydan oportünistlerden: Sarı sendikacılardan, Troçkistlerden, Maoculardan, «MDD»ci, Kuvılcımlı gibi polis-MİT ajanlarından geliyor. Bütün bunlar, işçi sınıfının devrimci partisinin, TKP'nin, politik, ideolojik-ölküsel, örgütsel bütünlüğünü kırmaya, onu yığınlardan koparmaya yöneliktir.

İzmir'de, ilerici örgütler: «Faşizm ve emperyalizme karşı» bir gösteri yürüyüşüne çıktılar. Maocular bozgunculuklarını hemen gösterdiler, polise jurnalcılık yaptılar. Çoğu yerde Maocular faşist komandolarla elele veriyor.

Başka bir olay. Bu ajanlar, uydurma «komünist partisi» adına «bildiri» yayınlıyorlar. Böylesi bir kalpazanlık kamuoyunu, kafaları şaşırtmak içindir.

Önemli daha bir olgu vardır. Yığinsal, 100 binlik mitinglerde, demokrasi ve özgürlük için yapılan gösterilerde Maocusu, komandocusu ortadan siliniyor. İstanbul'da, İzmir'de, yurdun güçlü işçi yataklarında, Komünist Partisinin, bütün ilerici güçlerin, örgütlerin katıldıkları yığinsal çıkışlarda bozguncular kaçacak delik arıyor.

Komünistlerin ödevi, partimizin programını, politikasını yığınlara götürmek, anlatmak, belgelerini onlara, bu yığınlara, özellikle işçi sınıfına mal etmek, bilimsel sosyalizmi onlara aşılacak, işçi, yığın hareketleriyle birleştirmektir. Partinin günlük eylemleriyle bu ülküyü yaymaktır. Bu eylemlerin ölçüleri ve yoğunluğu sınıf savaşının gelişme derecelerine göredir. Ve, Leninci partinin girişim, atılım, savaşları örgütleme yeteneklerine göredir. Partinin görevi, işçi sınıfının kendiliğindengelleme hareketlerini bilinçli, örgütlü harekete çevirmektir.

Lenin derki: «Yığınların kendiliğindengelleme yükselişi ne kadar büyükse, hareket te o kadar genişler, sosyal-demokrasinin yığınları hem teorik-kuram, hem politik ve örgütsel bakımından bilinçlendirme eylemleri, istemleri de o oranda hızlı gelişir.» (Lenin: Tüm. yap. c. VI. s. 52).

TKP böylesi bir durum karşısındadır. Çarıklarımızı ona göre bağliyoruz. Örgütlerimizi ona göre hazırlıyacağız. Bugünkü aşamada devrimci güçlerin ileriye doğru atılımlar yapmasına yol açan nesnel koşullar, olanaklar olgunlaşıyor. Partimiz bu nesnel olanakları kaçırmamak zorundadır. Yoksa kervanın kuyruğunda kalır, nal toplar. Evet, partimiz yeni girişim ve atılımlarıyla belini doğrultuyor, politik varlığını somut, güncel savaşlarla gösteriyor. Partimizin hem örgütsel, hem moral-töresel otoritesi yığınlar arasında büyüyor. Parti, kadrolarını geliştiriyor. Her yanlı bir oluşum içindedir. Ama bu başarıların üstüne yangelmek bizim için değildir. Böylesi bir eğilim yoktur. Ama eski «uyuklama»ların mahmurluğu da gitmiş değildir. Sonra, boy atma, gelişme süreci yeni yeni zorluklar getiriyor. Savaş, yağdan kıl çeker gibi gitmiyor.

Baştan söyledik. Memlekette sınıf savaşları sertleşiyor. İşçi-sendika hareketi yeni yeni boyutlar alıyor. Ulusal bağımsızlık, demokratik bir düzen, demokratik haklar, ileri demokratik bir hükümet için olan direniş geniş yığınları, toplumun değişik katmanlarını kucaklıyor. İşçiler, grevlerde kimi yerlerde, fabrikalara el koymalara kadar gidiyor. İşçi sınıfı, demokratik bir düzen için yürütülen savaşa kendi damgasını vurmak, kendi hegemonyasını oluşturmak yoluna yöneliyor.

İşçi sınıfı, halkımız eskinin acı derslerini unutmuş değildir. İşçi hareketini, köylü yığınlarının direnişlerini, gençliğin çıkışlarını köklü dönüşümlere çevirmek, onu daha yüksek bir aşamaya ulaştırmak savaşı, böylesi devrimci bir savaş önümüzde duruyor. Bu geniş ve gelişen hareketi ana amacından şaşırtmak, bu seli ana yatağından çıkartmak, yabanlara salmak için bütün halk düşmanı partiler, bütün ters akımlar, her gün bir

boyaya giren Troçkistler, Maocular, «MDD»ciler, MiT ajanları ortalığa dökülmüşlerdir. İşbirlikçi burjuvazi, işçi, sendika hareketini, ilerici güçleri parçalamak, binbir parçaya bölmek taktiğini kullanıyor. Burjuvazi sosyalist harekete, devrimci harekete yalnız kaba kuvvetle, faşist komandolarla saldırmıyor. Komünist Partisine karşı her soydan ve boydan provokatörleri, likidatörleri sürüyor. Bu kalpazanlardan kimileri Değmer ve takımı gibi katmerli oportünistleri hortlatmaya çalışıyor. Onların ölümlere sarılmaları, canlı, devrimci harekettten kovulduklarının en kesin kanıtıdır.

Bununla birlikte, çok önemli bir noktayı hiç bir zaman gözden kaçırmamak gerek. İşçi sınıfının, yığınların, orta katmanların edimliliği, hareketleri, savaşımları Komünist Partisinin eylem ve edimlerini sürekli etkilemektedir. Olana, bitene karşı gözlerimizi dört açmak zorundayız. Yığın çıkışları var, geliyor. Bunlara biz sarılmazsak, oportünisti, iti köpeği sarılır. Bundan biz yararlanmazsak başkaları yararlanır. Maocusu, likidatörü onu soysuzlaştırır. Kendiliğinden gelen yığın hareketlerini bilinçli, örgütlü, Leninci politik savaşa çevirmek partimizin, görevi, tarihsel ödevidir.

İşbirlikçi burjuvazi, işçi sınıfına karşı, devrimci güçlere, ileri, demokratik örgütlere, özellikle komünistlere karşı, kaba terörle birlikte, yoğun bir ideolojik saldırıya geçmiştir. Bu saldırıya karşı bizim de ideolojik alanda savaşımız ön plâna girmiştir. Bu savaş tek yanlı değil, çok yanlıdır, değişik biçimler, yöntemler almaktadır. Bu savaş kıyasıyadır. Memlekette, bugünkü halk düşmanı hükümete, politik erki elinde tutan gerici, karşı devrimci, emperyalizmle çitişmiş, sarmaşmış çevrelere, egemen sınıflara karşı savaşta bütün halkçı, ilerici güçlerin, örgütlerin elele vermeleri için, daha öngül, daha bekimli girişimleri elden bırakmamıştır Komünist Partisi. Bu güçlerle, örgütlerle dialog-söyleşi kurmak girişimi gündemdedir. Biz, politikamızı savunurken, Leninci ilke ve ülküleri savunurken, bu ilkelere, ülkülere saldıranlarla savaşıyoruz. Biz, Marksçı-Leninci ülkülerimizden kimseye en küçük bir ödün vermeyiz. Komünist Partisini tanımak istemiyenlerle, ona arkadan kuyu kazanlarla elbette anlaşılamayız. Söyleşi iki baştan olur.

İdeolojik sorunlara iyice eğilmek, ideolojik savaşa önem vermek zorunluğu başka bir olayla, somut bir durumla da bağlıdır. Parti atılımlar yapıyor. Partiye yeni yeni, genç kadrolar giriyor. Teorik sorunları çözümlmek, pratikle bilimsel teoriyi güncel savaşların içinde birleştirmek, devrimci teori silâhını kullanmak, onu öğrenmek, geliştirmek sorunu da ortadadır. Kadroların devrimci kaynağı işçi sınıfıdır. Partimiz, bu kaynaktan güç alıyor. Bu kadroları yetiştirmek, onları Marksçı-Leninci bilimle, teoriyle silâhlandırmak plânlı, sürekli bir çalışma ister. Bunlar, partimizin savaş tarihini öğrenmek istiyor. Bunlar bizden kitap, yayın istiyor. Partimizin savaş tarihine el uzatmak isteyen bozgunculara, likidatörlere, sahte, düzme «devrimcilere» karşı savaş, partimizin savaş tarihini bilmeyi ister. Bu olumlu gelişimi beslemek günceldir.

Oportünistler, likidatörler partimizi yalnız örgütsel bakımdan değil, ideolojik, Marksçı-Leninci teoriyi geliştirme bakımından da yozlaştırdılar. Bu alanı çöle çevirdiler. Bugün, daha çok para kazanmak amacıyla, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Dimitrof'un yapıtlarını çalakalem kuşa çeviren yayınevleri piyasayı tutuyor. Bu gibilere karşı savaş kaçınılmazdır.

Partimiz işçi sınıfı hareketleriyle, yığınlarla savaşçı bağlar kurmayı, bunlarla savaş süreci içinde daha sıkı bağlanmayı çalışmalarında başa almıştır. «Her fabrika partimizin birer kalesi olmalıdır» Bu belgiyi Lenin, bundan 71 yıl önce: «Bir adım ileri, iki adım geri» yapıtında ileri sürmüştür. Lenin'in bu çağırısı, bu öğütü, hele bugün, bizim içindir. Partimizde bu uğurdaki savaş, likidatörlere, burjuva ajanlarına karşı savaştan ayrılmamıştır. Partimiz kalkınma atılımlarına Lenin'in bu belgisiyle girişmiştir. Komünistlerin yeri fabrikalardır, işletmelerdir. Endüstri yataklarıdır. Bugün asıl savaş buralarda gidiyor. Bugün, grevcilerin sayıları, 100 bini buluyor. Bizim yerimiz bu savaşların içindedir. Bu işçi yatakları ideolojik, ülküsel, örgütsel, politik eylemlerimizin ana kaynağı olmalıdır.

Yanlış anlaşılmalı. Tek yanlı, tek yönlü çalışmak yolunda değiliz. İşçi-köylü bağlaşıklığı tek kol üzerine kurulmaz. Gençliğin savaşları işçi hareketlerinin, genel yığın hareketlerinin, kurtuluş, bağımsızlık, demokratik özgürlükler için giden savaşın dışında değildir. Ama bütün bunları büyük, çözücü bir güç haline getirmek için, partimizin bir ana dayanağı vardır. O da işçi sınıfıdır. Elinde en güçlü manivela, en keskin silâh vardır: Marksizm-Leninizm!

İşçiler, sınıf bilincini yalnız çalıştığı işyerlerindeki savaşlardan değil, toplumsal yaşamın her dalındaki savaşlara edimsel katılmakla, bu süreç içinde, ekonomik, ideolojik edimlerden, bütün sınıfların karşılıklı ilişkilerinden çıkarılan deneylerden alır. Bu bilinci işçilerimiz oportünizme karşı kesin savaşlarla alır. Özellikle Komünist Partisinin yönetiminde yürüttüğü savaşlarla alır. Yalnız fabrika içindeki dar savaşlarla, dar sendikal, ekonomik savaşlarla kalmak savaş, hareketi kôretir.

Partimizin gelişmesi, atılımları yığınların içinde temel parti örgütleri kurmakla, komiteleri geliştirmekle, legal-açık, illegal-yeraltı çalışmalarını birbiriyile örmekle, denkleştirmekle olur. Parti örgütü olduğu yerde, parti hareketi yönettiği yerde alınan sonuçlar büsbütün başka oluyor. Genç kadrolar, deneyleriyle bunu görüyorlar. Legal, yarı legal yığın örgütlerini başa aldılar mı, partinin yönetimine önem vermediler mi, işler hemen bozuluyor.

TKP, zorla, zorbalıkla gizli çalışmaya itilmiştir. Partimizin, açık, legal, serbest çalışma hakkını elde etmesi için bir savaş gidiyor. «TKP'ne konan yasak kaldırılmalıdır!» sloganı, bu belge yığınlar yayılıyor. Miting, gösteri yürüyüşlerinde, toplantılarda bu haykırış sık sık yükseliyor.

Ama bir olay da varki, onu da atlayamayız. Memlekette legal, izinle açılmış, kurulmuş «işçi», «sosyalist» adları altında partiler vardır. Bunlar, kendilerine göre, daha çok burjuva yasalarının sınırları içinde, açık çalışıyor. Kuşkusuz, bunlara bakıp, partimizin örgüt ve çalışma biçimini, yöntemlerini, kimi zaman parti örgütünü arka plâna itmek eğilimleri, tek tük göze çarpıyor. Legal çalışmanın avantajları vardır. Ve biz bunu hiç bir zaman kenara itmiş değiliz. Partimiz, demokratik haklar için savaşı bir gün bile kesmemiştir.

Lenin derki: «Sosyalizme politik demokratizmden başka bir yoldan gitmek isteyen bir kimse saçma, hem ekonomik, hem politik anlamda gerici sonuçlara varır.» Bugün Türkiye’de demokrasiyi tanımayan, ona saldıran, halkın demokratik haklarını elindeki bütün araçlarla ezen işbirlikçi burjuvaziyle, ona arka olan ve memleketimizin başına ağa kesilen emperyalizmle, özellikle Amerikan emperyalistleri ile demokrasiye atılan geniş yığınlar arasında sert bir savaşım gidiyor.

Böylesi bir savaşı ancak Leninci ilkeler üzerine kurulmuş bir parti, partimiz yönetebilir. Bu parti bugün 55 yaşına girmiştir. Çok çetin bir savaş yolu geçmiştir. Bu işçi sınıfı partisinin, devrimci kuruluş ilkeleri, iç yaşamı, normları: Tüzüğü vardır. Tarihsel misyonunu, ödevini başkaca göremez.

Yeni tip parti, komünist partisi, Lenin’e göre nasıldır? Özetliyelim:

1. İşçi sınıfının partisi, bilinçli, Marksçı-Leninci teoriyle silâhlanmış, yığınlarla sınıksı bağlı, bu yığınların başında yürüyen, tekparça, savaşa yetenekli bir örgüttür.

2. Bu parti devrimci bir partidir. İşçi sınıfının savaşkan öncüsüdür. Bu sınıfı, egemenliği, erki eline almayı hazırlar, eylemlerini bu ana yolda yürütür.

3. Ulusal olduğu kadar enternasyonalci bir partidir. Dünya komünist hareketinin kopmaz bir parçasıdır.

Partimizin tüzüğü Lenin’in koyduğu kurallara göre. Hele tüzüğün birinci maddesi. Lenin bunun için ne savaşlar vermiştir. Partiyi oportünistlerden, gelgeç, raslantı, serüvenci öğelerden, kimselelerden, polis, burjuva ajanlarından korumak savaşıydı bu. Partiyi gerçekten işçi sınıfının devrimci, savaşkan öncü kolu yapmak savaşıydı. Lenin özellikle bir nokta üzerinde kesinlikle ayak diremiştir: «...üyelik keseneğini ödeyen, parti örgütlerinden birinde kendisi edimli çalışan», parti kararlarını, politikasını uygulayan parti üyesidir, diyor.

Partimizde oportünistler, bütün dünyada olduğu gibi, hep bu Leninci ilkeyi çiğnemişlerdir. Partinin kapısını han kapısı yapmışlardır. İşçi sınıfına, fabrikalara gitmemişler, ne kadar küçük burjuva varsa, ya da önlerine geleni partiye «üyesin» demişler. Son zamanlarda, partimizin geç-

mişine, savaş birikimlerine pis ellerini uzatanlar vardır. Bunlar, Ş. H. Değmer'i kendilerine bayrak yapıyorlar. «Türkiye İşçi-Çiftçi Partisi»ni kurmuş-tur, diyorlar. Sonra, TKP'ni de o, 1925 «kongresinde» o «ayağa kaldırmış-tır» diyorlar. Kimisi de, partiyi «o kurmuştur» diyor. Bu gevezelikleri bir yana atalım. Yalnız bir olayı belirtmek yerinde olur. «TİÇP»nin yöneti-minde kimleri görüyoruz? Vedat Nedim Tör. Provokatör. Fazlı Taylan. Tüccar, fabrikatör olmuştur. Falih Rifki Atay. Azılı komünist düşmanıydı. Ölünceye kadar saldırdı durdu Komünist Partisine. Faşist yanlısıydı. Nafi Atuf Kansu-CHP genel sekreteri olmuştur. Ötekilerin kimi Sümerbank genel müdürü, çoğu bu partiden sayılabilmektedir.

Ş. H. Değmer, TKP'ne hep böylelerini taşımıştır. İşçiyi her zaman aşağılamıştır. «Amele» deyip işçi komünistleri horlamıştır. Adam işçi sınıfına, devrimci Marksçı-Leninci ülkü ve ilkelere yabancıydı. . .

Başka bir örnek verelim. Türkiye İşçi Partisi'ni alınız. Devşirme, «naylon örgütlere» dayanan bir partiydi. Bu partinin kapıları önüne gelene açıldı. Şişirme bir şey oldu. Partinin içi cadı kazanına döndü. Provokatörü, polis ajanı, ne kadar küçük burjuvaziden gelme profesör, yazar, avukat varsa hepsi doldular kadrolara. Bunlardan kimilerinin gözleri Meclisteki sandalyalarda kaldı. İç kavgalar yedi bitirdi onu. Bir 12 Mart alıp götürdü bu partiyi.

Bütün bu olaylardan partimiz kendisine ders çıkarmıştır. Yalnız partimizin kendi deneyleriyle kalamayız, kalmıyoruz.

TKP demokratik santralizm ilkeleri üzerine kurulmuştur. Alt üste, azınlık çoğunluğa bağımlıdır. Lenin derki: «... unutmamalı, her parti üyesi partinin karşısında sorumludur, parti de her üyeye karşı sorumludur.» Yalnız bu kadar değil. Lenin daha bir şeyin üzerinde basa basa durur:

«Biz, bir sınıf partisiyiz. Bundan ötürü de hemen hemen bütün sınıf (savaş zamanı, iç savaşlar döneminde kesinlikle tüm sınıf) partimizin yönetimi altında hareket etmelidir, partimize, olanağı ölçüsünde, sıkı sıkıya sarılmalıdır. Ama kapitalizmde hemen hemen veya bütün sınıfın, kendi öncü kolu olan örgütünün bilinç ve eylem düzeyine yükseltilmek durumunda olduğunu düşünmek Maniöfculuk (malihülyacılık), «kuyrukçuluk» olur. Lenin: Tüm Yapıtları, c. 8, s. 245.

TKP'nin görevi, işçi sınıfının daha geniş katmanlarını kendisinin bilinç düzeyine yükseltmeye çalışmaktır. Ama, parti ile yığınları birbirine katmamak, yığın örgütlerini partinin üstünde tutmamak gerek. Bunları birbirine karıştırmak bozgunculuk olur.

Demokratik santralizm sıkı, çelik gibi disiplin ister. Biz illegal çalışıyoruz üstelik. MIT, polis, bu canavarlar karşımızdadır. Partimiz gelişiyor. Üye kadroları büyüyor. Büyük başın, büyük derdi olur. Kadroları korumak, gizlilik ilkelerini bozanlara karşı amansız olmak zorunludur. Burjuvazi

bize acıymıyor. Legal ve illegal çalışmaları birbirine karıştırmamak. Bir üyeye böylesi ikili görev yüklememek. Partinin örgütsel kesin çizgileri, sınırları vardır. Bu Leninci sınırların dışına çıkıldımı, yıkım kaçınılmazdır. Partimizin savaş tarihi bize acı, çok korkunç deneyler öğretmiştir. 1951 tutuklanmasını alınız. Baştan aşağı parti tüzüğünün, Leninci ilkelerin çiğnenmiş olduğunu görüyoruz. Partimizin savaş tarihini iyice bellemeliyiz.

Demokratik santralizm, bürokratik santralizmden, anarşizmden taban tabana ayrı bir şeydir. TKP'de, Değerlerin tepeden inme «santralizmine» son verilmiştir. O keyfi «santralizmden» partimiz çok çekmiştir. Partiyi kurutmuştur. Gelişmesini engellemiştir. Bu olumsuz «santralizmin» köklerini iyice kazımak görevimizdir. Lenin'in dediği gibi: Proletaryanın, egemenliği, erki ele almak için örgütten başka silâhı yoktur. Onun en modern silâhı da Komünist Partisidir.

Lenin, Bolşevikler partisini kurarken, demokratik santralizme özel bir önem vermiştir. Ve: Tek program, tek tüzük koymuştur. Lenin, bakınız o zaman ne demiştir:

«Şimdi biz örgütlü bir parti olduk. Bu da erk kurmak, ülküsel otoriteyi erklik otoritesine çevirmek, partide alt örgütlerin üst organlara bağımlı olması demektir.» (Lenin: Tüm Yapıtları, c. 8, s. 355.)

Partimizin Marksçı-Leninci ülkü ve ilkeleri onun moral-töresel erkliğinin otoritesidir. Bu otoriteyi gözbebeğimiz gibi koruyacağız. Partimiz bu Leninci otoriteyi çetin savaşlarla kazanmıştır. Onu işçi sınıfına, yığınlara, halkımıza mal edeceğiz!

Olaylar gösteriyor ki, partimiz işçi sınıfının öncülük rolünü ardıcıl oynadıkça, parti yaşamında Leninci ilkelere bağlı kaldıkça, partinin ideolojik, ülküsel, örgütsel birliğini korudukça her zaman savaşta üstün geliyor.

55 yıllık savaş, az bir savaş değildir. Eksikliklerimizi, zorluklarımızı, iyi ve kötü yönlerimizi Leninci kalburdan geçirmek, eleştirmek zorundayız.

Savaşta utku işçi sınıfınındır, halkımızındır, partimizindir.

Yaşasın Leninci utku!

Yaşasın TKP!

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar!

TKP'nin 55. kuruluş yıldönümü dolayısıyla Sizleri içtenlikle selâmlar, savaşınızda başarılar dileriz. TKP, 50 yıldan fazla illegal, çok ağır koşullar altında çalışmaya zorlanmasına rağmen, Türk halkının düşmanlarının partiyi susturmak, onu yoketmek ve halktan ayırmak girişimlerini boşa çıkarmıştır. Büyük savaş deneylerine sahip ve uluslararası komünist ve işçi hareketinin saygı değer üyesi TKP, yurttta ve yurt dışında, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve Türk halkının mutlu geleceği için savaşanların öncü örgütüdür.

Değerli yoldaşlar, sizlere bundan böyle de zor ve çetin savaşınızda başarılar dileriz ve kardeşçe dayanışmamızı bildiririz.

Alman Sosyalist Birlik Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar!

Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 55. yıldönümünde Size ve bütün Türkiyeli komünistlere içtenlikle komünist selâmlarımızı sunarız.

Türkiye Komünist Partisi, kurulduğu günden bu yana çetin yeraltı koşulları içinde savaşagelmıştır. Böyle olmakla birlikte, Komünist Partisi, Türkiye işçilerinin, emekçilerinin hakları uğrunda ve emperyalizme karşı savaşta önemli başarılar elde etmektedir.

Bu ünlü günlemede Size, değerli yoldaşlar kardeşçe dayanışmamızı bildirir, çetin, ama batırca savaşınızda bundan böyle de büyük başarılar dileriz!

Çekoslovakya Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar!

Partinizin 55. kuruluş yıldönümünde Sizlere kardeş selâmlarımızı iletiriz.

Türkiye Komünist Partisi 52 yıldır ağır gizlilik koşullara bakmayarak, emekçi halkın çıkarları uğrunda ulusal bağımsızlık, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşından hiç bir zaman geri durmamıştır.

Kovuşturmalar ve kanlı faşist terör Türk komünistlerinin savaş yiğitliğini kıramamıştır. Partinizin, demokratik bir cephenin kurulması, emperyalizmin etkisinden kurtulmuş bağımsız bir Türkiye ve ileri demokratik düzenin sağlanması için emperyalizme ve ortaklarına karşı tüm ilerici, devrimci, yurtsever güçlerin eylem birliğini kurma çabalarını büyük bir ilgiyle izliyoruz.

Bu savaşta kardeşlik dayanışmamıza her zaman güvenebilirsiniz. Biz, proletarya enternasyonalizmi temelinde Batı Almanya'da Türk ve Alman işçilerinin tekellere karşı politik, sosyal ve ekonomik çıkarlarını savunma yolunda yürüttükleri savaşta birliği güçlendirmeye çalışıyoruz.

Partilerimiz uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliği ve güçlenmesi için savaşıyor.

Sizlere bu çetin ve yığıtçe savaşınızda bundan böyle de başarılar dileriz.

10 Eylül 1975

Alman Komünist Partisi
Yönetim Kurulu

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'nin 55. kuruluş yıldönümü nedeniyle Vietnam Emekçiler Partisi, Vietnam işçi sınıfı ve halkı adına Sizi ve partinizin tüm üyelerini candan kutlarız.

Partiniz, yarım yüzyılı aşkın bir süredir, ağır koşullar altında emperyalizmi ve iç gericiliği halkın mutluluğu, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme için kararlı, aralıksız bir savaşla altetmeğe uğraşiyor. Savaşınızda ilerleyeceğinize ve daha fazla başarılar elde edeceğinize inanıyoruz.

Bu fırsatla, Türkiye Komünist Partisine ve Türkiye halkına Viyetnam halkının bağımsızlık, özgürlük ve sosyalizm savaşına gösterdiği sıcak ilgi ve destek için candan teşekkür ederiz.

Dileğimiz, bundan böyle partilerimiz ve halklarımız arasındaki dostluk ve dayanışmanın daha da pekiştirilmesi ve ilerletilmesidir.

Viyetnam Emekçiler Partisi
Merkez Komitesi

Hanoy, 9 Eylül 1975

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Sevgili yoldaşlar!

Türkiye işçi sınıfının, bütün Türkiye halkının öncüsü Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 55. yıldönümünde Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sizleri candan kutlar.

Türkiye halkının ekmek, özgürlük ve demokrasi için, Amerika'nın ve NATO'nun baskı ve oyunlarına karşı yürüttüğü çetin savaşın başında yer alan Türkiye Komünist Partisi, proletarya dayanışması ilkelerine içtenlikle bağlıdır. TKP, gericilerin Kıbrıs'ta yürüttükleri şovenist politikaya bütün gücüyle karşı koymaktadır ve bölünmemiş ve bağımsız bir Kıbrıs görüşüne bağlılığını ilân etmiştir.

Yunanistan Komünist Partisi, Kıbrıs sorununun çözülmesi konusunda TKP'nin enternasyonalist tutumuna yüksek bir değer biçmektedir. Türkiye Komünist Partisi Türkiye'deki Amerikan üslerinin sökülmesi, demokrasi ve bağımsızlık uğrunda da savaş yürütmektedir.

Partilerimiz gerçek bir demokrasi, sosyalizm, bölgemizde ve bütün dünyada barışı sağlamak için omuz omuza savaşmaktadırlar.

Yaşasın partilerimiz ve halklarımız arasındaki dostluk!

Yunanistan Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Çok değerli yoldaşlar!

9 Eylül Kurtuluş, Sosyalist Devrim bayramınızı Türkiye Komünist Partisi, Türkiye proletaryası ve halkı adına, derin saygı, candan bir içtenlikle selâmlarız.

Bulgaristan Komünist Partisi'nin, başında Todor Jifkov yoldaşın bulunduğu, Dimitrofçu Merkez Komitesi'nin yönetimi altında Bulgaristan halkının 31 yıl içinde kazandığı utkular, batırca emekle, öngöl savaşlarla, sosyalizm yolunda elde ettiği başarılar göz kamaştırıcıdır.

Sosyalist Bulgaristan Balkanlarda, bölgemizde, Yakın Doğu'da barış ve güvenliğin yıkılmaz kalesi olmuştur. Bulgaristan Komünist Partisi'nin Leninci barış politikası, bölgemizde politik havanın yumuşamasına, bununla birlikte Türkiye Cumhuriyeti'yle, halkımızla kapıkomşumuz sosyalist Bulgaristan arasında, yararlı, karşılıklı ilişkilerin gelişmesinde sürekli etken olmuştur.

TKP ve BKP Marksçı-Leninci, proleter enternasyonalizmi ilkeleriyle, kardeşçe birbirlerine bağlıdırlar. Böylesi bu ilişkiler, çetin savaşlarda partimiz için esinleyici güç kaynağı olmuştur.

10 Eylül'de 55 yılına basan partimiz, kardeş BKP'ye, Bulgaristan halkına, sosyalizm kuruculuğunda yeni yeni, büyük başarılar diler.

Yaşasın sosyalist Bulgaristan!

Yaşasın BKP!

Yaşasın Leninizm!

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

8 Eylül 1975

TKP temsilcisinin Düsseldorf «Unsere Zeit» şenliğinde yaptığı konuşma

Sevgili yoldaşlar,

Kardeş Alman Komünist Partisini bu mutlu gününde Siz yoldaşlarımızı en içten duygularla selâmlarız. Partiniz, uluslararası dayanışmanın, komünistlerin yenilmez birliğinin forumu olan böylesi bir güne çağrılı olmaktan onur duyuyor. Alman yoldaşlarımıza «Unsere Zeit» gazetesinin şenliğine bizi çağırımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Bundan birkaç gün önce, 10 Eylül'de TKP 55 yaşına bastı. Bu 55 yıldan yalnız ilk 2 yıl legal çalışabildi. Son 53 yıl ise, ağır gizlilik koşulları ve sürekli baskı altında geçmiştir. Buna rağmen, emekçi halkımızın çıkarları uğrunda yürütülen savaşın ön sıralarında yer aldı.

Bugün Türkiye'de gittikçe derinleşen politik ve ekonomik bunalım sınıf savaşını daha da sertleştirdi. Partimizin belgileri, bütün yığınsal çıkışlara, anti-emperyalist gösterilere, işçi grev ve gösterilerine, köylülerin, gençlerin, yurtsever er ve subayların eylemlerine açıktan açığa damgasını vuruyor. Partimizin bu gelişmesinde MK organı «Atılım» büyük rol oynuyor.

Partimiz, ülkemizin bağımsızlığını savunuyor. Bunun için de NATO'dan çıkılmasını, emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin egemenliğine son verilmesini, tüm ülkelerle, en başta büyük komşumuz, karagün dostumuz Sovyetler Birliği ile ve diğer sosyalist ülkelerle barışçı, dostluk ilişkileri kurulmasını istiyor.

TKP, işçi sınıfının birliğini, tüm ilerici güçlerin, komünistlerin, sosyalistlerin, CHP'lilerin katılacağı anti-emperyalist, demokratik bir halk cephesinin kurulması ve bu yönde birliğin sağlanması için savaşıyor. TKP, gerici-faşist karması Demirel hükümetinin alaşağı edilmesi, halktan yana bir hükümetin işbaşına getirilmesi, ileri demokratik bir düzenin kurulmasını sağlamak uğrunda tüm ilerici güçleri eylem birliğine çağırıyor. Bu çağrı İzmir'de işçi sınıfının giriştiği grevlerde, İstanbul'da yüzbinlerce kişilik anti-faşist Taksim mitinginde ve çok sayıda direnişte yankı yapıyor.

Bütün bu devrimci gelişim karşısında milliyetçi cephe hükümeti de boş durmuyor. Faşist komandolar, polis, işçilerin grevlerini, demokratik güçlerin toplantı ve benzeri eylemlerini kanlı saldırılarla bastırmaya çalışıyorlar. Hükümet bu yönde açık faşist yöntemlere başvuruyor. Maocular ve diğer sapık akımlar bu genel saldırı yolunda emperyalistlerle, faşist güçlerle birleşiyorlar.

Dünya halklarının yararına olan ve Helsinki'de büyük bir başarı elde eden Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerce yürütülen güvenlik ve işbirliği politikası, tüm barışsever güçlerce desteklenirken, ülkemizdeki

iktidar çevreleri anti-komünizmi alabildiğine körüklüyorlar. Halkımızın lokmasından kesilen paralarla silâhlanma yarışı bütün şiddetiyle sürdürülüyor. Demirel hükümeti, Amerikan emperyalizmi ve büyük silâh fabrikatörleriyle yeni pazarlıklara girişmiştir. Hükümet, Amerikan üslerinin saldırıdan NATO'ya aktarılması yollarını arıyor. Böylece Amerika'nın ve saldırıdan NATO'nun bataklığına daha da dalıyor. Gerici-faşist güçlerden oluşan hükümet Batı Alman tekellerine ve silâh fabrikatörlerine de yeni vurgun alanları sağlıyor.

Federal Almanya'da bulunan yüzbinlerce Türkiyeli işçi, tekellerin sömürsüne karşı eşit sosyal ve politik haklar uğrunda Alman sınıf kardeşleriyle omuz omuza savaşıyor.

Sevgili yoldaşlar, TKP kurulduğu günden bu yana uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliğini, işçi sınıfı enternasyonalizmini savunagelmıştır. Biz, her eylemimizde uluslararası dayanışmanın gücünü görüyor, somut, güncel bir önem taşıdığını daha açık kavriyoruz.

Biz, Kıbrıs'ın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü savunuyoruz. Biz, Portekiz işçi sınıfı ve halkının savaşkan öncü örgütü PKP'yle sürekli dayanışma içinde olduğumuzu bir kez daha bildiririz. Biz, Şili'de faşist teröre, İspanya'daki faşist Franko rejimine karşı savaşan güçlerin yanındayız. Biz, bağımsızlık, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda savaşan Lâtin Amerika, Asya ve Afrika halklarının yanındayız! Dünyada sürekli barışın sağlanması için bundan böyle de vargücümüzle savaşacağız!

İşçi sınıfı ve demokratik eylembirliği (2.)

A. Saydan

Kapitalist toplumlarda burjuvazi, elde tuttuğu egemenlik ve iktidar vasıtasıyla orta tabakaların, küçük burjuvazinin, aydın ve teknokrat zümrelerin önemli bir kısmını etrafında toplayabilmekte ve bu olanağı egemenliğini güçlendirmek için araç olarak kullanmaktadır. Burada sosyolojik yasallık sözkonusudur. Egemenlik ve iktidar toplumdaki güçlerin eylembirliğini sağlayıcı bir araç olduğu gibi, bizzat eylembirliği iktidar yollarını açan bir araçtır. Yani iktidarla eylembirliği toplumsal hayatta birbirini karşılıklı etkileyen sosyal güçlerdir. Bu bakımdan işçi sınıfının eylembirliği egemenlik ve iktidar yoluna atılan en sağlam adımdır. Ama işçi sınıfı iktidara ulaştıktan sonradır ki, burjuvazinin toplumsal yasallığa aykırı olan çıkarları kendisiyle objektif bakımdan çelişik ve çatışık olan zümrelerin, örneğin burjuvazinin, orta tabakaların eylembirliğini daha geniş ölçüde sağlamak durumuna gelecektir. Ne var ki, bütün sorun iktidara ulaşmak için, büyük burjuvazinin egemenlik ve iktidarına karşı işçi sınıfının toplumdaki doğal müttefiklerini bulması ve onlarla eylembirliğine girişmesidir.

İşçi sınıfı bu müttefiklerini az gelişmiş kapitalist bir toplum düzeni içinde uygulanan parlamenter sistem koşullarında bulacak ve onlarla eylembirliğine girecektir. Bundan önce de sık sık belirtmiştik. Parlamenter sistem gelişmiş kapitalist ülkelerin toplumsal yapısına uygun sosyal, ekonomik, politik bir düzendir. Bu düzen Batı Avrupa kapitalist ülkelerdeki anlamı ve ölçüleriyle hiç bir az gelişmiş ülkede uygulanamamaktadır. Bundan ötürü Türkiye'deki parlamentarizmin kendine göre özellikleri vardır. Ama gerek gelişmiş kapitalist ülkelerde gerekse Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde ortak olan özellik parlamenter sistemi, demokratik hak ve özgürlükleri burjuvaziye zorla dayatan, onun amansız diktatorasını yenen, burjuvaziye gruplara bölen, işçi sınıfı ve emekçi yığınlarıdır. Ama bir yandan da kapitalist toplum içinde sanayi burjuvazisinin egemen olması, ticaret burjuvazisini kendi bir kolu olarak geliştirmesi, sömürgecilik ve yeni sömürgecilik yöntemleriyle az gelişmiş ülkeleri talan etmesi, gerek kendi ülkesinde elde ettiği artık kıymetten, gerekse az gelişmiş ülkelerin talanından bir kısmının işçi sınıfına, emekçi halka geri verme olanaklarını yaratıyor.

Türkiye'de egemen olan büyük aracı, komisyoncu, işbirlikçi burjuvazidir. Bu burjuvazinin kendine göre bir tekelliliği, holdingciliği vardır. Bunların niteliği gelişmiş kapitalist memleketlerde olanlardan farklıdır. Sanayi burjuvazisi ise büyük tekellerin ve gelişmiş kapitalist ülkelerin baskısı altın-

da olduğundan gelişme ve bazı sosyal, ekonomik istemleri yerine getirme olanağından önemli ölçüde yoksundur. Bu durum Türkiye’de burjuvazinin kanlı yöntemlerle ve sıkıyönetimlerle, terörle emekçi yığınlara çullanmasını, ordu dahil bütün devlet olanaklarını ve organlarını işçi sınıfına karşı sert bir biçimde kullanması gibi sonuçlar veriyor. Ancak işçi hareketi yığınsal bir nitelik kazandığı, fabrikalara, yollara ve meydanlara egemen olduğu sürece burjuvazi geriliyor, kanlı tırnaklarını geriye çekmek zorunda kalıyor.

Ülkenin değişik yerlerinde, örneğin İstanbul ve İzmir’de, DISK’in tertiplediği mitingler işçi sınıfının yığınsal ve elbirliğiyle savaşmak aşamasına ulaştığını gösteriyor. Bu mitingleri hazırlama toplantıları binlerce işletmeden gelen delegelerin katıldığı konferanslarda hazırlandı. İşletmelerden gelen delegelerin biraraya gelmesi Türkiye’nin değişik bölgelerindeki sorunların ve savaş yöntemlerinin, işçi sınıfının sınıfsal menfaatleri açısından biraraya gelmesi, doğrulması ve yeni yeni sentezlerin, politik gelişmelerin sağlanması demektir.

Geçen yazımızda işçi sınıfının birliği bütün ulusal güçlerin demokratik, anti-emperyalist eylembirliği sorununu ele almış ve bunun dayanak noktasını incelemeyi daha sonraki yazılarımıza bırakmıştık. İşçi sınıfı, tüm demokratik güçlerin eylembirliğinin dayanak noktasıdır. Bir kere bu mitingler işçi sınıfının disiplinli ve bilimsel verilere dayanan örgütsel gücünü gösteriyor. Bu olanak kapitalist toplumun bunalımlarından, bocalamalarından, anarşik eğilimlerinden umutsuzluğa düşmüş olan emekçi yığınların, işçi sınıfının egemen olduğu bir toplum düzeninin örneğini ortaya koyuyor. Sömürünün gerilediği, baskının olmadığı, özgürlüğün insan öğrenun mutluluğunu sağlamaya yöneldiği bir toplum düzeni özlemini cevaplandığı gibi, bu gibi bir düzeni yaratmanın somut koşullarını da ortaya koyuyor. Bu, bütün emekçilerin birleştiği bir noktadır.

Bundan başka memleketin değişik yönlerinde tertiplenen yığınsal konferans ve mitingler demokratik ve sosyalist fikirleri geniş emekçi yığınlarına taşıyıcı bir ödevi yerine getiriyor. Örgütsel bir şekilde işçi sınıfı tarafından geniş emekçi yığınlarına taşınan bu fikirler etrafında ulusal ölçüde eylem birliğinin yaratılması mümkün olacaktır. Bu konuda daha ilk adımlar atılmaktadır.

Yığınsal işçi konferans ve mitinglerinin birleştirici niteliklerinden biri de, büyük burjuvazinin, sarı sendikacılığın terörünü ve parçalayıcı manevralarını geriletmesidir. Büyük burjuvazinin, emperyalizmin egemenliklerini yürütmenin yollarından biri de, devrimci güçleri sürekli bir terör altında tutmak, işçi sınıfının militan kadrolarını ya zindanlara atarak hareketsiz hale getirmek, ya onları yoketmek, emekçi yığınlarını başsız bırakmak, onları umutsuzluğa, nemelâzımcılığa, apolitik bir duruma sürüklemektir.

Yığınsal toplantı ve mitingleriyle işçi sınıfı, büyük burjuvazinin, emperyalizm ajanlarının devrim hareketini bu şekilde baskı altında tutmalarını ve bölmelerini önlemekle, işçi sınıfının, devrimci güçlerin, bütün demokratik ve anti-emperyalist akımların birliğini sağlamak, militan kadrolara cesaret vermek, onlara yeni yeni atılımlar sağlamak gibi bir yönden de hem işçi hareketinin, hem bütün anti-emperyalist demokratik hareketin eylembirliğini sağlayacak koşulları hazırlıyor.

Bütün bu olumlu gelişmelere bakarak işçi sınıfının birliğinin, bütün anti-emperyalist, demokratik güçlerin eylembirliğinin hemen yarın gerçekleşeceği kanısına da varmamak gerekir. Bu yolda daha çok büyük zorluklar vardır. Bundan önce de belirttiğimiz gibi, eylembirliği içinde sınıf savaşının durmaması, anti-komünizmin değişik kılıflarla yürütülmek istenmesi engellerin başında geliyor. CHP'de toplanan orta tabakaların ve ulusal burjuvazinin politikacılarının sosyalizme açılan bir demokrasiyle ilişkileri yoktur. CHP gençlik kolunun organı «Demokratik Sol» dergisinin bilimsel sosyalizm sözcüklerini kullanmasına, CHP Genel Başkanı Ecevit'in Kırıkkale'de «İşçinin siyasal gücü, patronların siyasal gücünü aşmıştır» demesi bu politikacıların sosyalizme yönelik olduklarını göstermez. Belki DISK içinde de CHP'nin bir işçi sınıfı partisine dönüşebileceği düşlerini besleyenler vardır. Bunlar er geç düş kırıklığına uğrayacaklardır. Çünkü CHP'nin amacı işçi sınıfının partisi olmak değil, burjuva demokratik reformlarını tamamlamaktır. Parlamenter sistemi Türkiye'de, bir Batı Avrupa ülkesi ölçüleriyle yerleştirmektir. Bu gelişmede işçi sınıfının CHP'nin bir dayanak gücü olmaktan öteye geçemeyeceği açıkça görülmektedir. Ecevit ve arkadaşlarının kendilerine göre bir anti-komünizmi vardır. Bunlar, yer yer verdikleri demeçlerle Demirel'i yoksulluğa, sefaletle sebep olmakla, uyguladıkları talan politikasıyla komünizme yol açtıklarını söylüyor ve sık sık Portekiz örneğini ileri sürüyorlar. Diyorklar ki, Portekiz'de 50 yıllık bir faşist yöntemi kuvvetli bir komünist partisinin kurulmasına yardımcı oldu. Bu tespitlerin sosyolojik yasallıklarla hiçbir ilişkisi yoktur. Önce Demirel TKP'nin, bilimsel sosyalizme bağlı olanların baş düşmanıdır ve elleri komünist kanıyla bulanmıştır. Onu komünizmin müttefiği gibi göstermeye kalkışmak, sosyal politik akımların kökenlerini anlıyamadık ve halk yığınlarını şaşırtmak anlamına gelir. Portekiz örneğine gelince. Sömürünün, talanın, değişik baskı yöntemlerinin, genellikle kapitalizmin işçi hareketine ve bilimsel sosyalizme yol açtığı doğrudur. Ama bunun sefalet edebiyatıyla bir ilişkisi yoktur. Fransa, İtalya, Portekiz, İspanya gibi Batı Avrupa ülkelerinde komünist partileri, aydın, uyanık ve savaşarak muayyen bir hayat seviyesine ulaşmış işçi ve emekçilerin yoğun olduğu yerlerde kuvvetlidir ve güçlenmektedirler. Bunun aksine karanlıkta ve sefalet içinde, kör inançların çemberinde kalmış geniş köy emekçilerinin bulunduğu bölgelerde büyük burjuvazinin, tekellerin politikasını yürüten aşırı gerici, faşizan akımlar kuvvetlidir. Oy depoları buralardır.

Türkiye'yi de bu ülkeler kategorilerine almakla hata etmeyiz. Birleşik Amerika, İngiltere ve Batı Almanya gibi ülkelerde ise koşullar, toplumun tarihsel gelişme yasallıkları başkadır. Her ülkeyi ayrı ayrı, kendi tarihsel gelişme şartları içinde ele almak ve bu şartlara göre sonuçlar çıkarmak gerekir.

Türkiye plânında, azınlıklar sorunu, din sömürücülüğü sorunu, sapık akımların eylemleri ve kökenleri sorunu, anti-komünizm sorunu eylem-birliğinin ayrı ayrı elemanları olarak görülüyor. Doğal olarak, yukarda saydığımız elemanların dışında.

Türkiye'de en büyük azınlık Kürt'lerdir. Hemen hemen azınlıklar sorunu da bundan ötürü Kürt halkının sorunları etrafında düğümleniyor. 12 Ekim seçimleri için yapılan kampanyalarda Kürt sorunu meydan mitinglerinde bir daha kamuoyu önüne serildi. Bu mitinglerde Maocuların gittikçe artan bir yoğunlukla Kürt halkının kurtuluş hareketine sahip çıkmaya çalıştıkları da görüldü. CHP Genel Başkanı Ecevit'in seçim toplantılarında «haklara özgürlük» diye bağırdılar. Maocular, DİSK'in Taksim mitinginde daha da ileri gittiler «Kürt halkına özgürlük!» diye koskoca bir pankartla mitinge katılmayı denediler. Burada işin temeline inmeden hemen şu tespitleri yapmak gerekir: Gerek CHP mitinglerinde, gerekse Taksim mitinginde polis Maocuların Kürt sorununu bu biçimde ortaya koymalarına hiç karışmadı. Oysa, burjuvazinin, özellikle iktidarda olan aşırı gerici burjuvazinin bu konuda ne kadar gaddar olduğunu biliyoruz. Kürt halkının kurtuluşuna yönelik en ufak bir hareketi bile burjuvazinin gaddarca, kan içinde boğmaya kalkıştığını bilmiyen yoktur. Kürt yurttaşlarımızın yoğun yaşadığı Doğu Anadolu sürekli ve kanlı bir terör altındadır. Kürt'lere ana dillerini bile kullanırmazlar. Oysa Taksim mitinginde Maocuların üzerinde «Kürt halkına özgürlük» yazılı pankartını binlerce polis seyretti. Geçenlerde, Maocuları Batı Berlin'de Türkiye Komünist Partisi'nin adını kullanarak ve Kürt'leri ayaklanmaya çağıran kışkırtma beyannamesi resmi çevreler tarafından TRT'de yayınlatıldı. Devlet radyolarında okutuldu.

Bu durumun nedeni tektir: Demirel hükümeti polisiyle, parasıyla Maocuların ardındadır. Maksat nedir? Devrimci güçleri bölmek, birbirine düşürmek. Devrimcilerin memleketi böleceği izlenimini kamuoyunda yerleştirmek.

Bu tespiti yaptıktan sonra şu gerçeği belirtmek gerek: Emperyalizme ve onun yandaşlarına dayanarak bugüne kadar hiçbir halk, ulusal bağımsızlığına kavuşmuş değildir. Portekiz devrimcileri, komünistleri, Angola'nın bağımsızlık kazanmasına yardım ettiler. Bu ülkenin bağımsızlığını tanıdılar. Ama Maocular, Pekin'den aldıkları direktif, silâh ve teknik yardımlarla Angola halkının bağımsızlığa kavuşmasını engellemeye, Amerikan emperyalistlerinin dümen suyunda yürümeye koyuldular. Angola

örneği tek değildir. İkinci Dünya Harbinden bu yana Maocuların, Pekin yöneticilerinin yardımıyla ulusal bağımsızlığına kavuşmuş tek bir halk gösterilemez. Çünkü Maoculuk emperyalizmin müttefiki, halkların ulusal kurtuluş savaşına karşı emperyalizmin bir yan gücü haline gelmiştir. Irak'ta uzun yıllar süren Barzani hareketi Amerikan emperyalizmine bağlandıktan, ondan medet ummaya başladıktan sonra çıkmaza girdi. Sonunda yıkıldı. Oysa Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin yardımıyla yığınla ülke bağımsızlığa kavuştu.

Bugün Türkiye'de Kürt kurtuluş hareketi üzerinde de emperyalizmin ve yerli ortaklarının oyunları Maocuların eliyle açığa vuruluyor. Kürt kurtuluş hareketi, Türkiye'deki devrim hareketine karşı aldatıcı, şaşırtıcı şiarlarla çıkarılıyor.

TKP'nin bütün programlarında Kürt halkının yazgısını tayin etme hakkı açıkça tanınmıştır. Ne var ki, Kürt halkı emperyalizmle işbirliği yapanların eliyle hiçbir zaman yazgısını tayin etme hakkına ve kurtuluşuna kavuşamayacaktır. Burjuvazi de emperyalizmle Kürt halkına baskıdan, terörden, sömürü ve aşağılamadan başka hiç birşey vermemişlerdir, vermiyeceklerdir. Ancak devrimci bir hükümet bu hakkı Kürt halkına tanıyabilir. Bir halka yazgısını tayin etme hakkını tanımak, ille de o halkın demokratik bir düzene sahip olan bir ülkeden ayrılması anlamına gelmez. Oysa Kürt halkının demokratik haklarına kavuşması için demokratik bir düzenin kurulması şarttır. Bundan ötürü Kürt halkının kurtuluş savaşımı ile Türk halkının savaşımı birbirinden ayrılmaz. Bunu birbirinden ayıranlar iki halka da ters düşerler. Bütün devrimci, demokratik akımların emperyalizme ve büyük burjuvaziye karşı eylembirliğini, özellikle de Kürt halkının kurtuluş savaşımını sabote ederler.

Anti-komünizmin ayırıcı ve bölücü niteliği açıktır. Burjuvazi ve emperyalizm devrimci güçleri bölmek için, halkı kendi sorunlarına yabancılaştırmak için anti-komünizmi körükler. Türkiye'de anti-komünizm burjuvazinin hegemonyasını yürütmek için işine yaramıştır. Fakat son seçim kampanyasında ortaya çıkan ilgi çekici belirtilerden biri de anti-komünizmin eskiden olduğu gibi halk yığınlarını etkilemediğidir. Halk, kendi sorunlarına, memleket meselelerine yönelik adaylara daha fazla bağlılık göstermiştir. Hükümet ortaklığını oluşturan partilerin adaylarına eskiden olduğu kadar ilgi duymamıştır. AP genel başkanı Demirel'in gezileri eski kalabalıkları, eski ilgiyi bulamamıştır. Bunun nedeni yukarda da belirttiğimiz gibi işçi hareketi, devrimci gençlik uzun ve zahmetli bir mücadele sonunda köy emekçilerini uyarmaya ve kendi sorunlarına eğilmeyi sağlamaya başlamalarıdır. Amerikan emperyalizmi Demirel grubunu ve hükümetteki ortaklarını desteklemek için elinden gelen her çareye başvurmuştur. Silâh ambargosunu kaldırma oyunlarını tek amaca yöneltmiştir. Demirel ve ortakları en gerici militarist kliğin temsilcileriyle Türün ve

Elverdi gibi sıkıyönetim cellâtlarıyla bütünleşmiş, Demirel grubu bu aşırı gerici güçlerle, büyük sermayeyle işbirliği yaparak halkı etkiliyeceklerini ve eskiden olduğu gibi kendilerini halka dayatacaklarını zannetmişlerdir. Türkiye'de anti-emperyalist, demokratik, devrimci fikirlerin geniş halk yığınlarına doğru yayıldığı gerçeğini görmemişler ve toplumsal gelişmenin kaçınılmaz yenilgisine uğramışlardır.

Din sömürücülüğü anti-komünizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Biri ötekini tamamlar. Din sömürücülüğünün de Demirel, Erbakan gibi politikacılar tarafından yürütüldüğü bilinir. Bu politikacılar bu konudaki bütün ustalıklarına, ellerinde bulunan propaganda mekanizmasının genişliğine rağmen, meydanlar onların önünde boşalmaya başlamıştır. Hatta Afyon ve Uşak gibi dinsel hisleri köklü olan bölgelerde bile.

Buna rağmen, işçi ve emekçilerin dinsel duygusuna karşı tutum önemli bir konu olmaktan geri kalmıyor. Dinsel duygulara karşı davranış devrimcileri önemli bir yığından ayırabilir de, o yığınlarla bağliyabilir de. Emekçilerin fikir ve önerilerine saygı göstermek, dinsel inançlarını yaralamamak, onlarla diyalog kurmanın başlıca şartıdır. Emekçilerin dinsel sorunları, geleneksel duyguları, hatta yanlış politik inançları üzerinde durmaktansa, hepsinin de kökeni sınıfsal olan ve işçinin burjuvaziye karşı sınıfsal durumunu yansıtan fabrika ve işletmelerdeki, daha geniş ölçüde yaşamın somut sorunları üzerinde durmak gerekir. Değişik dinsel ve politik inançları olan işçi ve emekçilerin birliği bu yoldan kurulabildiği gibi, onları bu yoldan sınıfsal bilince, eğitime ve savaşıma yöneltmek de mümkün olur.

İşçi sınıfının birliğini yığınsal ve yönetim yönünden tamamlamak sorunu da vardır. Her iki yönden birliği sağlamak başarının başlıca şartıdır. Tepede yapılan bir anlaşma yığınlar dayanmıyorsa, yığınların savaşımlarının bir sonucu değilse, köksüz kalmaya, kurumaya mahkûmdur. Yığınlardan gelen savaşımlar da eninde sonunda yönetici kadrolara yansımıyor ve onları kapsamıyorsa tam ve olumlu sonuçlara ulaşması zorlaşır. Ne var ki, birlik savaşımlarını yığınlarda ve somut sorunlar etrafında yürütmek, yönetici kadrolar içinde yürütmekten daha kolay ve daha verimlidir. İşçi hareketine sızan ve yönetimde yer almayı başaran burjuvazinin ajanları her düzeyde birlik eylemlerinin gelişmesini engellerler. Bu engelleme burjuvaziden yana politik tutumla olduğu gibi, namuslu kişi ve militanlara karşı saldırı ve provokasyonlarla da olur. Bundan ötürüdür ki, işçi hareketine sızmış olan sarı yöneticilerin varlığı işçi sınıfının birliğinin sağlanmasına karşı başta gelen engellerdir.

Bugünkü ortamda hem Türk-İş'in başını tutan sarı sendikacıların, hem de legal sosyalist akımdaki bazı ayrılıkçı politikacıların gittikçe tecrit duruma düştükleri bir gerçektir. Sabırlı, fakat sürekli bir savaşımlar alımlu

sonuçları vermeye başlamıştır. Bu sürecin TKP'nin güçlenmesi ile paralel yürüdüğünü de unutmamak gerek. Bundan ötürü güvenle diyebiliriz ki, işçi sınıfının birliğinin ve bütün anti-emperyalist güçlerin eylembirliğinin başlıca dayanağı, işçi sınıfının politik örgütü TKP'nin geniş ölçüde işçi sınıfının içinde örgütlenmesine ve memleketin politik yaşamında daha fazla etkili hale gelmesine bağlıdır. Son yılların deneyleri, teoride, bilimsel sosyalizmin temelinde bulunan bu gerçeği Türkiye düzeyinde bir daha doğrulamıştır.

TÜSTAV

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitap-
çıılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhergraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebnecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Buchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55- 57

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbst
7800 Freiburg
An der Mehlwaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover-Linden
Limmerstraße 106
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falckstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Barış halkların hakkıdır	749
xx: Avrupada yeni ilişkilerin temeli	754
<i>Şaraf Raşidov</i> Sosyalist yaşam tarzı ve ulusal bilinç	757
<i>H. Şmirgeld, S. Sudiman, H. Haba, T. Tamsaray, A. Volkov</i> Komünistlerin alternatifi	772
<i>Vasilis Venetsanopulos</i> Gizlilikten çıktıktan sonra	795
<i>Enriko Pastorino</i> Anti-emperyalist savaşımın ön sıralarında	798
<i>Horhe del Prado</i> Devrimin kesin aşaması	808

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP'nin halkımıza çağırısı	818
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 10 Eylül 1975'de TKP'nin 55. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşma	820
TKP Merkez Komitesine gelen kutlama mesajları	828
TKP Merkez Komitesinin Bulgaristan Komünist Partisi MK'ne mesajı	832
xx: TKP temsilcisinin Düsseldorf «Unsere Zeit» şenliğinde yaptığı konuşma	833
<i>A. Saydan</i> İşçi sınıfı ve demokratik eylembirliği (2)	835

«Düny ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 29 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira